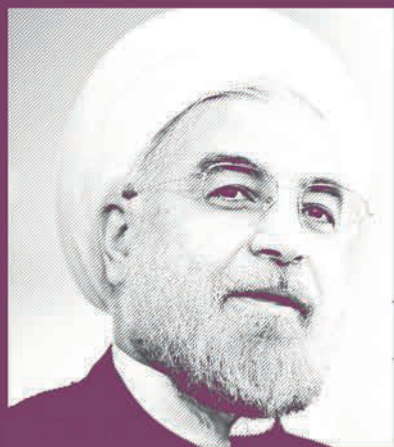

عیار

www.ayaronline.ir

عیار

۱۲ ماه

تدبیر و امید

۱۳۹۳ - ۱۳۹۲

عیار ۱۲ ماه تدبیر و امید

صاحب امتیاز: پایگاه خبری تحلیلی عیارآنلاین

زیر نظر شورای سردبیری

همکاران: مهدی اجتهادی، مهدی ازرقی، محمدرضا افضیان، محمد امینی رعیا

مسعود براتی، فرهاد بیضایی، علی پارسانیا، مهدی ترابی، فرهاد توکل، سجاد حسین نیا

صادق حسین لقب، داریوش چیوایی، مهدی ساسانی، سینا سالاری، محمود سحابی، علی عابدینی

سید حمیدرضا قریشی، مجتبی همتی فر، ابوالفضل نوروزی

مشاوران: علیرضا پیمان پاک، حسن حیدری، پویان رنجبر، یاسر کنعانی، فرشاد مطبوع

محمد امین آجرلو، رسول ترابی

طراح و صفحه آرا: سید ناصر کشاورز

آدرس سایت: www.ayaronline.ir

آدرس پست الکترونیکی: info@ayaronline.ir

» فهرست «

| ۴۷ | <

فناوری در متن

| ۴۰ | <

گندم در مسیر خودکفایی

| ۳۳ | <

خدا حافظ ایران کد

| ۲۶ | <

مسکن مهر، پُرا!

| ۱۸ | <

تحول «بودجه» نظام سلامت

| ۶ | <

در سودای بازار جهانی نفت

| ۸۱ | <

غفلت ناظر، جولان پول

| ۷۵ | <

فرمان، جای دیگری است!

| ۶۹ | <

زیر سایه سند تحول

| ۶۱ | <

کم مصرف ها زیر فشار!

| ۵۵ | <

علم در حاشیه

« مقدمه

را بررسی کند. البته ما مدعی نیستیم که توانسته‌ایم عملکرد تمامی اعضای کابینه را بررسی کنیم چراکه چتر دانشی ما همه مسائل را در برمی‌گیرد و این پرونده بیشتر بر حوزه‌های اقتصاد و علم و فناوری تمرکز دارد و معقول هم نیست که در موضوعاتی که دانش لازم را نداریم، عملکرد افراد را موردنقد و بررسی قرار دهیم.

در این پرونده تلاش شده است که با تکیه بر دانش موجود در شبکه نخبگان عیارآنلاین و فارغ از نگاه‌ها و جریان‌های سیاسی موجود، بررسی منصفانه‌ای از عملکرد کابینه در طول یک سال ابتدایی دولت یازدهم یعنی از مرداد ۹۲ تا مرداد ۹۳، انجام گرفته و نتیجه در اختیار مخاطبان گرامی قرار گیرد.

۲۴ خرداد ۹۲ مردم برای انتخاب رئیس‌جمهور دولت یازدهم به پای صندوق‌های رای رفتند و حجت‌الاسلام دکتر حسن روحانی را به عنوان رئیس‌جمهور کشور برگزیدند. روحانی در دوران تبلیغات، دولت خود را دولت «تدبیر و امید» نامید و نماد انتخاباتی خود را «کلید» انتخاب کرد.

وی در مقطعی رئیس‌جمهور ملت ایران شد که مشکلات جدی در اقتصاد کشور وجود داشت؛ مشکلاتی که ریشه در ساختار بیمار اقتصاد ایران داشت و البته تحریم‌های اقتصادی دشمن موجب تشدید آن شد. طبیعی بود که انتظار مردم از دولت جدید رفع مشکلات و بهبود اقتصاد ایران باشد.

در حال حاضر که بیش از یک سال از شروع به کار دولت تدبیر و امید می‌گذرد، سؤال این است که آیا کلید ایشان کارآمد بوده است؟ می‌توان گفت که کلید دکتر روحانی برای حل مشکلات و مسائل مردم، افرادی هستند که از سوی ایشان به مجلس برای کسب رای اعتماد معرفی شدند و با رای نمایندگان مردم در جایگاه مدیریت وزارتخانه‌های دولت نشستند. این افراد و دیگر کسانی که در مناصب مهم کشور به صورت مستقیم از سوی رئیس‌جمهور منصوب شده‌اند، تشکیل‌دهنده اجزای اصلی کلید دولت یازدهم می‌باشند.

برای پی بردن به پاسخ سؤال یادشده، منطقی است که به بررسی عملکرد اعضای کابینه روحانی بپردازیم. این پرونده تلاش دارد تا عملکرد تعدادی از وزرا و مسئولان دولت یازدهم

شورای سردبیری

info@ayaronline.ir

در سودای بازار جهانی نفت

عملکرد یکساله بیژن نامدار زنگنه

وزیر نفت دولت یازدهم

بیژن نامدارزنگنه کیست؟

بیژن نامدار زنگنه در سال ۱۳۳۱ و در کرمانشاه به دنیا آمد. وی پس از پشت سر گذاشتن دوره ابتدایی و دوره اول متوسطه در زادگاه خود، تحصیل خود را در تهران تکمیل و در سال ۱۳۵۰ به دانشکده فنی دانشگاه تهران راه پیدا کرد. زنگنه در سال ۱۳۵۶ با مدرک فوق لیسانس رشته راه و ساختمان فارغ التحصیل شد. وی به عضویت هیات علمی دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی درآمد و در سال ۱۳۸۵ از این سمت بازنشسته شد.

زنگنه باتجربه‌ترین عضو کابینه دولت حسن روحانی و به عبارتی شیخ‌الوزرا کابینه دولت یازدهم است. او حضور خود را در دولت از سال ۱۳۵۹، آن هم با سمت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی آغاز کرد و در آبان ماه سال ۱۳۶۱، به عضویت شورای مرکزی این نهاد درآمد. وی پیش از اینکه در مردادماه ۹۲ از مجلس برای سومین بار برای وزارت نفت رأی اعتماد بگیرد، سابقه تصدی وزارت جهاد سازندگی در دولت دوم آیت‌الله خامنه‌ای، وزارت نیرو در دولت هاشمی رفسنجانی و وزارت نفت در دولت خاتمی را داشته است. ایشان عضویت در مجمع تشخیص مصلحت نظام (۱۳۷۵-۱۳۹۰) و شورای اقتصاد (۱۳۶۲-۱۳۸۴) را نیز در کارنامه خود دارد.

زنگنه با وجود اعتراض فراوان برخی نمایندگان به عملکرد وی در قرارداد کرسنت موفق شد که بعد از حمایت شدید روحانی از وی در مجلس شورای اسلامی، با ۱۶۶ رأی موافق و ۱۰۴ رأی مخالف از سوی نمایندگان مجلس به عنوان وزیر نفت دولت یازدهم شناخته شود و در ۲۷ مرداد ۹۲ رسماً کارش را در دفتر وزیر نفت آغاز کرد.

زنگنه به مجلس چه گفت؟

زنگنه برنامه پیشنهادی خود برای اداره وزارت نفت را در چهار فصل و در دو بخش کوتاه مدت و بلندمدت تقدیم مجلس کرد. افزایش صادرات نفت، احیای ظرفیت تولید نفت خام کشور به میزان سال ۱۳۸۴ (۴ میلیارد و ۲۰۰ هزار بشکه در روز)، توسعه فازهای اولویت دار پارس جنوبی، اصلاح ساختار قراردادهای نفتی، رفع موانع تولید و صادرات محصولات پتروشیمی، رفع موانع صادرات میعانات گازی و LPG، تلاش برای توسعه مرحله به مرحله پالایشگاه ستاره خلیج فارس، از برنامه‌های کوتاه مدت عنوان شده در برنامه پیشنهادی زنگنه بود.

زنگنه در برنامه بلندمدت خود، وعده افزایش ظرفیت تولید نفت و گاز صیانت شده با هدف افزایش و یا حداقل حفظ سهم ایران در بازار جهانی نفت و ارتقای جایگاه کشور در اوپک، افزایش بهره‌برداری و استفاده حداکثری از میادین مشترک، اولویت دادن به تأمین گاز مورد نیاز

برنامه‌های تزریق به میادین نفت، تغییر رویکرد از صادرات نفت خام به صادرات فرآورده‌های با ارزش افزوده بالا و ایجاد فرصت بیشتر برای بخش خصوصی به منظور مشارکت در تجارت نفت و گاز را داده بود.

این برنامه اگرچه تا حدودی جامع بوده و بخش زیادی از اهداف نظام را در زمینه صنعت نفت پیگیری میکرد، اما جای خالی مسائلی همچون توجه به طرح‌های جمع‌آوری گازهای همراه نفت، ضرورت تدوین طرح جامع انرژی کشور، توجه به توسعه صنایع پایین‌دستی پتروشیمی، بهینه‌سازی مصرف انرژی در صنعت نفت و تربیت نیروی انسانی در آن محسوس بود.

مهم‌ترین تصمیمات و اقدامات زنگنه

مثبت

۱. تمرکز بر روی توسعه فازهای اولویت دار پارس جنوبی

وزارت نفت از اواخر تابستان ۹۲ تمرکز فعالیت‌های خود را بر توسعه و راه‌اندازی سریع‌تر فازهای با پیشرفت بالا و اولویت دار پارس جنوبی (فازهای ۱۲، ۱۵، ۱۶، ۱۷ و ۱۸) قرارداد. این اقدام وزارت نفت با توجه به شرایط کشور از لحاظ منابع مالی، مدیریت و تجهیزات و همچنین شرایط تحریم، اقدامی کارشناسی، منطقی و قابل قبول به نظر می‌رسید. در همین راستا، اواخر اسفند ماه

سال ۹۲، با بهره‌برداری از واحد اول

فاز ۱۲ پارس جنوبی^۱، روزانه بیش

از ۱۲ میلیون مترمکعب گاز طبیعی

به شبکه سراسری تزریق شد و

همچنین پالایشگاه‌های دو واحد از

فازهای ۱۵ و ۱۶ پارس جنوبی نیز

با استفاده از گاز دریافتی از فازهای

۶ تا ۸ در زمستان سال ۹۲ وارد

مدار شد. بر اساس برنامه‌های وزارت نفت قرار است که فاز ۱۲ پارس جنوبی تا قبل از زمستان ۹۳ به بهره‌برداری کامل برسد و پالایشگاه‌های دو واحد از فازهای ۱۵ و ۱۶ پارس جنوبی و پالایشگاه یک واحد از فازهای ۱۷ و ۱۸ پارس جنوبی تا پایان سال ۹۳ وارد مدار شوند (البته این پالایشگاه‌ها فعلاً گاز دریافتی از فازهای ۶ تا ۸ را پالایش می‌کنند). وزیر نفت و برخی از معاونینش در ماه‌های اخیر بارها وعده داده‌اند که تولید گاز از پارس جنوبی در هر یک از سال‌های ۹۳ و ۹۴، ۱۰۰ میلیون مترمکعب در روز افزایش خواهد یافت و فازهای ۱۲ تا ۲۴ پارس جنوبی تا پایان دولت یازدهم به بهره‌برداری خواهند رسید. با این وجود، روند توسعه

وزیر نفت و برخی از معاونینش در ماه‌های اخیر بارها وعده داده‌اند که تولید گاز از پارس جنوبی در هر یک از سال‌های ۹۳ و ۹۴، ۱۰۰ میلیون مترمکعب در روز افزایش خواهد یافت و فازهای ۱۲ تا ۲۴ پارس جنوبی تا پایان دولت یازدهم به بهره‌برداری خواهند رسید.

فازهای پارس جنوبی حتی در برخی از فازهای اولویت دار نسبتاً کند بوده است و این نگرانی وجود دارد که در صورت استمرار این روند در سال‌های آتی، نه تنها تکمیل کلیه فازهای پارس جنوبی تا سال ۹۶ محقق نشود، بلکه پس از افتتاح فازهای اولویت دار فعلی پارس جنوبی (احتمالاً تا پایان سال ۹۴)، تا چندین سال هیچ یک از فازهای باقی‌مانده پارس جنوبی به بهره‌برداری نرسد. میزان پیشرفت فازهای پارس جنوبی در مردادماه ۹۲ و تیرماه ۹۳ مطابق جدول زیر است:

مقایسه میزان پیشرفت فعلی فازهای پارس جنوبی در مقایسه با انتهای دولت دهم

فاز	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵ و ۱۶	۱۷ و ۱۸	۱۹	۲۰ و ۲۱	۲۲ تا ۲۴
درصد پیشرفت								
مرداد ۹۲	۹۲	۶۲	۵۰	۹۲	۸۰	۶۲	۵۰	۶۲,۵
تیر ۹۳	۹۵	۶۸	۵۴	۹۳	۸۳	۷۶	۶۲	۶۸
میزان پیشرفت در سال اول دولت یازدهم	۳	۶	۴	۱	۳	۱۴	۱۲	۵,۵

اندیشی آن و ادامه مذاکرات برای انعقاد قرارداد ۲۰ میلیارد دلاری تهاتر نفت با کالا با کشور روسیه در ماه‌های اخیر از مهم‌ترین مصادیق این رویکرد مثبت وزارت نفت است. البته این نکته لازم است تذکر داده شود که هرچند انعقاد قرارداد تهاتری با کشور روسیه در شرایط تحریم اقدام مثبتی به نظر می‌رسد، ولی باید توجه کافی به سایر جوانب آن مانند دقت در انتخاب تجهیزات وارداتی از روسیه صورت گیرد. البته اخیراً تفاهم‌نامه ۵ ساله‌ای بین ایران و روسیه امضا شده است، اما جزئیات آن و ارتباط آن با موضوع تهاتر کالا با روسیه مشخص نیست.

۴. عرضه نفت خام و میعانات گازی در بورس انرژی

یکی از مهم‌ترین اقدامات مثبت وزارت نفت، عرضه میعانات گازی در بورس انرژی از اوایل آذرماه ۹۲ بود. عرضه میعانات گازی در ماه‌های اخیر با روند مناسبی ادامه داشته است و قرار است به زودی هم محدودیت حجمی عرضه میعانات گازی در بورس انرژی برداشته شود و هم میعانات گازی پارس جنوبی در این بورس عرضه شود. هم‌چنین از اواسط پاییز ۹۲ مذاکرات سازمان بورس با وزارت نفت جهت عرضه نفت خام در بورس انرژی آغاز شد و نهایتاً پس از ابلاغ سیاست‌های کلان اقتصاد مقاومتی توسط مقام معظم رهبری و تاکید ایشان بر ضرورت متنوع سازی روش‌های فروش نفت، اولین عرضه نفت خام در بورس انرژی در تاریخ ۱۷ فروردین‌ماه امسال صورت گرفت. البته برخلاف پیش‌بینی‌های اولیه، فروش نفت خام در بورس انرژی در ماه‌های اخیر وضعیت خوبی نداشت و نهایتاً عرضه آن در بورس در مردادماه متوقف شد. دلیل اصلی این موضوع، قیمت بالای نفت عرضه‌شده در بورس و در نتیجه، تقاضای اندک خرید آن از سوی بخش خصوصی

۲. برنامه‌ریزی و تلاش برای احداث پالایشگاه میعانات گازی سیراف عسلویه

وزارت نفت از اواخر سال گذشته برنامه‌ریزی برای احداث ۸ پالایشگاه کوچک با خوراک میعانات گازی در عسلویه با عنوان «پالایشگاه سیراف» را آغاز کرده است. در صورت احداث این پالایشگاه‌های کوچک، بخش زیادی از افزایش تولید میعانات گازی کشور هم‌زمان با بهره‌برداری از فازهای جدید پارس جنوبی در سال‌های آتی (۴۸۰ هزار بشکه در روز)، به صورت خام صادر نشده و وارد زنجیره ارزش در داخل کشور برای تولید محصولاتی مانند نفتا و دیزل (گازوئیل) خواهد شد. خوشبختانه احداث پالایشگاه سیراف با سرعت خوبی توسط مقامات وزارت نفت در حال پیگیری است و برندگان مناقصه آن نیز در اواخر تابستان ۹۳ اعلام خواهند شد. قرار است ۷۰ درصد از سرمایه‌گذاری این طرح توسط صندوق توسعه ملی و ۳۰ درصد توسط سرمایه‌گذاران خصوصی تأمین شود. البته ابهاماتی در زمینه احداث این پالایشگاه‌ها وجود دارد؛ اینکه آیا اساساً پالایشگاه‌هایی با این ظرفیت را می‌توان پالایشگاه کوچک به حساب آورد؟ آیا منابع مالی احداث این پالایشگاه‌ها تأمین خواهد شد؟ آیا نمی‌توان محصولات با ارزش افزوده بالاتر مانند بنزین تولید کرد؟

۳. تقویت دیپلماسی انرژی و تلاش برای انعقاد قرارداد تهاتر کالا با روسیه

وزارت نفت دولت یازدهم تاکید ویژه‌ای بر استفاده از ابزارهای دیپلماسی انرژی در جهت تقویت منافع کشور دارد. انتخاب نماینده ایران به عنوان دبیر کلی اوپک گازی در آبان ماه ۹۲، تلاش در جهت اصلاح ساختار قراردادهای نفتی ایران و برگزاری هم

کشور (مصوب سال ۱۳۸۴) است که از تیرماه سال ۸۹ به صورت عملیاتی در قالب دو پروژه کلان یکپارچه‌سازی و تلفیق طبقه‌بندی کالا و انطباق آن با سیستم ایران کد و طراحی و توسعه‌ی سامانه تأمین الکترونیکی کالای صنعت نفت تعریف شده است. در دولت یازدهم نیز روند اجرای این پروژه‌های کلان ابتدا توسط پور رستمی و سپس گردانی نژاد پیگیری شده است. قرار است این دو پروژه کلان که نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای به عنوان زیرساخت جهت برنامه‌ریزی جهت ساخت داخل دارند تا انتهای سال ۹۳ به پایان برسند. اخیراً هم سید عماد حسینی، معاون امور مهندسی وزیر نفت وعده شکل‌گیری سامانه جامع اطلاعاتی تجهیزات صنعت نفت در سطح چهار شرکت اصلی و مجتمع‌های ذیل آن‌ها در آینده نزدیک را داده است. صنعت نفت به عنوان صنعت راهبردی کشور جهت انجام عملیات اکتشاف، استخراج، پالایش، تدارک و توزیع نفت خام و فرآورده‌های نفتی همواره به حجم قابل توجهی از کالاها، تجهیزات و قطعات یدکی نیازمند است. اتخاذ رویکرد صحیح و راهبردی به مدیریت این حجم عظیم از تدارکات نه تنها می‌تواند به بهره‌وری در استفاده از منابع در سطح این صنعت بیانجامد بلکه بر توسعه سایر بخش‌های صنعت و اقتصاد کشور نیز تأثیر چشمگیر خواهد داشت و موجب تسریع در فرآیند خرید و تأمین کالا و شفاف‌سازی مکانیسم خرید کالا در وزارت نفت است.

منفی

۱. امیدواری زیاد به بازگشت شرکت‌های خارجی و لغو تحریم‌ها و غفلت از استفاده از توان داخلی برای توسعه میدان‌ها نفتی (توسعه پلکانی)

وزیر نفت شدیداً امیدوار است با اصلاح قراردادهای بیع متقابل و ارائه امتیازات جذاب به شرکت‌های خارجی، لوازم بازگشت این شرکت‌ها به صنعت نفت کشور را در کوتاه مدت (حتی با عدم لغو تحریم‌ها) فراهم کند.

یکی از مهم‌ترین اقداماتی که وزارت نفت دولت یازدهم از ابتدا در دستور کار خود قرار داده است، اصلاح قراردادهای نفتی است. وزیر نفت شدیداً امیدوار است با اصلاح قراردادهای بیع متقابل و ارائه امتیازات جذاب به شرکت‌های خارجی، لوازم بازگشت این شرکت‌ها به صنعت نفت کشور را در کوتاه مدت (حتی با عدم لغو تحریم‌ها) فراهم کند. همچنین برخی از مدیران ارشد وزارت نفت هم به لغو تحریم‌ها در آینده نزدیک امیدواری زیادی دارند و هم به اصلاح قراردادهای نفتی به عنوان ابزاری برای لغو تحریم‌ها و نجات صنعت نفت نگاه می‌کنند. این در حالی

می‌باشد. توضیح آنکه قیمت پایه نفت خامی که در بورس عرضه شد، برابر ۱۰۰ درصد قیمت فوب خلیج‌فارس در قیمت ارز آزاد محاسبه گردیده بود و این در حالی بود که قیمت نفت خام تحویلی به پالایشگاه‌های کشور برابر ۹۵ درصد قیمت فوب خلیج‌فارس در قیمت ارز مبادله‌ای است.

برخلاف پیش‌بینی‌های اولیه، فروش نفت خام در بورس انرژی در ماه‌های اخیر وضعیت خوبی نداشت و نهایتاً عرضه آن در بورس در مردادماه متوقف شد. دلیل اصلی این موضوع، قیمت بالای نفت عرضه‌شده در بورس و در نتیجه، تقاضای اندک خرید آن از سوی بخش خصوصی می‌باشد.

۵. قیمت‌گذاری محصولات پالایشگاه‌ها بر اساس کیفیت

خردادماه ۹۳ شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران طی دستورالعملی، قیمت محصولات پالایشگاه‌ها را بر اساس کیفیت محصول آن‌ها تعیین کرد. بنابراین کیفیت محصولات پالایشگاه‌های کشور با پالایشگاه اراک سنجیده شده و قیمت‌گذاری می‌شود. البته این مصوبه در سال‌های قبل هم ابلاغ شده بود، اما تاکنون توسط دولت‌های دهم و یازدهم اجرا نشده است و وجود نظارت قوی از سوی مجلس بر اجرای این مصوبه، ضرورت دارد. همچنین شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی به ۹ پالایشگاه اصلی کشور بر اساس پروژه‌های در دست اجرای آن‌ها، مهلت‌های متفاوتی برای رساندن کیفیت بنزین به استاندارد یورو ۴ داده است.

با توجه به قدیمی بودن اکثر پالایشگاه‌های کشور، محصولات آن‌ها در موارد زیادی از استانداردهای روز اروپا برخوردار نمی‌باشند. اهمیت این مسئله در مورد فرآورده‌های نفتی مانند بنزین و گازوئیل به دلیل تأثیر مستقیم در وضعیت هوای شهرهای کشور به مراتب بیشتر است. لذا طرح‌های بهینه‌سازی پالایشگاه‌های کشور با هدف ارتقای کیفی و کمی محصولات آن‌ها از اواسط دولت نهم در کشور آغاز شده و تعدادی از آن‌ها در طول سال‌های اخیر به بهره‌برداری رسیدند و برخی دیگر از آن‌ها نیز قرار است تا پایان سال ۹۴ به بهره‌برداری برسند.

۶. پیگیری راه‌اندازی سامانه تأمین الکترونیکی کالای صنعت نفت

طرح «پایه‌سازی سیستم خرید الکترونیکی به‌منظور اجرای بهینه فرآیند خرید، مدیریت نقدینگی، حمایت از تولیدکنندگان داخلی و جلوگیری از تأخیر در اجرای طرح‌ها» از تکلیف‌های وزارت نفت در چارچوب برنامه جامع توسعه تجارت الکترونیکی

است که اکثر کارشناسان اعتقاد دارند بازگشت شرکت‌های خارجی شدیداً منوط به لغو تحریم‌هاست و حتی در صورت لغو تحریم‌ها در آینده نزدیک، فرآیند بازگشت این شرکت‌ها و امضای قرارداد با آن‌ها، ماه‌ها به طول خواهد انجامید.

۲. توسعه کند صنعت پالایشگاهی کشور بخصوص

پالایشگاه ستاره خلیج فارس

با وجود دیدگاه خاصی که زنگنه درباره اقتصادی نبودن توسعه پالایشگاه‌ها در دوران اصلاحات داشت و در حال حاضر نیز همچنان دارد ولی در سال گذشته، تلاش برای فعال کردن و به نتیجه رساندن مرحله به مرحله پالایشگاه ستاره خلیج فارس را یکی از برنامه‌های اولویت دار خود در کوتاه مدت قرارداد و به تغییر رویکرد از صادرات نفت خام به صادرات فرآورده‌های با ارزش افزوده بالا نیز در برنامه‌های بلندمدت خود تاکید کرد. با این وجود، زنگنه در یک سال اخیر صرفاً بارها به انتقاد از نحوه توسعه پالایشگاه میعانات گازی ستاره خلیج فارس در دولت قبل پرداخته است و اسفندماه سال ۹۲ نیز از این پالایشگاه بازدید کرده است، اما ساخت این پالایشگاه در دولت یازدهم نیز سرعت قابل قبولی نداشته است.

دولت یازدهم این طرح را با پیشرفت ۶۷ درصدی از دولت قبل تحویل گرفت و طبق اعلام شاهرخ خسروانی، معاون مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران، این رقم در خردادماه ۹۳ به ۷۵ درصد رسید. ساخت پالایشگاه میعانات گازی ستاره خلیج فارس در سال ۸۵ آغاز شد و قرار بود تا پایان سال ۹۱ به

بهره‌برداری کامل رسیده و ایران با پشتوانه تولید روزانه ۳۶ میلیون لیتری بنزین این پالایشگاه به یکی از صادرکنندگان عمده بنزین در جهان تبدیل کند. عدم تحقق این برنامه، به گفته علیرضا ضیغمی، معاون سابق وزیر نفت در امور پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی، متأثر از تزریق نشدن به موقع سرمایه به این پروژه بود.

۳. افزایش واردات بنزین با توقف تولید ریفرمیت

پتروشیمی

وزارت نفت از اوایل اسفندماه ۹۲، طرح توقف تولید بنزین (ریفرمیت) پتروشیمی‌ها و سه برابر کردن افزایش واردات بنزین از ۳,۵ به ۱۰ میلیون لیتر در روز را کلید زد و نهایتاً در اواسط بهار امسال این کار را عملی ساخت. دو نکته قابل توجه درباره این اقدام وزارت نفت وجود دارد: الف) وزارت نفت مدعی است که به جای

تولید بنزین پتروشیمی، واردات بنزین یورو ۴ انجام می‌دهد و این در حالی است که آنالیزهای اعلام شده توسط مقامات مرتبط در وزارت نفت (امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران و شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران) و اسناد منتشر شده در رسانه‌ها نشان می‌داد که بنزین وارداتی در نیمه دوم سال ۹۲ و بهار ۹۳، مطابق با استاندارد

یورو ۴ نبوده است. نهایتاً در جلسه اول تیرماه کمیسیون بهداشت و درمان مجلس شورای اسلامی در این خصوص با تأیید نمایندگان دیوان محاسبات کل کشور سازمان بازرسی کل کشور و مدیران ارشد شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران، مشخص شد که بنزین بر اساس استاندارد

در جلسه اول تیرماه کمیسیون بهداشت و درمان مجلس شورای اسلامی در این خصوص با تأیید نمایندگان دیوان محاسبات کل کشور سازمان بازرسی کل کشور و مدیران ارشد شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران، مشخص شد که بنزین بر اساس استاندارد یورو ۲ و حتی پایین تر وارد کشور شده است و تا آن تاریخ حتی یک لیتر از بنزین وارداتی یورو ۴ نبوده است.

یورو ۲ و حتی پایین تر وارد کشور شده است و تا آن تاریخ حتی یک لیتر از بنزین وارداتی یورو ۴ نبوده است. البته اخیراً یکی از مدیران ارشد شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران اعلام کرده است که بالاخره واردات بنزین یورو ۴ از ۱۵ تیرماه امسال اجرایی شده است، ب) وزارت نفت مدعی است که بنزین تولیدی واحدهای پتروشیمی بسیار آلاینده بوده و دارای بنزن بالا می‌باشد؛ این در حالیست که بر اساس اسناد منتشر شده در رسانه‌ها که مورد تأیید وزارت نفت هم قرار گرفته است، میزان بنزن موجود در بنزین تولیدی پتروشیمی نوری (بزرگ‌ترین واحد تولیدکننده بنزین پتروشیمی و تولیدکننده حدود ۷۰٪ آن) تقریباً مشابه با بنزین وارداتی و بنزین تولیدی در اکثر پالایشگاه‌های نفت کشور (به غیر از پالایشگاه‌های اراک و تبریز) است و بین ۱,۵٪ تا ۲٪ است. مهم‌ترین نگرانی درباره این اقدام وزارت نفت، افزایش واردات بنزین است آن هم در شرایطی که این وزارتخانه هیچ برنامه‌ای جهت مقابله با تشدید تحریم صادرات بنزین

بخش خصوصی در فروش نفت بیان کرده است و استفاده از این راهکار را برای دور زدن تحریم‌ها بی‌فایده خوانده است و نهایتاً اخیراً پیشنهاد همکاری در تهاثر نفت توسط بخش خصوصی را مطرح کرده است. این در حالی است که مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش نفت، یکی از بندهای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی می‌باشد. به نظر می‌رسد تا زمانی که مدیران امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران معتقدند که کسانی که تحریم را دور می‌زنند به دنبال رانت‌خواری هستند و دور زدن تحریم را به معنای ویژه خواری می‌دانند^۱ امید چندان به حضور بخش خصوصی در فروش نفت نباشد.

۶. عدم پیگیری جدی برای تصویب سند ملی راهبرد

انرژی

در بند «ب» ماده ۱۲۵ قانون برنامه پنجم توسعه مقرر شده بود که دولت «سند ملی راهبرد انرژی کشور» را برای یک دوره زمانی بیست و پنج ساله ظرف حداکثر شش ماه پس از تصویب برنامه پنجم توسعه تهیه کند و به تصویب مجلس شورای اسلامی برساند. براساس زمان‌بندی فوق، سند ملی راهبرد انرژی کشور می‌بایست حدود ۶ ماه بعد یعنی تیرماه ۹۰ در دولت و سپس مجلس نهایی و مصوب می‌شد؛ اما با این وجود و با گذشت زمان حدود سه سال از مهلت قانونی و حدود یک سال از روی کارآمدن وزارت نفت دولت یازدهم، همچنان وزارت نفت پیگیر این موضوع به صورت جدی در دولت نیست و هیچ خروجی قابل ذکری از سند ملی راهبرد انرژی کشور از دولت بیرون نیامده است و به مجلس نرسیده است.

زنگنه به بهانه‌ی پرونده یکی از دلان فروش نفت در دولت گذشته (ب.ز.) تاکید دارد که فروش نفت به صورت کامل در شرکت ملی نفت ایران متمرکز باشد و دیگر نفتی به دلان فروخته نشود.

۷. بی‌توجهی به اجرای طرح‌های جمع‌آوری گازهای همراه نفت

در سال‌های اخیر، حدود ۲۵ میلیون مترمکعب گاز همراه نفت در روز (معادل یک فاز پارس جنوبی) به ارزش ۴,۱ میلیارد دلار در سال^۲ در میادین نفتی بدون هیچ استفاده‌ای سوزانده شده و به هدر رفته است. با این وجود، وزارت نفت دولت یازدهم توجه خاصی به اجرای طرح‌های جمع‌آوری گازهای همراه حتی طرح‌های کلانی مانند طرح NGL خارک ندارد و همچنان این موضوع را خارج از اولویت‌های خود می‌داند و این طرح‌ها با کندی بسیار زیادی در حال پیشرفت است. البته اخیراً وزارت نفت فعالیت‌هایی را باهدف استفاده از ظرفیت‌های بند «ق» تبصره ۲ قانون بودجه ۹۳ برای زمینه‌سازی شرایط لازم جهت ورود بخش خصوصی برای استفاده از گازهای همراه جهت تولید برق را آغاز کرده است ولی جزئیات این فعالیت‌ها مشخص نیست.

به ایران توسط غرب (مانند شرایط تابستان سال ۸۹) در کوتاه مدت (یعنی تا زمان افتتاح فاز اول پالایشگاه میعانات گازی ستاره خلیج‌فارس در نیمه دوم سال ۹۴) ندارد و ظرفیت ایجاد شده در آن دوره زمانی جهت خنثی کردن تحریم‌ها (بنزین پتروشیمی) نیز با جنجال‌های غیر کارشناسی اخیر تا حدود زیادی از بین رفته است. با توجه به احتمال بالای تأخیر در افتتاح فازهای پالایشگاه میعانات گازی ستاره خلیج‌فارس و عدم اعتقاد وزیر نفت به اقتصادی بودن ساخت پالایشگاه‌های نفت در کشور و در نتیجه، عدم پیگیری جدی طرح‌های توسعه پالایشگاهی یا ساخت پالایشگاه‌های نفت جدید از سوی این وزارتخانه، احتمال افزایش شدید واردات بنزین در میان‌مدت جدی می‌باشد (مشابه نیمه اول دهه ۸۰).

۴. پیگیری برای لغو مصوبه ستاد تدابیر ویژه اقتصادی در

زمینه قیمت خوراک گاز پتروشیمی‌ها

مصوبه‌ای از سوی ستاد تدابیر ویژه اقتصادی، تیرماه سال ۹۱ به مجتمع‌های پتروشیمی ابلاغ شد که قیمت خوراک گاز پتروشیمی‌ها از مهرماه ۹۱ به ۱۳ سنت در هر مترمکعب افزایش یابد، مصوبه مشابهی هم در اواخر اردیبهشت ۹۲ بار دیگر به مجتمع‌های پتروشیمی ابلاغ شد و تا پایان سال ۹۲ نیز لازم‌الاجرا بود. ابلاغ این مصوبه با اعتراض شدید بخش خصوصی صنعت پتروشیمی مواجه شد و پتروشیمی‌های خصوصی در ماه‌های پایانی دولت دهم از اجرای این مصوبه قانونی خودداری کردند. با روی کار آمدن دولت یازدهم نیز تغییری در روند اجرای این مصوبه ایجاد نشد و نهایتاً اواخر فروردین ۹۳، عباس شعری مقدم، مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی از لغو

مصوبه ستاد تدابیر ویژه اقتصادی با پیگیری وزارت نفت خبر داد. از آنجایی که لغو این مصوبه در آذرماه ۹۲ صورت گرفته است، پتروشیمی‌ها حداقل ۱۵ ماه خوراک ۱۳ سنتی به ارزش بیش از ۶ هزار میلیارد تومان به شرکت ملی گاز ایران بدهکارند؛ اما دولت یازدهم هیچ اقدام شفافی در زمینه وصول این مطالبات انجام نداده است.

۵. توقف فروش نفت توسط بخش خصوصی

زنگنه به بهانه‌ی پرونده یکی از دلان فروش نفت در دولت گذشته (ب.ز.) تاکید دارد که فروش نفت به صورت کامل در شرکت ملی نفت ایران متمرکز باشد و دیگر نفتی به دلان فروخته نشود. همچنین سید محسن قمصری، مدیر امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران بارها مخالفت خود را با حضور

^۱ سید محسن قمصری، مدیر امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران، ویژه نامه نوروزی ماهنامه صنعت و توسعه
^۲ اگر ارزش هر متر مکعب گاز همراه را معادل با ارزش گاز صادراتی به ترکیه یعنی ۴۵ سنت در نظر بگیریم.

۸. کم توجهی به تزریق گاز به مخازن نفتی به میزان

مقرر

برای کشور آورده اقتصادی زیادی دارد. با این تفاوت که درآمد حاصل از صادرات گاز در کوتاه مدت به جیب دولت واریز می‌شود اما تزریق گاز اگرچه دارای منافع اقتصادی بیشتری می‌باشد، اما چون یک سرمایه‌گذاری نسبتاً بلندمدت به حساب می‌آید، متأسفانه کمتر مورد توجه دولت قرار می‌گیرد و این در حالی است که بیش از ۸۰ درصد میدان‌های نفتی ایران در نیمه دوم عمر خود قرار دارند و در صورتی که برنامه‌ریزی‌های لازم جهت تولید صیانتی نفت خام از آن‌ها صورت نگیرد، علاوه بر اینکه میزان برداشت به دلیل افت فشار مخزن دچار کاهش چشمگیری می‌شود، خسارت‌های جبران‌ناپذیری نیز به خود مخزن وارد خواهد شد.

مطابق آمارهای موجود، وزارت نفت دولت یازدهم توجه کافی به تزریق گاز ندارد و علی‌رغم اینکه براساس اظهارات مدیران وزارت نفت حداقل میزان گاز مورد نیاز برای تزریق به مخازن نفتی کشور، ۱۸۰ میلیون مترمکعب در روز است (البته براساس اظهارات کارشناسان این رقم به مراتب بیشتر است) ولی میزان تزریق گاز در کشور حدود ۸۰ میلیون مترمکعب در روز است. حتی با وجود افزایش قریب‌الوقوع تولید گاز کشور، با بهره‌برداری از فازهای پارس جنوبی، وزارت نفت افزایش صادرات گاز به عراق و عمان را در دستور کار دارد و برنامه‌ریزی خاصی در جهت افزایش تزریق گاز به مخازن نفتی وجود ندارد. گاز طبیعی از محل «صادرات» و از محل «تزریق گاز به چاه‌های نفت» جهت ازدیاد برداشت نفت،

مهمترین اقدامات مثبت و منفی وزیر نفت

نقاط مثبت	نقاط منفی
<ol style="list-style-type: none"> ۱. تمرکز بر روی توسعه فازهای اولویت دار پارس جنوبی ۲. برنامه‌ریزی برای احداث ۸ پالایشگاه میعانات گازی کوچک در عسلویه ۳. تقویت دیپلماسی انرژی و تلاش برای انعقاد قرارداد تهاتر کالا با روسیه ۴. عرضه نفت خام و میعانات گازی در بورس انرژی ۵. قیمت‌گذاری محصولات پالایشگاه‌ها بر اساس کیفیت ۶. پیگیری راه‌اندازی سامانه کالا در صنعت نفت 	<ol style="list-style-type: none"> ۱. امیدواری زیاد به بازگشت شرکت‌های خارجی و لغو تحریم‌ها و غفلت از استفاده از توان داخلی برای توسعه میادین نفتی (توسعه پلکانی) ۲. افزایش واردات بنزین با توقف تولید ریفرمیت پتروشیمی ۳. توسعه کند صنعت پالایشگاهی کشور بخصوص پالایشگاه ستاره خلیج فارس ۴. پیگیری برای لغو مصوبه ستاد تدابیر ویژه اقتصادی در زمینه قیمت خوراک گاز پتروشیمی‌ها ۵. توقف فروش نفت توسط بخش خصوصی ۶. عدم پیگیری جدی برای تصویب سند ملی راهبرد انرژی ۷. بی‌توجهی به اجرای طرح‌های جمع‌آوری گازهای همراه ۸. کم توجهی به تزریق گاز به مخازن نفتی به میزان مقرر

آنچه زنگنه با آن مواجه شد

۱. ابلاغ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی توسط رهبر

معظم انقلاب

مقام معظم رهبری در بهمن‌ماه سال ۹۲ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی را ابلاغ فرمودند و دستگاه‌های مختلف در واکنش به آن، برنامه‌هایی را ارائه کردند. وزیر نفت هم در این خصوص، برنامه‌های اقتصاد مقاومتی این وزارتخانه را تبیین کرد. این برنامه شامل شش برنامه کلی بود که عبارتند از: افزایش ظرفیت تولید نفت خام با تأکید بر برداشت از میادین مشترک، افزایش تولید گاز طبیعی با تأکید بر برداشت از میدان‌های مشترک، افزایش تولید و صادرات محصولات پتروشیمی، افزایش تولید و صادرات فرآورده‌های نفتی، بهینه‌سازی مصرف سوخت، ایمن‌سازی تقاضا و بازارهای فروش نفت خام و فرآورده‌های نفتی؛ فارغ از اینکه وزارت نفت چه مقدار به این برنامه‌ها جامه عمل پوشانده است، جای خالی موارد زیر در برنامه‌های اقتصاد مقاومتی وزارت نفت احساس می‌شود: توجه به پایین‌دست و تکمیل زنجیره ارزش نفت و گاز، برنامه‌ریزی برای تولید صیانتی از مخازن، ایجاد تنوع و مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش نفت.

۲. اصلاح قیمت خوراک گاز پتروشیمی‌ها در مجلس

شورای اسلامی

اواخر سال ۹۲، مجلس شورای اسلامی در جریان بررسی قانون بودجه سال ۹۳، قیمت خوراک گاز پتروشیمی را به میزان حداقل

۱۳ سنت تصویب کرد. با وجودی

که وزیر نفت موضع مثبتی در روند تصویب این مصوبه داشت، ولی نهایتاً با پیشنهاد این وزارتخانه، قیمت خوراک و سوخت پتروشیمی‌ها در سال ۹۳ توسط هیئت دولت در اوایل فروردین‌ماه

امسال برابر ۱۰ سنت در هر مترمکعب تعیین گردید؛ وزارت نفت دو استدلال را برای توجیه این مصوبه ارائه کرد؛ نخست آنکه قیمت ۱۰ سنت، قیمت گاز مصرفی پتروشیمی‌ها (میانگین قیمت خوراک و سوخت) می‌باشد. استدلال دوم وزارت نفت هم این بود که امکان جداسازی خوراک و سوخت پتروشیمی‌ها وجود ندارد. این موضوع واکنش‌های زیادی را در پی داشت و نهایتاً اواخر خردادماه، رئیس مجلس شورای اسلامی در نامه‌ای به رئیس‌جمهور بر غیرقانونی بودن آن تأکید کرد و خواستار لغو این مصوبه شد. در نتیجه، اواسط تیرماه مصوبه دولت اصلاح شد و بر این اساس، دولت نرخ گاز را (از ابتدای سال ۹۳) برای مصارف

خوراک واحدهای پتروشیمی، ۳۴۴۵ ریال (معادل ۱۳ سنت) و برای دیگر مصارف واحدهای پتروشیمی، ۱۳۲۰ ریال (معادل ۵ سنت) تعیین کرد.

۳. اجرای فاز دوم هدفمندی یارانه‌ها و عدم کاهش

مصرف حامل‌های انرژی

اجرای فاز دوم هدفمندی یارانه‌ها از اوایل اردیبهشت‌ماه ۹۳ کلید خورد. با وجود آنکه اجرای نظام دو نرخ بنزین در فاز اول هدفمندی یارانه‌ها باعث کاهش مصرف بنزین در کشور شده بود، نظر وزارت نفت در فاز دوم هدفمندی بر تک نرخ شدن بنزین بود؛ ولی نهایتاً این امر محقق نشد و نظام بنزین دو نرخ در این فاز نیز حفظ شد. اما دولت یازدهم در نرخ‌گذاری بنزین محتاطانه عمل کرد و قیمت بنزین سهمیه‌ای و آزاد را به صورت مساوی (۳۰۰ تومان) افزایش داد. همین موضوع باعث شد که فاز دوم هدفمندی یارانه‌ها در مدیریت مصرف بنزین ناموفق باشد و یکی از مهم‌ترین اهداف اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها با اجرای این فاز محقق نگردد. به گونه‌ای که اخیراً حسین آقایان، مدیر تأمین و توزیع شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران از افزایش ۳ درصدی مصرف بنزین در بازه زمانی ۱۳۵ روز نخست امسال نسبت به مدت مشابه سال قبل خبر داده است (افزایش مصرف ۲ میلیون لیتر در روز) و پیش‌بینی کرده است که رشد مصرف این فرآورده تا پایان امسال بیشتر از ۵ درصد نباشد. همانطور که در این جدول مشاهده می‌گردد، فاز دوم هدفمندی یارانه‌ها نتوانسته است بر میزان مصرف بنزین تأثیر قابل قبولی بگذارد و این در حالی است که حدود ۶ میلیون کارت سوخت خودروها و موتورسیکلت‌های فرسوده و دارای مشکلات قانونی از دی ماه ۹۲ تاکنون و در طی دو

مرحله ابطال شده است و موجب صرفه‌جویی روزانه ۶ میلیون لیتر در بنزین سهمیه‌ای شده است.

در زمینه قیمت‌گذاری گاز در فاز دوم هدفمندی یارانه‌ها نیز به شیوه مناسبی عمل نشد و بهای هر مترمکعب گاز همه پله‌های مصرفی به یک میزان (یعنی ۱۴۰ ریال) افزایش یافت؛ بنابراین درصد افزایش قیمت برای مشتریان کم مصرف ۴۷ درصد و برای مشتریان با مصرف بالا، ۴ درصد شد (مطابق جدول زیر)؛ در صورتی که برای کاهش مصارف بیشتر از الگوی مصرف و افزایش عدالت در توزیع یارانه‌ها، افزایش قیمت پله‌های پرمصرف باید بیشتر از پله‌های کم مصرف تعیین می‌شد. این موضوع باعث شد که اواخر خردادماه ۹۳، حمیدرضا عراقی، مدیرعامل شرکت ملی گاز ایران اعلام کند که افزایش قیمت گاز در فاز دوم هدفمندی یارانه‌ها تاکنون تأثیری بر میزان مصرف آن نداشته است.

در زمینه قیمت‌گذاری گاز در فاز دوم هدفمندی یارانه‌ها نیز به شیوه مناسبی عمل نشد و بهای هر مترمکعب گاز همه پله‌های مصرفی به یک میزان (یعنی ۱۴۰ ریال) افزایش یافت

مقایسه میزان متوسط مصرف بنزین کشور در ۱۳۵ روز ابتدایی سال‌های ۹۲ و ۹۳
(واحد: میلیون لیتر در روز)

دوره زمانی / سال	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	۱۱ روز ابتدای مرداد	۱۳۵ روز ابتدای سال (تا ۱۱ مرداد)	از ۱ اردیبهشت تا ۱۱ مرداد
۹۲	۶۸,۳	۶۴,۴	۶۷	۶۸,۸	۶۴,۴	۶۶,۹	۶۶,۵
۹۳	۷۳,۹	۶۵,۸	۶۸,۶	۶۳,۷	۷۹	۶۸,۹	۶۷,۴

مقایسه بهای مصرف گاز کشور برای پله‌های مصرفی مختلف

پله	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
دامنه مصرف	تا ۲۵۰	۲۵۱ تا ۳۵۰	۳۵۱ تا ۴۵۰	۴۵۱ تا ۵۵۰	۵۵۱ تا ۶۵۰	۶۵۱ تا ۷۵۰	۷۵۱ تا ۸۵۰	۸۵۱ تا ۹۵۰	۹۵۱ تا ۱۰۵۰	۱۰۵۱ تا ۱۱۵۰	۱۱۵۱ تا ۱۲۵۰	۱۲۵۱ تا ۱۳۵۰
قیمت یک متر مکعب از تاریخ ۹۲/۸/۱	۳۰۰	۵۰۰	۷۰۰	۹۰۰	۱۱۰۰	۱۶۰۰	۱۹۰۰	۲۲۰۰	۲۵۰۰	۲۸۰۰	۳۲۰۰	۳۵۰۰
قیمت یک متر مکعب از تاریخ ۹۳/۱/۱	۴۴۰	۶۴۰	۸۴۰	۱۰۴۰	۱۲۴۰	۱۷۴۰	۲۰۴۰	۲۳۴۰	۲۶۴۰	۲۹۴۰	۳۳۴۰	۳۶۴۰
درصد افزایش قیمت نسبت به دوره قبل	۴۷	۲۵	۲۰	۱۵,۵	۱۳	۹	۷,۵	۶,۵	۵,۶	۵	۴,۴	۴

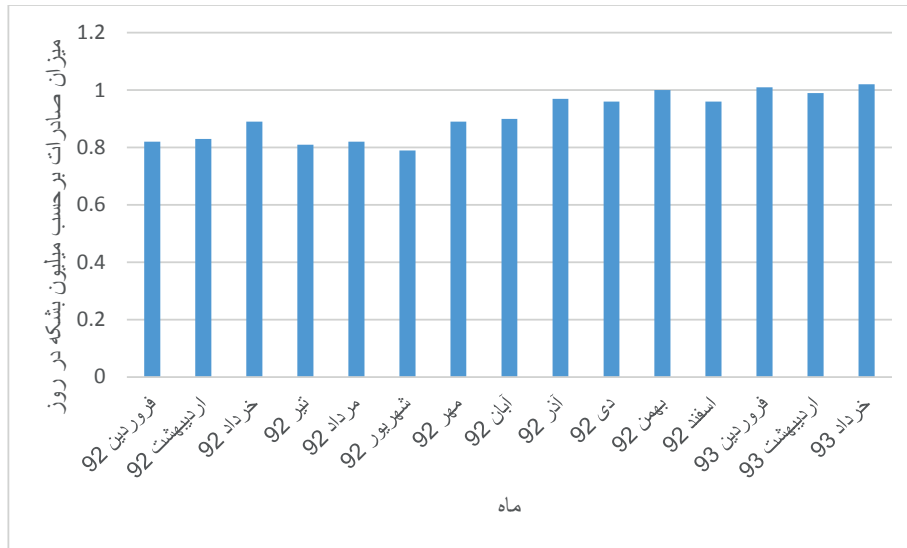
۴. انعقاد توافقنامه ژنو و محدود شدن میزان صادرات

نفت ایران در ۱ میلیون بشکه در روز

با انعقاد توافقنامه هسته‌ای ژنو میان ایران و کشورهای ۱+۵ در آذرماه ۹۲ برخی گمان می‌کردند که تحریم‌ها برداشته‌شده و یا از شدت آن‌ها کاسته شود و امید مسئولین وزارت نفت هم بر این بود که با کاهش تحریم‌ها، صادرات نفت خام کشور افزایش یابد؛ اما عملاً تغییر زیادی در این رقم ایجاد نشد و میزان متوسط صادرات نفت ایران که در چهار ماه انتهایی دولت دهم و چهار ماه ابتدایی دولت یازدهم حدود ۸۶۰ هزار بشکه در روز بود با افزایش ۱۲۰ هزار بشکه‌ای به ۹۸۰ هزار بشکه در روز در هفت ماه پس از انعقاد توافقنامه ژنو (آذرماه ۹۲ تا خردادماه ۹۳) رسید. اخیراً هم سید محسن قمصری، مدیر امور بین‌الملل شرکت ملی

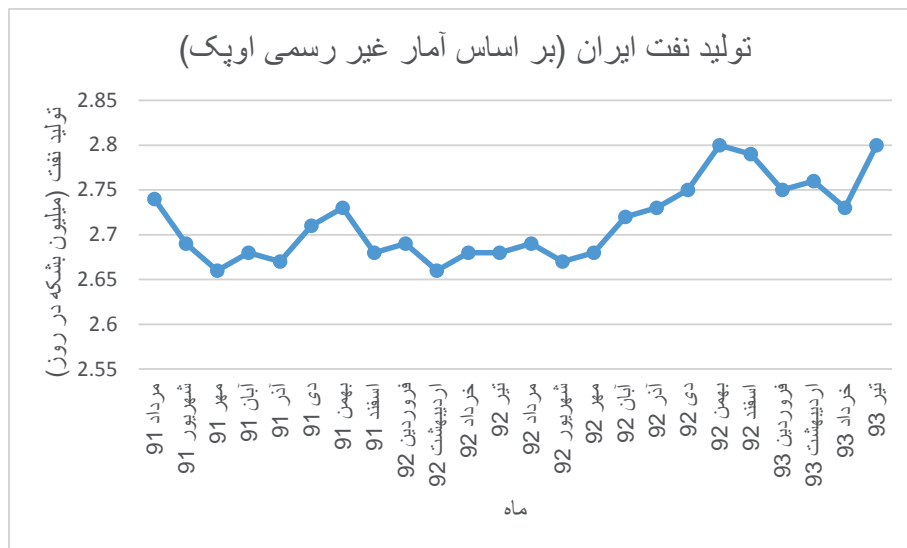
نفت از تثبیت میزان صادرات نفت ایران در رقم یک میلیون بشکه در روز پس از توافق ژنو و براساس سهمیه‌های اعلام‌شده به شرکت‌های خریدار نفت ما خبر داده است و نکته مثبت مذاکرات اخیر وین را جلوگیری از کاهش ۲۰ درصدی صادرات نفت ایران دانسته است

میزان متوسط صادرات نفت ایران که در چهار ماه انتهایی دولت دهم و چهار ماه ابتدایی دولت یازدهم حدود ۸۶۰ هزار بشکه در روز بود با افزایش ۱۲۰ هزار بشکه‌ای به ۹۸۰ هزار بشکه در روز در هفت ماه پس از انعقاد توافقنامه ژنو (آذرماه ۹۲ تا خردادماه ۹۳) رسید.

میزان صادرات نفت خام ایران از فروردین ۹۲ تا خرداد ۹۳

با توجه به تغییرات محدود صورت گرفته در میزان صادرات نفت خام، میزان تولید نفت خام کشور هم افزایش محدودی داشته است و از ۲,۶۹ میلیون بشکه در روز در سال انتهایی دولت دهم (مرداد ۹۱ تا تیر ۹۲) به ۲,۷۴ میلیون بشکه در روز در سال ابتدایی دولت یازدهم (مرداد ۹۲ تا تیر ۹۳) رسیده است.

میزان تولید نفت خام ایران از مرداد ۹۱ تا تیر ۹۳

همچنین علی‌رغم اینکه قرار بود بخشی از پول بلوکه‌شده فروش نفت ایران به کشور بازگردد، اما شواهد حاکی از آن است که این اتفاق به‌کندی و دشواری زیاد انجام می‌شود. علاوه بر این، بر اساس مفاد توافقنامه ژنو قرار بود که تحریم نفت‌کش‌های ایرانی و پتروشیمی هم برداشته شود ولی شرکت‌های بین‌المللی بیمه به دلیل موقتی بودن توافقنامه حاضر به بیمه کردن نفت‌کش‌های ایرانی نشدند و بعید به نظر می‌رسد که در این چهار ماه توافق جدید (ویبن) نیز اتفاق خاصی در این زمینه رخ دهد.

۵. پیگیری ضعیف پرونده کرسنت در دادگاه لاهه

و واسطه‌گری در فروش محصولات پتروشیمی، افزایش عرضه در بورس کالا و رونق بورس شود، اما افزایش قیمت محصولات پتروشیمی مسلماً به ضرر تولیدکنندگان پایین دستی خواهد بود. آنچه ابهامات در مورد این ابلاغیه را افزایش داد، لغو محدودیت صادرات محصولات پتروشیمی به دستور وزیر صنعت، معدن و تجارت در اواخر تیرماه بود که می‌تواند آثار مثبت تغییر مبنای قیمت‌گذاری محصولات پتروشیمی را تا حدود زیادی از بین ببرد. هرچند وزیر نفت در این مورد اظهار نظر شفافی نداشته است ولی اخیراً علی‌محمد بساق زاده، مدیر کنترل تولید شرکت ملی صنایع پتروشیمی تاکید کرده است که یکسان شدن نرخ ارز در بورس و بازار آزاد باعث بریده شدن پای دلان از بورس و دو برابر شدن میزان عرضه نسبت به تقاضا در بورس شده و اختلاف قیمت ۱۵ درصدی محصولات در این دو بخش از بین رفته است.

۸. عدم تکمیل به موقع خط لوله صلح توسط پاکستان

بخش ایرانی این خط لوله با هزینه ۲,۵ میلیارد دلار ساخته شده است، اما بخش دوم این خط لوله در خاک پاکستان هنوز ساخته نشده است و دولت پاکستان نمی‌تواند تا موعد مقرر یعنی دسامبر ۲۰۱۴، کار ساخت این خط لوله را به پایان برساند و به دنبال مذاکره برای به تأخیر انداختن زمان بهره‌برداری از این خط لوله است تا از زیر بار جریمه شانه خالی کند. بر این اساس، در اردیبهشت‌ماه ۹۳، دولت پاکستان به عنوان اقدامی احتیاطی جهت ممانعت از محکوم شدن به پرداخت جریمه، یک اعلامیه در رابطه با خط لوله انتقال گاز ایران به پاکستان منتشر و اعلام کرد که این پروژه به دلیل خودداری آمریکا از معاف کردن خط لوله مذکور از تحریم‌ها، نمی‌تواند تکمیل شود. در این رابطه، شاهد خاقان عباسی، وزیر نفت پاکستان از رد این درخواست توسط ایران خبر داد. همچنین مقام‌های وزارت نفت پاکستان اوایل خردادماه اعلام کردند ایران و پاکستان تاریخ تکمیل طرح ساخت خط لوله گازی آی پی را تمدید کرده‌اند و به دسامبر سال ۲۰۱۵ تغییر داده‌اند ولی علی‌ماجدی معاون امور بین‌الملل و بازرگانی وزیر نفت انجام این توافق را تکذیب کرد. براساس قراردادی که در سال ۱۳۸۷ میان ایران و پاکستان به امضا رسید، باید تا دسامبر سال ۲۰۱۴ میلادی گاز ایران به پاکستان ارسال شود و در ازای هر روز تأخیر، جریمه‌ای به میزان ۸ میلیون دلار به ایران پرداخت خواهد شد.

زنگنه چه نمره ای می‌گیرد؟

با توجه به گذشت یک سال از دوران وزارت زنگنه، این انتظار وجود دارد که تا حد زیادی برنامه‌های کوتاه مدت وی محقق شده باشد. در این مدت، زنگنه با در اولویت قرار دادن دیپلماسی انرژی، سعی کرد که میزان صادرات نفت و گاز ایران را افزایش دهد که چندان موفق نبود. البته کارشناسان معتقدند که چنانچه از این ظرفیت برای افزایش صادرات فرآورده‌ها استفاده می‌شد،

اواخر آذرماه سال ۹۲ بود که سومین لایحه ایران درباره قرارداد کرسنت، توسط وزارت نفت به دادگاه لاهه ارسال شد. فارغ از تأخیر سؤال‌برانگیز وزارت نفت در ارسال این گزارش، این نکته حائز اهمیت است که وزارت نفت لایحه نسبتاً ضعیفی به دادگاه لاهه جهت اثبات فساد در انعقاد قرارداد کرسنت ارسال کرد. هرچند با توجه به اینکه وزارت نفت از ارائه متن این لایحه به نمایندگان مجلس نیز خودداری کرده است، قضاوت شفافی درباره این موضوع نمی‌توان داشت ولی نکته مهم در مورد این قرارداد گازی با امارات اینجاست که وزارت نفت دولت یازدهم قصد دارد که با شرکت کرسنت مصالحه کند و علاقه چندانی به اثبات فساد در این قرارداد ندارد. البته انجام مذاکره و مصالحه با شرکت کرسنت پس از صدور رأی قطعی دادگاه با توجه به نیاز کشور امارات به گاز ایران و سرمایه‌گذاری ایران برای اجرای این طرح طبیعی می‌باشد ولی با توجه به اینکه رأی اولیه دادگاه کرسنت در روزهای اخیر صادر شده است و ظاهراً به ضرر ایران است، پیش‌بینی می‌شود مسئولین وزارت نفت در شرایط فعلی (بخصوص در صورت تعیین میزان جریمه چند میلیارد دلاری برای ایران از سوی دادگاه) برای اثبات فساد در انعقاد این قرارداد در خواست تجدید نظر در رای صادر شده در دادگاه لاهه یا اصلاح دو مشکل اصلی قرارداد کرسنت یعنی اصلاح قیمت گاز صادراتی و مکان تحویل گاز صادراتی، در مذاکرات با امارات با مشکلات جدی مواجه شود.

۶. شکایت گازی ترکیه از ایران به دادگاه لاهه

ترکیه در شکایتی به دادگاه لاهه مدعی شده بود که ایران در صادرات گاز خود به این کشور بر خلاف قوانین عمل کرده است. بر اساس این ادعا، از یک طرف ایران کمتر از میزان قیدشده در قرارداد به ترکیه گاز صادر کرده است و از طرف دیگر، قیمت گاز صادراتی به ترکیه بیش از قیمت گاز منطقه (با توجه به قرارداد کرسنت) می‌باشد. ترکیه بر این اساس تقاضای تخفیف در قیمت گاز صادراتی ایران را مطرح کرده است. مسئولین وزارت نفت هم با تأکید بر اینکه در این پرونده، ایران برنده خواهد شد، عنوان کرده‌اند که ایران تنها در صورت افزایش حجم صادرات گاز به ترکیه، با درخواست کاهش قیمت گاز موافقت خواهد کرد. داوری نهایی در این خصوص هنوز انجام نشده است و قرار است تا ۶ ماه آینده این امر به سرانجام برسد.

۷. تغییر مبنای قیمت فروش محصولات پتروشیمی در

بورس کالا

اوایل تیرماه ۹۳، وزارت صنعت، معدن و تجارت طی ابلاغیه‌ای، قیمت پایه محصولات پتروشیمی را در بورس کالا به ارز آزاد تغییر داد. این در حالی بود که تا پیش از آن، ارز مبادله‌ای مبنای این قیمت‌گذاری بود. این ابلاغیه اگرچه می‌تواند باعث کاهش دلالی

موجب توسعه پایین دست نفت و گاز و کم اثر شدن تحریم‌ها علیه کشور می‌شد. از اقدامات خوب زنگنه در این مدت، راه‌اندازی فروش نفت در بورس انرژی بود؛ البته این اقدام با نواقصی (قیمت بالای نفت خام عرضه شده در بورس) همراه بود و به همین دلیل، با استقبال خریداران روبرو نشد و اخیراً متوقف شد.

در زمینه توسعه پایین دستی نفت و گاز هم علیرغم برنامه‌ریزی برای ساخت ۸ پالایشگاه کوچک میعانات گازی در عسلویه (پالایشگاه سیراف)، روند ساخت و تکمیل سایر طرح‌های پالایشگاهی بخصوص پالایشگاه ستاره خلیج فارس، سرعت پایینی داشته است. مقایسه عملکرد یک ساله وزیر نفت با مهم‌ترین وعده‌های کوتاه مدت وی مطابق جدول زیر می‌باشد:

مهمترین برنامه‌های وزیر نفت و اقدامات متناسب با آن‌ها

برنامه	عملکرد
افزایش صادرات نفت و احیای ظرفیت تولید نفت خام کشور	محدود شدن صادرات نفت خام کشور در ۱ میلیون بشکه با انعقاد توافق ژنو
توسعه فازهای اولویت دار پارس جنوبی	افزایش نسبی سرعت توسعه فازهای اولویت دار و کاهش نسبی سرعت توسعه سایر فازها
بهره‌گیری حداکثری از دیپلماسی انرژی	انتخاب ایران به دبیرکلی اوپک گازی و تلاش برای انعقاد قرارداد تهاثر کالا با روسیه
اصلاح ساختار قراردادهای نفتی	تشکیل کمیته بازنگری در ساختار قراردادهای نفتی و تهیه پیش‌نویس ساختار جدید در جلسات آن
تلاش برای توسعه مرحله به مرحله پالایشگاه ستاره خلیج فارس	سرعت اندک پیشرفت طرح توسعه پالایشگاه

در مجموع، وزارت نفت دولت یازدهم توفیق زیادی در افزایش

وزارت نفت به این سیاست‌ها به منظور برون‌رفت از شرایط

کنونی ضرورت دارد. اگرچه زنگنه

در زمینه دیپلماسی انرژی عملکرد نسبتاً خوبی داشته است، اما بیش از اندازه به رفع تحریم‌ها و بهبود روابط سیاسی ایران با سایر کشورها امید بسته است به گونه‌ای که جای خالی پاسخ این سؤال که «وزارت نفت چه راهکارهایی برای حل مشکلات ساختاری، مالی، مدیریتی و فنی صنعت نفت تا قبل از برطرف شدن تحریم‌ها دارد؟» در بخش‌های مختلف صنعت نفت بخصوص در بخش‌هایی مانند توسعه میدان‌ها نفتی و توسعه زنجیره ارزش

پتروشیمی شدیداً احساس می‌شود. با توجه به اینکه حتی در صورت لغو تحریم‌ها در آینده نزدیک، فرآیند بازگشت فنی و مالی شرکت‌های خارجی و امضای قرارداد با آن‌ها، ماه‌ها به طول خواهد انجامید، بهتر است که وزیر نفت هر چه سریع‌تر با توجه به شرایط موجود (استمرار تحریم‌ها) و بر پایه استفاده از توان داخلی، به برنامه‌ریزی و اجرای راهکارهایی برای مدیریت و اداره بهتر صنعت نفت بپردازد و این بازه زمانی ارزشمند را از دست ندهد.

میزان تولید و صادرات نفت خام و گاز کشور نداشته است و روند توسعه پالایشگاه‌های کشور، به ویژه پالایشگاه میعانات گازی خلیج فارس و همچنین توسعه صنعت پتروشیمی بخصوص بخش پایین دست آن نسبتاً کند بوده است. مشخص شدن وضعیت حاکمیتی صنعت پتروشیمی بعد از خصوصی‌سازی‌های دولت‌های نهم و دهم با تعیین وظایف دقیق شرکت ملی صنایع پتروشیمی و وزارت نفت برای توسعه صنعت پتروشیمی از اقدامات مهمی است که از جانب وزارت نفت مورد غفلت واقع شده

است و بدون انجام آن تحقق وعده‌های زنگنه برای افزایش شدید میزان صادرات محصولات پتروشیمی امکان‌پذیر نخواهد بود. همچنین در بحث ساخت داخل هم با وجود رویکردهای حمایتی شفاهی آقای وزیر، هنوز سازوکاری برای پذیرش ریسک زمان و ریسک کیفیت استفاده از این تجهیزات و فناوری‌ها در پروژه‌های صنعت نفت توسط مدیران ارشد این وزارت خانه تدوین نشده است و تحرک زیادی نیز احساس نمی‌شود. با توجه به ابلاغ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، توجه بیشتر

اگرچه زنگنه در زمینه دیپلماسی انرژی عملکرد نسبتاً خوبی داشته است، اما بیش از اندازه به رفع تحریم‌ها و بهبود روابط سیاسی ایران با سایر کشورها امید بسته است به گونه‌ای که جای خالی پاسخ این سؤال که «وزارت نفت چه راهکارهایی برای حل مشکلات ساختاری، مالی، مدیریتی و فنی صنعت نفت تا قبل از برطرف شدن تحریم‌ها دارد؟» در بخش‌های مختلف صنعت نفت بخصوص در بخش‌هایی مانند توسعه میدان‌ها نفتی و توسعه زنجیره ارزش پتروشیمی شدیداً احساس می‌شود.

بودجه تحول نظام سلامت

عملکرد یکساله سید حسن قاضی زاده هاشمی

وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دولت یازدهم

سید حسن قاضی زاده هاشمی کیست ؟

دکتر سید حسن قاضی زاده هاشمی، چشم‌پزشک متبحر، متولد سال ۱۳۳۸ در شهرستان فریمان کسی بود که به‌عنوان وزیر پیشنهادی بهداشت از سوی حسن روحانی به مجلس شورای اسلامی معرفی شد. دکتر قاضی زاده هاشمی، استاد دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران و یکی از اساتید بنام چشم‌پزشکی در کشور، و همچنین، رئیس و سهامدار اصلی بیمارستان چشم‌پزشکی نور تهران است. ایشان پس از انقلاب، با همکاری دکتر حسن فیروزآبادی سازمان جهاد سازندگی را پایه‌گذاری کردند و فعالیت‌های زیادی نیز در این سازمان انجام دادند، تا جایی که از وی به‌عنوان یک چهره جهادی در مجلس شورای اسلامی و در ایام انتخاب کابینه دولت یازدهم یاد می‌شد. با شروع جنگ تحمیلی نیز، با حضور در جبهه‌های جنگ به‌عنوان طراح مهندسی رزمی حضور داشتند و در طی این دوران چند بار دچار مجروحیت شد. پس از آن، با تأسیس و همکاری مستمر در موسسه خیریه نورآوران سلامت، در ارائه خدمات رایگان چشم‌پزشکی به مردم مناطق محروم کشور کمک نموده است.

سابقه مدیریتی وی در حوزه بهداشت و درمان، محدود به یک دوره کوتاه ریاست دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران و مقام مشاور وزیر بهداشت در دوره وزارت دکتر فرهادی می‌شود. ریاست وی بر بیمارستان تخصصی نور موضوعی بود که مورد توجه منتقدان حضور قاضی زاده هاشمی به‌عنوان وزیر بهداشت قرار گرفت. این گروه معتقد بودند که وزیر بهداشت نباید سهامدار بخش خصوصی بوده و همچنین باید فردی باشد که از توان و تخصص در حوزه مدیریت، اقتصاد و سیاست‌گذاری سلامت برخوردار باشد. به‌هر حال، در روز ۲۴ مرداد ۱۳۹۲، با ۲۶۰ رأی موافق و ۱۸ رأی مخالف، و با کسب ۹۱،۵ درصد آرای موافق نمایندگان مجلس شورای اسلامی، انتصاب دکتر سید حسن قاضی زاده هاشمی به‌عنوان وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در دولت یازدهم تأیید شد.

دارند، من جمله وضعیت ویژه این حوزه و نقشی که جریان‌های دانشجویی در سال‌های اخیر در راستای ترویج اهمیت گفتمان سلامت در کشور ایفا نموده‌اند. در واقع جلب شدن نگاه‌ها به سمت حوزه بهداشت و درمان در سال گذشته را می‌توان یک تحول مهم و یک فرصت در عرصه سلامت کشور قلمداد کرد. نتیجه توجه پررنگ رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت به حوزه سلامت و همین‌طور تلاش وزیر بهداشت، بیش از هر کجا در لایحه بودجه ۹۳ خود را نشان داد به طوری که لایحه بودجه فصل بهداشت و سلامت با افزایش ۲۴ درصدی اعتبارات پیش‌بینی شده راهی مجلس شد. همچنین فصل رفاه و تأمین اجتماعی بیش از ۴۵ هزار میلیارد تومان در لایحه بودجه پیش‌بینی شده بود که رقم قابل توجهی از این میزان به‌طور مستقیم مربوط به حوزه سلامت است.

رقم مصوب مجلس شورای اسلامی برای حوزه سلامت کشور شاید بیش از انتظار دولت و وزارت بهداشت نیز بوده است. این میزان در بودجه سال ۹۳ برای حوزه بهداشت و درمان کشور در مقایسه با سال گذشته - که حدود ۱۸ هزار میلیارد تومان بود - با افزایشی که در ردیف‌های مربوط به وزارت بهداشت، دانشگاه‌های علوم پزشکی و بیمه‌های درمان و برخی دستگاه‌های دیگر داشت، به‌اضافه اختصاص مبالغی برای مواردی مانند داروهای بیماران خاص و سهم بهداشت و درمان از هدفمندی، بودجه بهداشت و درمان کشور را به رقم نزدیک به ۳۸ هزار میلیارد تومان در مجموع اعتبارات حوزه سلامت، اعم از وزارت بهداشت و رفاه رساند. در نهایت می‌توان گفت اعتبار دیده‌شده در بودجه ۹۳ برای بخش بهداشت و درمان تاکنون بی‌سابقه بوده است و امید است با مدیریت هزینه کرد این اعتبارات، شرایط حوزه سلامت کشور بهبود پیدا کند.

سهم کمرنگ اقدامات بهداشتی در وزارت بهداشت در مقابل سهم بالای بخش درمان، نشان از نقص موجود در رویکرد و عملکرد سیستم سلامت کشور دارد. به‌رغم تأکید ویژه وزیر بهداشت بر توسعه خدمات بهداشتی در برنامه‌هایشان، هنوز تغییر عمده‌ای در افزایش سهم بودجه بخش بهداشت و پیشگیری نسبت به درمان دیده نمی‌شود.

هاشمی چه برنامه‌ای دارد؟

پیش از برگزاری جلسه اخذ رأی اعتماد، جزوه‌ای از سوی دکتر قاضی‌زاده هاشمی به‌عنوان برنامه‌های وی برای وزارت بهداشت منتشر شد که در آن به بررسی مسائل بهداشت و درمان و راهکارها و برنامه‌های وی برای اداره وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اشاره شده بود. اگرچه به‌زعم کارشناسان، در برخی از بندهای این برنامه آسیب‌شناسی صحیح و راهکارهای جامع و مناسبی ارائه نشده بود، اما مع‌الوصف برنامه ارائه‌شده به لحاظ تأکید روی حوزه بهداشت و پیشگیری و در بر گرفتن مسائل نظام سلامت، قابل قبول بود.

از جمله بندهای مهم در بخش رویکردهای کلان وزارت بهداشت که در برنامه قاضی‌زاده هاشمی به آن پرداخته شده بود، می‌توان به مواردی همچون: تقویت نظام شبکه بهداشت و درمان کشور در شهر و روستا، فراهم نمودن دسترسی عادلانه مالی برای فقرا و مناطق محروم، دسترسی عادلانه مردم به خدمات باکیفیت و قیمت مناسب بر اساس الگوی سطح‌بندی، بهبود دسترسی مردم به خدمات، کاهش سهم هزینه‌های درمانی مستقیم از جیب مردم و تأمین هزینه‌های کمرشکن، تقویت حاکمیت دولت بر نظام سلامت (دولتی و خصوصی) از نظر نظارت، پاسخگویی، کمک به تأمین منابع، اصلاح شیوه زندگی مردم اشاره کرد.

مهم‌ترین تصمیمات و اقدامات هاشمی

۱- افزایش بودجه سلامت

سهم کمرنگ اقدامات بهداشتی در وزارت بهداشت در مقابل سهم بالای بخش درمان، نشان از نقص موجود در رویکرد و عملکرد سیستم سلامت کشور دارد.

یکی از فعالیت‌های مهم وزارت بهداشت دولت یازدهم، قدرت و توانایی این دستگاه در جذب منابع مالی به سمت حوزه بهداشت و درمان بوده است. حضور یک وزیر مقتدر بهداشت و درمان به‌عنوان متولی حوزه سلامت در هیئت دولت که توانایی جذب اعتبارات و حمایت دولت از بخش سلامت را داشته باشد، پیش‌نیاز معطوف شدن نظرات به بخش سلامت و جلب حمایت‌های سیاسی سطوح بالای دولت است. به نظر می‌رسد در سایه تأکیدات فراوان مقام معظم رهبری بر اهمیت و نقش حوزه سلامت و لزوم نگاه ویژه دولت به این حوزه، وزیر بهداشت نیز به‌خوبی از پس این مهم برآمده است و موفق به جلب حمایت دولت از بخش سلامت شده است.

اگرچه در به وجود آمدن این رویکرد عوامل مهم دیگری نیز نقش

۲- طرح تحول نظام سلامت

طرح تحول نظام سلامت در واقع بزرگترین طرح اجرا شده این دستگاه تاکنون بوده است و به گفته پایگاه اطلاع رسانی وزارت بهداشت، این طرح سرلوحه فعالیت‌ها و برنامه‌های این وزارتخانه است.

تقریباً یک ماه پس از ابلاغ سیاست‌های کلی سلامت، شاهد آغاز یکی از بزرگ‌ترین پروژه‌های دولت یازدهم بودیم. طرح تحول نظام سلامت در واقع بزرگ‌ترین طرح اجرا شده این دستگاه تاکنون بوده است و به گفته پایگاه اطلاع رسانی وزارت بهداشت، این طرح سرلوحه فعالیت‌ها و برنامه‌های این وزارتخانه است. طرح تحول نظام سلامت، با هدف کاهش هزینه‌های مردم در بخش بهداشت و درمان با ارائه ۸ بسته حمایتی شامل موارد زیر اجرا می‌شود:

- برنامه کاهش میزان پرداختی بیماران بستری در بیمارستان‌ها
- برنامه حمایت از ماندگاری پزشکان در مناطق محروم
- برنامه حضور پزشکان متخصص مقیم در بیمارستان‌ها
- ارتقای کیفیت خدمات ویزیت در بیمارستان‌ها
- برنامه ارتقای کیفیت هتلینگ در بیمارستان‌ها
- دستورالعمل برنامه حفاظت مالی از بیماران
- صعب‌العلاج، خاص و نیازمند
- برنامه ترویج زایمان طبیعی
- نظارت بر حسن اجرای برنامه‌های تحول سلامت
- دولت برای کاهش هزینه‌های پرداختی مردم در بیمارستان‌های دولتی و رساندن این میزان به ۵ تا ۱۰ درصد از هزینه‌ها، بسته حمایتی «کاهش میزان پرداختی در بیمارستان‌های دولتی» را اجرا نمود. می‌توان گفت این اقدام، قلب طرح تحول و

پرهزینه‌ترین بسته دولت در طرح تحول است. افزایش مراجعه مردم به بیمارستان‌های دولتی از پیامدهای اجرای این طرح بوده است که برخی کارشناسان این موضوع را ناشی از عدم نظارت و افزایش تجویز القایی خدمات می‌دانند.

برای حمایت از ماندگاری پزشکان در مناطق محروم ۳۰۰ میلیارد تومان از اعتبارات امسال وزارت بهداشت اختصاص یافته است. این افزایش دستمزد در کوتاه‌مدت سبب ماندگاری پزشکان در مناطق محروم خواهد شد، ولی در درازمدت نیاز به برنامه‌های دیگری برای بهبود توزیع نیروی انسانی متخصص است که برخی از این برنامه‌ها، شامل سازوکارهای کم‌هزینه‌ای می‌باشند که ماندگاری بیشتر پزشکان در مناطق محروم را تضمین می‌کند.

همچنین وزارت بهداشت برای حمایت از حضور پزشکان متخصص مقیم در بیمارستان‌ها، بسته‌ی هزینه‌ای را در نظر گرفته است. گفتنی است، طبق قانون برنامه پنجم، وزارت بهداشت مکلف به ایجاد بستر مناسب برای تمام‌وقتی پزشکان بوده است که تاکنون اجرایی نشده است.

شاید مهم‌ترین اقدام دولت در ارتقای کیفیت هتلینگ و ویزیت بیمارستان‌ها، افزایش تعرفه‌های مربوط به هتلینگ و تعرفه‌های درمان بوده است. در طرح تحول نظام سلامت نیز این موضوع دیده شده که تاکنون خروجی ملموسی از آن دیده نشده است. همین‌طور حمایت از بیماران صعب‌العلاج که با تخصیص اعتبار ویژه در حوزه دارو انجام شد، و البته بسته حمایت از زایمان طبیعی نیز جزو دیگر اجزای طرح تحول سلامت بوده است. اما اعتبارات در نظر گرفته شده برای اجرای این طرح، تاکنون بیش از ۷۰۰۰ میلیارد تومان از سوی وزارت بهداشت بوده است. هزینه‌ای که به گفته وزیر بهداشت، تا پایان سال به ۱۰ هزار میلیارد تومان نیز می‌رسد. چنین بودجه‌ای برای بخش سلامت، تاکنون بی‌سابقه بوده است.

به نظر می‌رسد، کارکرد اصلی طرح تحول نظام سلامت، تنها به وجود آوردن چارچوبی برای توزیع سریع منابع مالی دولتی در حوزه درمان کشور بوده است. هیچ اقدامی که نشان‌دهنده حرکت به سوی تحول در نظام بهداشت و درمان کشور باشد، از دل این طرح استنباط نمی‌شود. عدم توجه عملی این طرح به مسائل ریشه‌ای حوزه سلامت کشور، به‌عنوان مثال احیای رویکرد سلامت‌محوری به‌جای درمان محوری، پزشک خانواده که اجرای آن تکلیف قانونی دولت در برنامه پنجم توسعه است، اصلاح نظام بیمه‌ای که مورد تأکید سیاست‌های کلی سلامت و قانون برنامه بوده، همچنین نظم بخشیدن به فعالیت ارائه‌دهندگان خدمت به‌ویژه توجه به تمام‌وقتی اعضای هیئت‌علمی و تفکیک پزشکان بخش خصوصی از دولتی

که موضوع بند «د» و تبصره ۲ بند «د» قانون برنامه پنجم نیز بوده است، همگی تنها بخشی از اولویت‌های اصلی نظام سلامت کشور بوده است که در طرح تحول نظام سلامت، نشانه‌ای از توجه به آن‌ها دیده نمی‌شود.

صاحب‌نظران و کارشناسان حوزه سلامت نیز ایرادات دیگری به این طرح وارد نموده‌اند، از جمله آنکه برخی اجرای چنین طرح را یک اقدام تبلیغاتی از سوی دولت یازدهم می‌دانند. همچنین بالا رفتن مصارف درمانی کشور و القای هزینه، عدم همسویی با سیاست‌های کلان، بی‌اثر بودن طرح در اصلاح ساختاری سیستم و عدم تضمین منابع پایدار مالی نیز، از دیگر ایرادات وارده به این طرح برشمرده شده است.

به نظر می‌رسد، کارکرد اصلی طرح تحول نظام سلامت، تنها به وجود آوردن چارچوبی برای توزیع سریع منابع مالی دولتی در حوزه درمان کشور بوده است. هیچ اقدامی که نشان‌دهنده حرکت به سوی تحول در نظام بهداشت و درمان کشور باشد، از دل این طرح استنباط نمی‌شود.

۳- کنترل بازار دارو

در روزهای ابتدایی این دولت، کشور از نظر دارویی در شرایط خوبی به سر نمی‌برد. هاشمی به‌عنوان اولین اقدام، دکتر رسول دیناروند، عضو هیئت‌علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران را که سابقه ریاست سازمان غذا و داروی کشور را داشتند به‌عنوان رئیس این سازمان منصوب نمود. حمایت‌های مالی ویژه دولت - به‌عنوان مثال، اختصاص بودجه ۱۸۰۰ میلیارد تومانی جهت داروی بیماران خاص و صعب‌العلاج - در کنار عملکرد مناسب این سازمان، باعث از بین رفتن التهاب بازار دارو در چندماهه اول فعالیت دولت شد. حل این مشکل، به‌خودی‌خود یک امتیاز برای مجموعه دولت؛ به‌ویژه در فضای رسانه‌ای ایجاد کرده بود.

۴- همکاری پررنگ‌تر با سازمان نظام پزشکی

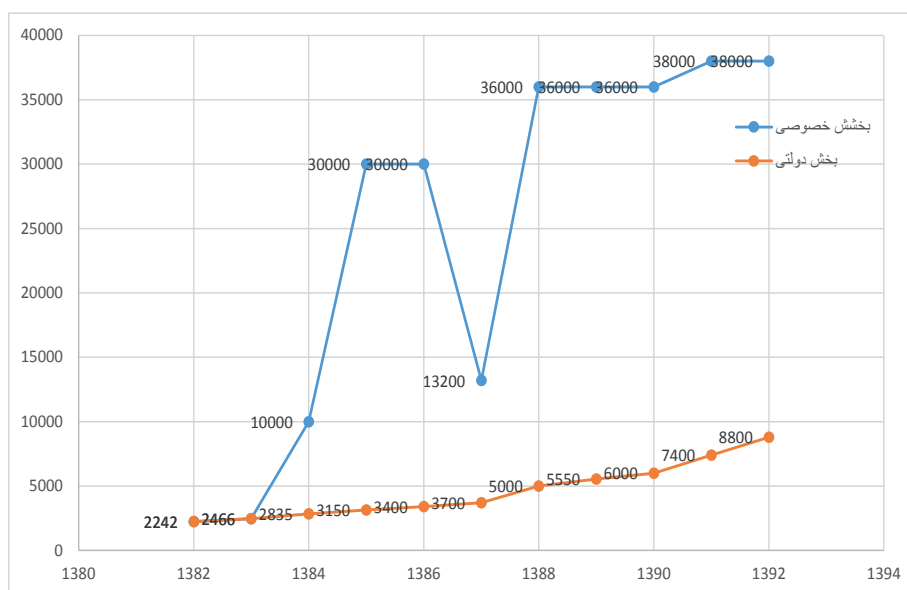
عملکرد وزارت بهداشت و سخنان وزیر بهداشت و مسئولین این دستگاه در محافل مختلف، نشان می‌دهد که یکی از راهبردهای وزارت بهداشت جهت کنترل و نظارت بر حوزه پزشکی از طریق تعامل با سازمان نظام پزشکی است. وزارت بهداشت در آبان ماه سال گذشته با عقد تفاهم‌نامه‌ای با سازمان نظام پزشکی، به‌صورت رسمی برخی از اختیارات خود را به این سازمان صنفی واگذار کرد. به نظر می‌رسد این اقدام، آغازی بر واگذاری اختیارات بیشتر به این سازمان صنفی است، کما اینکه زمزمه‌های واگذاری رسمی اختیارات مهم‌تری از جمله تعرفه گذاری خدمات درمانی به این سازمان نیز به گوش رسید. اما عملکرد این سازمان صنفی در دهه گذشته و به‌ویژه پس از واگذاری اختیار تعرفه گذاری خدمات درمانی بخش خصوصی به این نهاد (سال ۸۳) به‌خوبی این حقیقت را نشان داد که این سازمان به منافع صنفی بیش از حقوق مردمی اهمیت می‌دهد.

توضیح آنکه پس از واگذاری اختیار تعرفه گذاری بخش خصوصی درمان به‌نظام پزشکی که یک نهاد صنفی است، روند رشد تعرفه‌ها سیر صعودی بی‌سابقه‌ای به خود گرفت به‌طوری‌که طی این مدت نرخ تعرفه‌ها تا بیش از ۱۰ برابر افزایش پیدا کرد که همین امر سبب آغاز روند صعودی پرداخت از جیب مردم شد. همین‌طور، دفاع وزیر بهداشت از مواضع مورد تأیید نظام پزشکی در خصوص مخالفت با تک شغلگی پزشکان در مجلس شورای اسلامی، که خلاف قانون و برنامه‌های ارائه‌شده وی است، نشانه‌ای دیگر از همسویی وزیر بهداشت با نظام پزشکی است.

۵- رشد شدید تعرفه‌های بخش درمان

درنهایت پس از ابلاغ تعرفه‌های درمان سال ۹۳ که باگذشت دو ماه از آغاز سال اجرایی شد، شاهد رشد تعرفه‌های هر دو بخش خصوصی و دولتی بودیم، که البته این رشد در بخش دولتی بیشتر و حدود ۴۴ درصد اعلام شد. تعرفه‌های بخش خصوصی نیز تا ۳۵ درصد افزایش یافت. مسئولین تأکید داشتند که افزایش تعرفه‌ها هزینه‌ای را متوجه مردم نمی‌کند، اما بایستی توجه کنیم که پرداختی دولت بابت خدمات نیز متعلق به مردم و از اموال عمومی است.

اما تحول مهم‌تر که در بحث تعرفه‌های درمان در سال جاری در حال وقوع است، بازنگری در ضرایب نسبی (ضریب K) تعرفه‌های درمان و بروز رسانی این ضرایب پس از سال‌ها می‌باشد. اصلاح درست این ضرایب که به تفکیک بخش خصوصی و دولتی و برای چهار دسته اقدامات جراحی، بیهوشی، داخلی و هتلینگ اعلام می‌شود، می‌تواند به بهینه‌سازی هزینه‌های نظام سلامت و ایجاد عدالت در بین ارائه‌دهندگان خدمات مختلف منجر شود.

نمودار رشد تعرفه‌های درمان از سال ۱۳۸۲ تا سال ۱۳۹۲

آنچه هاشمی با آن مواجه شد

۱- ابلاغ سیاست‌های کلی حوزه سلامت

از مهم‌ترین تحولات در عرصه نظام سلامت، ابلاغ سیاست‌های کلی سلامت بود که پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام و از سوی مقام معظم رهبری ابلاغ شد. این سیاست‌ها در ۱۴ بند کلی به بیان جهت‌گیری کلان نظام در عرصه سلامت می‌پردازد و می‌بایستی تمامی دستگاه‌های دخیل در امر سلامت، برنامه‌ریزی خود را در جهت این سیاست‌ها انجام دهند. وزیر بهداشت نیز در سخنانی از عزم وزارت بهداشت برای حرکت در راستای تحقق سیاست‌های کلی سلامت سخن گفته بود.

از بندهای مورد اشاره سیاست‌های کلی سلامت می‌توان به مواردی مانند: ارتقاء سلامت روانی جامعه، تقویت زیرساخت‌های مورد نیاز برای تولید فرآورده‌ها و مواد اولیه دارویی، ساماندهی تقاضا و ممانعت از تقاضای القائی و اجازه تجویز صرفاً بر اساس نظام سطح‌بندی و راهنماهای بالینی، تأمین امنیت غذایی، تفکیک وظایف تولید، تأمین مالی و تدارک خدمات در حوزه سلامت، توسعه کمی و کیفی بیمه‌ها، تأمین منابع مالی پایدار در بخش

سلامت و توسعه طب سنتی اشاره نمود. شاید بتوان رویکرد سیاست‌های کلی سلامت را بیش از هر چیز اصلاح ساختار نظام سلامت با تأکید بر موارد مغفول مانند سلامت‌محوری، اولویت پیشگیری بر درمان، توجه به نقش طب مکمل و فرهنگ در عرصه سلامت دانست.

۲- ابلاغ سیاست‌های کلی جمعیت

یکی از دستگاه‌هایی که به‌طور مستقیم در بحث جمعیت دخیل است، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد.

از آنجایی که طرح کنترل جمعیت با هدایت و اجرای این دستگاه در سال‌های اخیر اجرا شد، می‌توان گفت نقش این دستگاه در راستای تحقق سیاست‌های کلی جمعیت نیز می‌تواند بسیار مؤثر و کلیدی باشد. اقدامات بهداشتی که منجر به افزایش نرخ باروری شود، آموزش‌های عمومی، تأمین خدمات بهداشتی در خصوص بحث زایمان و پرداختن به باز توزیع امکانات بهداشتی درمانی به‌منظور جهت‌دهی به توزیع نیروی انسانی، تنها بخشی از کارکردهای این دستگاه برای اثرگذاری در حوزه جمعیت است. عملکرد معاونت بهداشتی وزارت بهداشت در این حوزه، به‌هیچ‌عنوان در حد مطلوب نبوده است. انتظار از وزارت بهداشت و معاونت بهداشتی این دستگاه به‌عنوان نهادی که تولید مسائل بهداشتی جامعه را بر عهده دارد این است که همان‌گونه که در راستای اجرای سیاست‌های کنترل جمعیت در سال‌های اخیر، کشور را به نمونه و الگوی جهانی تبدیل کرده بود، اکنون نیز برای دستیابی به اهداف سیاست‌های افزایش جمعیت با همان سرعت و قدرت همکاری نماید.

۳- پزشکان متخلف

یکی از بیماری‌هایی که حوزه درمان کشور به آن مبتلا می‌باشد، مسئله دریافت‌های غیررسمی برخی پزشکان از بیماران است که از آن تحت عنوان پدیده‌ی «زیرمیزی» یاد می‌شود. پس از اعلام وجود لیست ۱۴ نفره پزشکان دانه‌درشت زیرمیزی بگیر، واکنش وزیر بهداشت به این موضوع، «موکول کردن پیگیری‌های بیشتر به پس از ایجاد زیرساخت‌های لازم» بود. تشکیل کمیته برخورد با پزشکان زیرمیزی بگیر نیز که به‌طور مشترک بین وزارت بهداشت و نظام پزشکی تشکیل شده تنها اقدام عملی وزارت بهداشت در برخورد با پدیده زیرمیزی بوده است که تاکنون منجر به اقدام خاصی نشده است.

تشکیل کمیته برخورد با پزشکان زیرمیزی بگیر نیز که به‌طور مشترک بین وزارت بهداشت و نظام پزشکی تشکیل شده تنها اقدام عملی وزارت بهداشت در برخورد با پدیده زیرمیزی بوده است که تاکنون منجر به اقدام خاصی نشده است.

خدمات بهداشتی درمانی وارد کنیم، دارای مخالفان و موافقانی است و مزایا و معایبی دارد، اما بایستی متوجه باشیم بخش بهداشت و درمان به دلیل ویژگی‌هایی که دارد، یک بخش حاکمیتی است و از قید سودمحور بودن مستثنی است. رهبر انقلاب نیز پیش از این صراحتاً از بهداشت و درمان به‌عنوان بخشی حاکمیتی که دولت می‌بایستی آن را اداره کند یاد کرده‌اند.

سلامت در کنار امنیت و آموزش، یکی از سه حوزه‌ای است که دولت‌ها در تمام دنیا اداره آن را به عهده‌دارند. حیاتی بودن نیاز به سلامت و همچنین ویژگی‌های بازار سلامت، دلایل زیادی را برای دولتی ماندن این بخش بیان می‌کنند. علاوه بر این، آمار و ارقام و سابقه بخش خصوصی در کشور این را نشان می‌دهد که سپردن مسئله سلامت مردم به بخش خصوصی، راهکار مناسبی برای اداره صحیح این حوزه نیست. اگرچه استفاده از توان بخش خصوصی و انگیزه‌هایی که بخش خصوصی برای افزایش کارایی دارد می‌تواند در کنار تثبیت حاکمیت دولت و نهادهای اجتماعی بر سیاست‌گذاری و مدیریت نظام سلامت، به‌عنوان ابزاری برای افزایش کارایی این حوزه مورد استفاده قرار گیرد، اما به‌رحال سپردن ابزارهای حاکمیتی به دست بخش خصوصی، یقیناً پیامدهای مثبتی در پی نخواهد داشت.

هاشمی چه نمره‌ای می‌گیرد؟

به‌طور کلی برنامه‌های پیشنهادی وزیر را می‌توان منطبق بر سیاست‌های کلی نظام در سند چشم‌انداز و برنامه پنجم توسعه دانست، هرچند در مقام عمل، انتقاداتی به اقدامات صورت گرفته وارد است و در برخی موارد حرکتی جدی‌ای برای اصلاح واقعی نظام سلامت به چشم نمی‌خورد. با این حال وزارت بهداشت را می‌توان یکی از پرکارترین وزارتخانه‌ها در فعالیت یک‌ساله دولت ارزیابی کرد. کنترل بازار دارو، ایجاد آرامش نسبی در میان ارائه‌کنندگان خدمت، موفقیت در تزریق منابع بی‌سابقه مالی به

۴- آلودگی هوا و عدم کیفیت بنزین وارداتی

با اعلام خطر سرطان‌زا بودن بنزین تولیدی در پتروشیمی‌های داخلی از سوی رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست و موافقت وزیر نفت، تولید این بنزین در کشور در اوایل سال ۹۳ متوقف شد و قرار شد بنزین یورو ۴ بیشتری به جای آن وارد کشور شود. این در حالی بود که مسئولین محیط‌زیست هیچ‌گاه مستندات قاطعی دال بر سرطان‌زا بودن بنزین پتروشیمی‌های داخلی ارائه نکردند، اما مدارک مهمی وجود داشت که بیانگر وجود مواد غیراستاندارد و سمی در بنزین وارداتی بود و حتی در جلسات کمیسیون‌های انرژی و بهداشت و درمان مجلس شورای اسلامی نیز مشخص شد که تا ابتدای تیرماه حتی یک لیتر از بنزین وارداتی، یورو ۴ نبوده است و واردات بنزین با کیفیت یورو ۲ از سوی دولت ادامه یافته است. وزارت بهداشت به‌رغم درخواست رسانه‌های معاون محیط‌زیست رئیس‌جمهور، هیچ‌گاه به‌صورت علنی و رسانه‌ای به موضوع ورود پیدا نکرد، تا نشان دهد «گر حکم شود که مست گیرند، در شهر هرآن که هست گیرند» و حتی در محافل کارشناسی تخصصی نیز هرگز این ادعای سازمان محیط‌زیست را تأیید نکرد. در جلسه کمیسیون بهداشت و درمان مجلس برای بنزین (۱ تیر) نیز نماینده این وزارتخانه (مدیرکل مرکز سلامت محیط و کار وزارت بهداشت) صراحتاً بیان کرد که اینکه در رسانه‌ها بیان کنیم که مردم برای کیفیت سوخت سرطان گرفته‌اند، منصفانه و «مبتنی بر شواهد» نیست.

۵- روغن پالم در فرآورده‌های لبنی

در مردادماه ۹۳ ماجرای وجود روغن پالم در شیر و فرآورده‌ها لبنی، موجی از اظهارنظرهای متفاوت و مختلف را در این باره در جامعه به راه انداخت. وزیر بهداشت به‌عنوان نخستین فردی که این خبر را رسانه‌ای کرد، از پیگیری برای کاهش واردات روغن پالم خبر داد و به مردم توصیه کرد تا از شیر کم‌چرب به‌جای شیر پرچرب استفاده نکنند. مصرف روغن پالم عوارض جدی برای سلامتی به همراه دارد و سبب بروز سرطان و بیماری‌های قلبی عروقی می‌گردد. از آنجایی که مسئولین وزارت بهداشت از پی بردن به این موضوع در ماه‌ها قبل پرده برداشته‌اند، این سؤال به ذهن متبادر می‌گردد که چرا این وزارتخانه سابق بر این با این پدیده برخورد نکرده است و نسبت به اصلاح استانداردهای بهداشتی اقدامات مقتضی را انجام نداده است؟

خطری در کمین بخش سلامت

اظهارات وزیر بهداشت حکایت از برنامه‌های این دستگاه برای تغییر در ساختار نظام سلامت و حرکت به سمت واگذاری ارائه خدمت به بخش خصوصی و به سوودهی رساندن بازار ارائه خدمات سلامت دارد. اگرچه این نظر که بخش خصوصی را در ارائه

حوزه بهداشت و درمان کشور، تلاش در کنترل حاشیه‌های این حوزه به‌رغم چالش‌انگیز بودن ذاتی این بخش، از جمله فاکتورهایی است که این دستگاه گسترده را در میان دیگر وزارتخانه‌های دولت متمایز نموده است. همچنین اجرای طرح تحول سلامت، به‌عنوان یکی از دستاوردهای جدی دولت یازدهم و موفقیت شخص وزیر در جلب حمایت دولت برای حمایت از مردم و جلب رضایت مردم به سبب ارائه خدمات و جلب رضایت جامعه پزشکی؛ باعث شده تا نگاه‌ها به این دستگاه مثبت باشد.

از سوی دیگر عدم اهتمام جدی جناب وزیر برای اصلاح رویکرد درمان محوری و حرکت به‌سوی سلامت‌محوری، فعالیت‌های ضعیف در بخش‌های بهداشتی و تکیه بیش‌ازپیش وزارتخانه به تزریق بی‌رویه منابع مالی به سیستم درمان کشور، بدون اصلاح سیاست‌ها و تعیین اولویت‌ها، از نقاط ضعف وزارت بهداشت می‌باشند. همچنین در مواردی، اقدامات و نظرات آقای دکتر هاشمی با برنامه‌های ارائه‌شده توسط ایشان همخوانی ندارد. از جمله‌ی این موارد می‌توان به موضوع فراهم نمودن سازوکار مناسب اجرایی و امکانات موردنیاز در جهت اجرای تبصره ۲ ماده ۳۲ قانون برنامه پنجم که در خصوص تک شغله شدن پزشکان بود، اشاره کرد که در این مورد نه‌تنها اقدامی از سوی وزارت بهداشت صورت نگرفت، بلکه شخص ایشان مدتی پس از انتخاب شدن و با حضور در مجلس، از چندشغلی پزشکان دفاع کردند که این موضوع برخلاف قانون برنامه پنجم نیز بوده است. عدم اجرای برنامه پزشک خانواده - که در میان اقدامات فوری مدنظر ایشان قیدشده بود نیز مثال دیگری از اقدامات هاشمی برخلاف برنامه‌های اولیه است.

مهم‌ترین برنامه‌های وزیر بهداشت و اقدامات متناسب با آن‌ها

عملکرد	برنامه
اقدام چشمگیری انجام نشده و تنها وعده افتتاح ۲۰۰۰ خانه بهداشت در ۲۲ بهمن داده شده است	تقویت نظام شبکه بهداشت و درمان کشور در شهر و روستا به‌ویژه در مناطق عشایری و محروم
طرح تحول نظام سلامت با کاهش هزینه‌ها در بخش دولتی تا میزان خوبی به این مهم توجه نموده است. همچنین بسته ماندگاری پزشکان در مناطق محروم نیز به این هدف کمک خواهد کرد.	فراهم نمودن دسترسی عادلانه مالی برای فقرا، مناطق محروم، حاشیه شهرها، بیماران خاص، افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره)، بهزیستی و خانواده‌های زن سرپرست
تقریباً هیچ اثری از حرکت به سمت اجرای نظام سطح‌بندی دیده نمی‌شود.	دسترسی عادلانه مردم به خدمات باکیفیت و قیمت مناسب بر اساس الگوی سطح‌بندی نظام ارائه خدمات
اقدام برخلاف برنامه: حمایت از چندشغله بودن پزشکان	اجرای تبصره ۲ ماده ۳۲ قانون برنامه پنجم که در خصوص تک شغله شدن پزشکان بود.
وزارت بهداشت با اجرای طرح تحول تا میزان خوبی موفق به جلب رضایت مردم شده است.	ارتقای رضایت‌مندی مردم از خدمات
اقدام خاصی صورت نگرفته است	اجرای گام‌به‌گام برنامه پزشک خانواده
اجرای طرح تحول و تزریق منابع مالی به بخش دارویی کشور، سبب بهبود برخی شاخص‌های مذکور شده که امید می‌رود پایداری آن مناسب باشد.	بهبود شاخص‌های عدالت در سلامت از جمله بهبود دسترسی مردم به خدمات، کاهش سهم هزینه‌های درمانی مستقیم از جیب مردم و تأمین هزینه‌های کمرشکن اقشار کم‌درآمد و بیماران صعب‌العلاج و خاص
اقدامات خوبی در این زمینه صورت گرفته و طرح بیمه همگانی وزارت بهداشت تلاشی در این جهت بوده است.	تعمیم پوشش خدمات بیمه‌ای پایه به ۱۰۰ درصد جمعیت
تلاش‌های وزارت بهداشت در این راستا در چارچوب طرح تحول نظام سلامت در عرصه پاسخگویی مناسب بوده است. نظارت کماکان به‌عنوان حلقه مفقوده این حوزه مطرح است.	تقویت حاکمیت دولت بر نظام سلامت (دولتی و خصوصی) از نظر نظارت، پاسخگویی، کمک به تأمین منابع
هم‌اکنون در حال انجام است	اصلاح تعرفه‌های پزشکی باهدف تأمین عدالت در ارائه‌کنندگان و دریافت‌کنندگان خدمت
در این بحث وزارت بهداشت فعالیت چشمگیری داشته، به‌ویژه تماس با شهرداری تهران و خیرین سلامت برای کمک به این حوزه	همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با بخش خصوصی، انجمن‌های علمی، دولت‌های محلی (شهرداری‌ها) و سازمان‌های مردم‌نهاد

مسکن مهر، پَر!

عملکرد یکساله عباس آخوندی

وزیر راه و شهرسازی دولت یازدهم

در حوزه ی مسکن

آخوندی کیست؟

عباس احمد آخوندی در سال ۱۳۳۶ در شهر نجف اشرف به دنیا آمد. وی دوره ابتدایی را در همان شهر و پس از مهاجرت به ایران، دوره متوسطه را در قم گذراند و از دانشکده فنی دانشگاه تهران در رشته راه و ساختمان با مدرک کارشناسی ارشد فارغ التحصیل شد. آخوندی در اولین شورای مرکزی جهاد سازندگی به عنوان عضو شورا انتخاب شد و در شکل‌گیری و تأسیس جهادسازندگی مشارکت کرد.

آخوندی در سال ۱۳۶۱ در سن ۲۵ سالگی به عنوان معاون سیاسی و اجتماعی ناطق نوری وزیر وقت کشور و در بهمن سال ۱۳۶۶ به عنوان رییس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی منصوب شد که در این دوره مسئولیت بازسازی ۲۰۰ هزار واحد مسکونی آسیب‌دیده در زلزله‌ی رودبار و منجیل را نیز به عهده داشت. در جریان این بازسازی، او توانست ۲۰۰ میلیون دلار از اعتبارات بانک جهانی را به بنیاد مسکن جذب کند.

سال ۱۳۷۲ در دولت دوم هاشمی رفسنجانی به عنوان وزیر مسکن و شهرسازی توانست از مجلس رأی اعتماد بگیرد. یکی از مهم‌ترین برنامه‌های اجراشده توسط آخوندی، برنامه مسکن پاک (پس‌انداز-انبوه‌سازی-کوچک‌سازی) می‌باشد. در دوران وی سیاست اعطای زمین شهری (عرضه زمین ارزان‌قیمت به مردم) نیز متوقف شد که نتیجه اجرای این دو برنامه، کاهش تولید مسکن در دولت دوم سازندگی نسبت به دوران پیش از وزارت آخوندی و افزایش ۳۰۰ درصدی قیمت مسکن بود. وی همچنین طرح آمایش سرزمین و طرح‌های منطقه‌ای و ناحیه‌ای و قانون سازمان نظام مهندسی و کنترل ساختمان را به تصویب مجلس می‌رساند، به عبارتی او بنیان‌گذار نظام مهندسی ساختمان در شکل جدید آن است.

آخوندی در سال ۱۳۷۶ به عنوان قائم مقام مدیرعامل سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران (علی لاریجانی) منصوب شد و همچنین در طول دولت‌های نهم و دهم، در حاشیه دولت احمدی‌نژاد مسئولیت‌ها و وظایف مهمی را عهده‌دار بود که مسئولیت تدوین پیش‌نویس لایحه اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی از جمله‌ی آن‌ها می‌باشد.

حمایت از سیاست تحریک تقاضا، لیزینگ مسکن و بازار رهن ثانویه که برگرفته از مکتب اقتصاد لیبرالی است و از طرفی پرداختن به دولت رفاه، حقوق شهروندی و مسکن اجتماعی که برگرفته از تجربیات کشورهای سوسیالیستی و اروپای شمالی می‌باشد، نشان‌دهنده تناقض در دیدگاه‌های فکری آخوندی در حوزه اقتصاد مسکن است. وی در نهایت توانست، با رأی ۱۵۹ رأی از ۲۸۴ رأی مأخوذه تصدی وزارت مسکن، راه و شهرسازی را در دولت یازدهم به دست گیرد.

آخوندی چه برنامه‌ای دارد؟

برنامه پیشنهادی آخوندی برای تصدی وزارت راه و شهرسازی در سه بخش حوزه عمومی وزارتخانه، حوزه حمل‌ونقل و حوزه زمین، مسکن و شهرسازی تقدیم مجلس شد.

مهم‌ترین برنامه‌های آخوندی در حوزه زمین، مسکن و شهرسازی عبارتند از:

- احیای قانون جامع شهرسازی و معماری
- یکپارچه‌سازی نظام طرح‌ریزی و کنترل بین شهر و روستا و در همه سطوح ملی و منطقه‌ای و ناحیه‌ای
- قانونمندسازی عوارض توسعه و عمران
- تطویل مدت اجاره واحدهای مسکونی در جهت حمایت از حقوق مستأجران
- حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر اقتصادی و اجتماعی
- بهسازی پهنه‌های گرفتار فقر شهری و نوسازی بافت‌های فرسوده و جلوگیری از سوداگری اراضی واقع در این محدوده‌ها
- مشارکت دادن شهرداری‌ها و نهادهای اجتماعی و خیریه مردم در افزایش بهره‌وری
- تأمین خدمات زیربنایی و بهبود محیط مسکونی مجموعه‌های مسکن مهر
- حمایت از ایجاد صندوق‌های سرمایه‌گذاری مسکن و رفع موانع از طریق بازنگری در مقررات مربوط نظریه‌های بنیادی آخوندی در خصوص حداکثر برون‌سپاری پروژه‌ها و عملیات اجرایی، توسعه شهرها، ایجاد مزیت‌های نسبی اقتصادی و تبدیل شهرها به واحدهای توجیه‌پذیر اقتصادی، مهم‌ترین وجوه مثبت برنامه‌های وزیر راه و شهرسازی است. اما عموم برنامه‌های ارائه‌شده آخوندی، راهبردی بوده و تنها در حد نظری است و در آن‌ها به وجوه عملیاتی توجهی نشده است.

مهم‌ترین تصمیمات و اقدامات آخوندی

مثبت

۱. تلاش برای جلوگیری از تراکم فروشی

خوشبختانه وزارت مسکن و شهرسازی به موضوع فروش تراکم در طبقات ورود جدی کرده است و یکی از اقدامات مثبت آخوندی در یک سال گذشته تلاش برای جلوگیری از فروش تراکم می‌باشد. با وجود پیش‌بینی ظرفیت‌های مختلف برای درآمدزایی

شهرداری‌های کشور، اما بسیاری از این نهادها بار کمبود منابع درآمدی را از شهر کوچکی مانند اردبیل تا کلان‌شهری چون تهران - بیشتر با مسکن فروش تراکم مرهم می‌گذارند. افزایش هزینه زمین و مسکن، افزایش سهم زمین در فعالیت‌های عمرانی شهرداری‌ها، ایجاد رانت و تبعیض اقتصادی و مشکلات زیست‌محیطی از جمله آلودگی هوا در نتیجه تراکم بالای جمعیت، بسته شدن راه‌های تنفس شهر، افزایش ترافیک شهری، افت کیفیت و کاهش سرانه خدمات شهری از جمله پیامدهای فروش بی‌برنامه شهر است. همچنین افزایش ساخت‌وساز به ترغیب بیشتر مهاجرت منتج خواهد شد و در یک دوره زمانی نیز به رشد آسیب‌های اجتماعی منجر می‌شود.

با وجود پیش‌بینی ظرفیت‌های مختلف برای درآمدزایی شهرداری‌های کشور، اما بسیاری از این نهادها بار کمبود منابع درآمدی را از شهر کوچکی مانند اردبیل تا کلان‌شهری چون تهران - بیشتر با مسکن فروش تراکم مرهم می‌گذارند.

۲. جلوگیری از تغییر بی‌رویه کاربری اراضی و تخریب باغات

وزارت مسکن و شهرسازی در مورد جلوگیری از تغییر بی‌رویه کاربری اراضی و تخریب باغات کشور اقدامات مناسبی داشته است و طرح ویژه‌ای را در این خصوص در حال پیگیری دارد. وزارت مسکن و شهرسازی گزارشی از تغییر کاربری اراضی در شمال کشور تهیه کرده است و پروژه پردیسبان استان قزوین یکی از این موارد بود که وزارت مسکن و شهرسازی به آن ورود پیدا کرد و در مسیر قانونی هدایت شد و در حال حاضر هم جلوی ساخت‌وساز در این منطقه گرفته شده است.

منفی

۱. سیاست‌های اشتباه در قبال طرح مسکن مهر

آخوندی در هنگام کسب رأی اعتماد از مجلس، ابراز داشت که هیچ‌گاه مخالف با طرح مسکن مهر نبوده است و مشکل را در خدمات زیربنایی و رونمایی می‌داند و نسبت به سطح مدیریت دولت در این طرح انتقاد دارد. ولی بعد از رسیدن به وزارت، مسکن مهر را عامل ۴۰ درصد تورم دانست. این اظهارات وزیر راه و شهرسازی موجب واکنش کارشناسان و نمایندگان مجلس شد که تأثیر مسکن مهر را در تورم، ناچیز می‌دانستند. دولت تاکنون سیاست‌های اشتباهی را در قبال این طرح اتخاذ کرده است که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

- آزادسازی بی‌ضابطه معاملات مسکن مهر: این موضوع منجر به گسترش دلالتی و سوداگری در این طرح شده به گونه‌ای که هم اکنون طرح‌های به اتمام نرسیده نیز مورد تقاضای دلالتی قرار گرفته‌اند.

۲. عدم ارائه طرح اجرایی مشخص در جهت تولید و

عرضه مسکن

یکی از وظایفی که قانون اساسی در اصول ۳، ۳۱ و ۴۳ بر عهده دولت گذاشته تأمین مسکن متناسب با نیاز برای اقشار و گروه‌های هدف است. با توجه به این که مسکن کالای خاص است که به شدت مستعد آن است که دچار پدیده شکست بازار شود - مانند آن چه که هم‌اکنون رخ داده - لذا نیازمند دخالت

دولت برای هدایت و کنترل بازار مسکن است و نگاه دخالت حداقلی دولت در این زمینه یک آدرس غلط محسوب می‌شود. لیبرال‌ترین و غربی‌ترین دولت جهان نیز مانند کشورهای اروپای غربی و یا انگلستان در بازار مسکن

دخالت می‌کنند. لازم به ذکر است که دخالت دولت به معنای تصدی‌گری دولت در این حوزه نیست تنها کافی است که دولت زمینه لازم و بستر مناسب را برای تولید و عرضه مسکن فراهم کند.

وزارت راه و شهرسازی طرح اجرایی مشخصی در جهت افزایش تولید و عرضه مسکن در این یک سال گذشته نداشته است و متأسفانه، به واسطه‌ی توقف طرح مسکن مهر، عرضه را کاهش نیز داده است. در این یک سال از طرح‌هایی نظیر «طرح مسکن اجتماعی» صحبت به میان آمده اما متأسفانه در مرحله اجرایی هیچ اقدام عملی صورت نگرفته است. مسکن اجتماعی نیز فقط برای تأمین مسکن سه دهک کم درآمد ارائه شد.

در طرح مسکن اجتماعی، مسکن از سوی دولت، نهادهای عمومی و یا بخش خصوصی ساخته می‌شود و به مردم

علیرغم اینکه آخوندی وعده تکمیل واحدهای باقی‌مانده مسکن مهر، تکمیل و پیگیری خدمات زیربنایی و روبنایی و خدمات بانکی مرتبط را داده بود، نهایتاً اوایل آبان ماه دستور توقف مسکن مهر را صادر کرد. این کار در حالی انجام شد که وی هیچ برنامه مشخصی برای تأمین مسکن مردم ارائه نکرده بود

- تبدیل زمین‌های ۹۹ ساله به زمین‌های ملکی: تخصیص زمین‌های ۹۹ ساله به جای واگذاری مالکیت زمین به علت حفظ و افزایش حاکمیت دولت و نظام اسلامی بر پهنه سرزمین است. اما برنامه دولت برای واگذاری زمین‌های ۹۹ ساله منجر به خرد شدن زمین‌های کشور و کاهش حاکمیت و مالکیت دولت اسلامی بر اموال عمومی خواهد شد که با مبانی اقتصاد زمین در تعارض است.

- عدم اهتمام به تکمیل واحدهای باقیمانده مسکن مهر: سهل‌انگاری در تکمیل پروژه‌های مسکن مهر سبب افزایش مدت زمان تکمیل پروژه، افزایش قیمت تمام‌شده‌ی مسکن، کاهش کیفیت و افزایش نارضایتی مردمی شده است. آخوندی با توجه به دیدگاهی که نسبت به مسکن مهر داشت،

بانک مسکن را به عنوان بانک عامل در این طرح، «ورشکسته» و «گروگان مسکن مهر» اعلام کرد. این اظهارنظر عجیب وزیر راه و شهرسازی با واکنش وزیر اقتصاد و رئیس کل بانک مرکزی مواجه شد و آن‌ها اعلام کردند که بانک مسکن جزو بهترین بانک‌های کشور بوده است و سودآوری قابل توجهی

داشته است. این واکنش مسئولین ارشد اقتصادی دولت یازدهم باعث شد تا آخوندی نیز سخنان خود درباره وضعیت مالی بانک مسکن را پس بگیرد.

افزایش قیمت مسکن مهر نیز از دیگر رخداد‌های دوره‌ی وزارت آخوندی بود. وزیر راه و شهرسازی، در اولین برخورد با این مساله، افزایش قیمت آن را منتفی دانست، اما بعد از مدتی افزایش قیمت بر حسب نوع پروژه‌ها اجرایی شد.

علیرغم اینکه آخوندی وعده تکمیل واحدهای باقی‌مانده مسکن مهر، تکمیل و پیگیری خدمات زیربنایی و روبنایی و خدمات بانکی مرتبط را داده بود، نهایتاً اوایل آبان ماه دستور توقف مسکن مهر را صادر کرد. این کار در حالی انجام شد که وی هیچ برنامه مشخصی برای تأمین مسکن مردم ارائه نکرده بود و فقط به صورت کلی و بدون ارائه جزئیات، از طرح مسکن اجتماعی سخن می‌گفت.

با توجه به این که مسکن کالای خاص است که به شدت مستعد آن است که دچار پدیده شکست بازار شود - مانند آن چه که هم‌اکنون رخ داده - لذا نیازمند دخالت دولت برای هدایت و کنترل بازار مسکن است و نگاه دخالتی دولت در این زمینه یک آدرس غلط محسوب می‌شود.

شد و نهایتاً اثر چندانی بر خانه‌دار شدن مردم نخواهد داشت. همچنین اعطای وام به طور مستقیم به خریدار، به موضوع تبدیل مسکن از کالایی مصرفی به کالایی سرمایه‌ای دامن می‌زند و این پدیده منفی را تقویت می‌کند.

۴. تلاش برای حذف بخشی از لایحه تحول مالیاتی کشور

انتظار کارشناسان بر این بود که دولت به جای روش‌های دستوری و یا تعزیراتی برای کنترل سوداگری‌های بازار مسکن، با استفاده از ابزارهای مالیاتی به این کار مبادرت ورزد. اما وزیر مسکن بر خلاف این انتظار، در نامه‌ای به مجلس خواستار حذف دو بند از لایحه تحول مالیاتی یعنی مالیات بر عایدی سرمایه و مالیات بر خانه‌های خالی شد.

آخوندی در اولین سخنرانی‌هایش وعده داد بود با سوداگران مسکن و کسانی که از محل خرید و فروش زمین کاسبی می‌کنند برخورد جدی کند. با این اظهارنظر، انتظار کارشناسان بر این بود که دولت به جای روش‌های دستوری و یا تعزیراتی برای کنترل سوداگری‌های بازار مسکن، با استفاده از ابزارهای مالیاتی به این کار مبادرت ورزد. اما وزیر مسکن بر خلاف این انتظار، در نامه‌ای به مجلس خواستار حذف دو بند از لایحه تحول مالیاتی یعنی مالیات بر عایدی سرمایه و مالیات بر خانه‌های خالی شد. این در حالی است که مالیات بر عایدی سرمایه و مالیات بر خانه‌های خالی در بسیاری از کشورهای پیشرفته و پیش‌رو در مسکن، از مالکان اخذ شده و راهی برای کنترل سوداگری است.

همچنین در نامه وزارت راه و شهرسازی به لاریجانی پیشنهاد شده است، به‌روز شدن تقویم املاک تا ۷۰ درصد بهای روز، که علاوه بر درآمدزایی برای سازمان مالیاتی و دولت، به واقعی شدن قیمت‌ها و شفاف شدن اطلاعات در حوزه زمین و مسکن نیز کمک شایانی خواهد کرد، به ۳۰ درصد کاهش یابد.

۵. عدم پیگیری مسأله نوسازی بافت‌های فرسوده

با وجود این‌که وزیر راه و شهرسازی نگرانی خود را در خصوص روند نوسازی بافت‌های فرسوده اعلام کرده است، اما نه تنها در این راستا اقدام مثبتی انجام نشده است، بلکه فعالیت برخی

وزیر راه و شهرسازی میزان ساخت مسکن اجتماعی در ۱۰ سال آینده را ۱،۵ میلیون واحد اعلام کرد. یعنی در طی هر سال ۱۵۰ هزار واحد ساخته می‌شود و این در حالی است که تقاضای سالیانه مسکن در کشور برابر با ۲ میلیون واحد است.

اجاره داده می‌شود. این طرح به تقلید از عملکرد کشورهای اروپایی در سال‌های ابتدایی بعد از جنگ جهانی دوم مطرح شد و این در حالی است که در حال حاضر، به این روش تأمین مسکن در اروپا به دلیل تبعات اجتماعی اهمیتی داده نمی‌شود و حتی خانه‌های ساخته‌شده با این روش، تخریب نیز شده‌اند. از طرف دیگر، وزیر راه و شهرسازی میزان ساخت مسکن اجتماعی در ۱۰ سال آینده را ۱،۵ میلیون واحد اعلام کرد. یعنی در طی هر سال ۱۵۰ هزار واحد ساخته می‌شود و این در حالی است که تقاضای سالیانه مسکن در کشور برابر با ۲ میلیون واحد است. حتی اگر با توجه به سخنان آخوندی، این مسکن جهت تأمین مسکن سه دهک اول باشد، حداقل باید ۶۰۰ هزار واحد در سال باشد که در صورت اجرای این طرح باز هم با کمبود جدی عرضه مسکن متوجه خواهیم شد.

۳. تحریک تقاضا به جای حمایت از تولید مسکن

یکی از اقدامات وزیر راه و شهرسازی، افزایش میزان وام خرید مسکن برای توانمندسازی خانوارهای متوسط و ضعیف بود. پرداخت این وام در حال حاضر آغاز شده است و اگرچه در اظهارات اولیه وزیر، هدف اعطای وام تا نزدیک به ۵۰ درصد قیمت واحد مسکونی بود اما هشدارهای کارشناسان و اقتصاددانان در اعتراض به تبعات این اقدام، باعث شد که میزان این وام افزایش چشمگیری نداشته باشد و نهایتاً مبلغ ۳۵ میلیون تومان و ۵۰ میلیون تومان برای این وام‌ها تعیین گردید. البته اخیراً زمزمه‌هایی برای اعطای وام تا ۵۰ درصد هزینه خرید به خانه اولی‌ها به گوش می‌رسد.

تجربیات تلخ گذشته درباره تبعات افزایش میزان وام خرید مسکن در بازار مسکن کشور نشان می‌دهد که هرچند این اقدام، توانمندی خانوارها برای خرید مسکن را به ظاهر افزایش می‌دهد، ولی به دلیل ضعف شدید از ناحیه عرضه مسکن و بی‌برنامگی در حمایت از آن، این موضوع زمینه‌ساز افزایش قیمت‌ها خواهد

تجربیات تلخ گذشته درباره تبعات افزایش میزان وام خرید مسکن در بازار مسکن کشور نشان می‌دهد که هرچند این اقدام، توانمندی خانوارها برای خرید مسکن را به ظاهر افزایش می‌دهد، ولی به دلیل ضعف شدید از ناحیه عرضه مسکن و بی‌برنامگی در حمایت از آن، این موضوع زمینه‌ساز افزایش قیمت‌ها خواهد شد و نهایتاً اثر چندانی بر خانه‌دار شدن مردم نخواهد داشت.

می‌باشد. اخذ مالیات بر خانه‌های خالی راهکاری برای مهار قیمت واحدهای مسکونی که با هدف ایجاد ارزش افزوده و کسب سود ساخته شده و خالی از سکنه هستند می‌تواند موثر باشد.

۳. فعالیت نامناسب بانکها در حوزه مستغلات

علیرغم صراحت بند ۲ ماده ۳۴ قانون پولی و بانکی کشور که بانکها را از ساخت و ساز و ورود به معاملات منقول منع کرده است، بانکهای خصوصی و دولتی فعالیت‌های شایانی در حوزه ساخت و ساز و معاملات غیرمنقول بالأخص در بخش زمین و مسکن انجام می‌دهند که در گزارش‌های سالیانه بانکها نیز به صراحت اعلام می‌شود. این امر که گاه با هماهنگی مسئولین وزارت راه و شهرسازی و یا شهرداریها انجام می‌شود باعث برهم خوردن نظم در معاملات مسکن، افزایش تقاضای سرمایه‌ای و در نهایت افزایش قیمت زمین و مسکن خواهد شد.

۴. طرح بحث استیضاح آخوندی در مجلس شورای

اسلامی

هرچند رابطه خیلی مناسبی بین وزیر راه و شهرسازی و بخشی از نمایندگان مجلس به خاطر توقف طرح مسکن مهر وجود نداشت اما موضوعی که سبب شد تا بحث استیضاح آخوندی در مجلس و رسانه‌ها مطرح شود، راه‌آهن گرگان-مشهد بود. وزیر راه و شهرسازی، تکمیل این طرح را از اولویت کنار گذاشته بود و این امر سبب شد که نمایندگان شهرهایی که در مسیر این راه‌آهن قرار داشتند، وزیر را تهدید به استیضاح کنند. این در حالی بود که برخی کارشناسان اعتقاد داشتند که تکمیل این طرح نسبت به تکمیل طرح‌هایی مانند مسیر راه‌آهن شمال-جنوب، اولویت ندارد و وزیر راه و شهرسازی به درستی این طرح را از اولویت کنار گذاشته است.

شرکت‌های زیرمجموعه‌ی این وزارتخانه که وظیفه‌ی نوسازی واحدهای فرسوده را به عهده داشتند نیز تعطیل شده است. شاید در دولت‌های قبلی فعالیت این شرکتها رضایت‌بخش نبوده باشد، اما به نظر می‌رسد به تعطیلی کشاندن این شرکتها با هدف کاهش تصدی‌گری دولت در این حوزه صورت گرفته است. این در حالی است که کارشناسان بر این عقیده‌اند که حوزه‌ی مسکن، یکی از حوزه‌هایی است که دولت باید مستقیماً در آن ورود پیدا کند و کاهش تصدی‌گری دولت، بسیار مخرب است. در حال حاضر حدود ۷۶ هزار هکتار بافت فرسوده شهری از یک جهت فرصتی استثنایی برای ساخت واحدهای مسکونی و متعادل کردن عرضه و تقاضاست و از سوی دیگر تهدیدی است که با وقوع بلایای طبیعی مانند زلزله، خسارات جبران‌ناپذیری را به دنبال خواهد داشت.

آنچه آخوندی با آن مواجه شد

۱. محدودیت‌های ایجادشده از سوی بانک مرکزی برای اختصاص خط اعتباری مسکن مهر

با روی کار آمدن دولت جدید محدودیت‌های ایجادشده از سوی بانک مرکزی برای اختصاص خط اعتباری ۵۰ هزار میلیارد تومانی مسکن مهر، یکی از تحولاتی بود که در بخش مسکن به وقوع پیوست که بر اتمام پروژه‌های مسکن مهر اثرگذار بود.

۲. تصویب قانون مالیات بر خانه‌های خالی از سکنه توسط مجلس شورای اسلامی

قانون مالیات بر خانه‌های خالی بالأخره پس از گذشت سه سال از پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی دولت دهم، در هفته اول اسفند ۹۲، جهت تنظیم بازار مسکن به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. این مالیات برای مالکان بیش از ۱۵۰ مترمربع واحد مسکونی خالی، به میزان ۴/۵ درصد اجاره سالانه همان واحد

۵. تصویب کلیات طرح انتقال پایتخت در مجلس شورای

موضوع انتقال پایتخت در سال ۹۲ نسبت به سال‌های اخیر پررنگ‌تر شد. در نیمه دوم فروردین ۱۳۹۳ کلیات انتقال پایتخت اداری در صحن مجلس تصویب شد. بر این اساس مقرر شد در صورت تصویب نهایی طرح، شورایی ۱۰ نفره مرکب از سران ارشد نظام و نمایندگان برخی دستگاه‌های دولتی مأمور مطالعه درباره ضرورت و پیش‌نیازهای انتقال و همچنین شناسایی شهری شوند که بتواند توان پذیرش پایتخت اداری را داشته باشد. وزیر راه و شهرسازی متولی بررسی امکان انتقال پایتخت شد و کارگروه ویژه بررسی طرح انتقال در وزارت راه و شهرسازی تشکیل شد.

آخوندی چه نمره‌ای می‌گیرد؟

اگرچه آخوندی در زمینه تلاش برای جلوگیری از تراکم فروشی و تغییر بی‌رویه کاربری اراضی و تخریب باغات، عملکرد نسبتاً خوبی داشته، اما در برنامه‌های آخوندی سرفصل روشنی برای سیاست‌های مربوط به مدیریت زمین، به خصوص در بخش مدیریت زمین شهری وجود ندارد و همچنین به چگونگی اجرای اصول ۳، ۳۱ و ۴۳ قانون اساسی در جهت تأمین مسکن متناسب

با نیاز و به چگونگی افزایش تولید و عرضه مسکن اشاره‌ای نشده است و همچنین عملکرد وی در زمینه تخصیص مسکن و کنترل سوداگری، قابل قبول نمی‌باشد. به طور کلی در بخش مسکن دو سیاست افزایش عرضه و کنترل سوداگری از اهمیت بالایی برخوردارند. دولت یازدهم با کند کردن و در برخی موارد تعطیلی پروژه‌های مسکن مهر و نداشتن طرح مشخصی برای افزایش عرضه بعد از یک سال، کوچک‌ترین تأثیری در حوزه سیاست افزایش عرضه نداشته است. در سیاست کنترل سوداگری نیز دولت‌ها می‌توانند با بهره‌گیری از دو ابزار «ایجاد بانک‌های شفاف اطلاعاتی» و «اعمال سیاست‌های کنترلی و تنظیم بازار» (که شاخص‌ترین آن‌ها سیاست‌های مالیاتی است) نسبت به جلوگیری از سوداگری و تخریب در بازار مسکن توسط سوداگران و دلان اقدام کنند. اما متأسفانه در این زمینه نیز دولت با تلاش برای حذف قانون مالیات بر خانه‌های خالی، در خلاف این سیاست‌ها عمل کرده است. این در حالی است که بیش از ۴۰۰ هزار واحد مسکونی در تهران و بیش از ۱،۵ میلیون واحد در کل کشور خالی نگه داشته شده است. در ادامه مهم‌ترین اقدامات مثبت و منفی وزیر مسکن، راه و شهرسازی در حوزه‌ی مسکن آمده‌اند:

مهم‌ترین اقدامات مثبت و منفی وزیر راه و شهرسازی در حوزه‌ی مسکن

نقاط مثبت	نقاط منفی
<ul style="list-style-type: none"> - تلاش برای جلوگیری از تراکم فروشی - جلوگیری از تغییر بی‌رویه کاربری اراضی و تخریب باغات 	<ul style="list-style-type: none"> - سیاست‌های اشتباه در قبال طرح مسکن مهر - عدم ارائه طرح اجرایی مشخص در جهت تولید و عرضه مسکن - تحریک تقاضا به جای حمایت از تولید مسکن - تلاش برای حذف بخشی از لایحه تحول مالیاتی کشور - عدم پیگیری مسأله نوسازی بافت‌های فرسوده

همچنین برخی برنامه‌ها و وعده‌هایی که از سوی آخوندی مطرح شد و اقدامات متناسب با آن‌ها در جدول ۲ آمده است:

مهمترین برنامه‌های وزیر راه و شهرسازی و اقدامات متناسب با آنها

برنامه	عملکرد
جلوگیری از سوداگری اراضی	اقدام در خلاف جهت برنامه: تلاش برای عدم تصویب مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن و مالیات بر مسکن خالی
ایجاد زیر ساخت‌های مناسب برای مسکن مهر	اقدام در خلاف جهت برنامه: جلوگیری از تداوم مسکن مهر
تطویل مدت اجاره واحدهای مسکونی در جهت حمایت از حقوق مستأجران، کنترل بازار اجاره	افزایش اجاره بها در بازار مسکن
عدالت و حقوق شهروندی و حمایت از گروه‌های آسیب پذیر	اقدام در خلاف جهت برنامه: افزایش نسبت قیمت مسکن به درآمد خانوار و سهم هزینه مسکن در سبد هزینه خانوار
تاسیس صندوق‌های سرمایه‌گذاری مسکن	اقدام خاصی صورت نگرفته است
نوسازی بافت‌های فرسوده	اقدام در خلاف جهت برنامه: تعطیلی برخی شرکت‌های متولی نوسازی بافت‌های فرسوده

خدا حافظ ایران کد

عملکرد یکساله محمدرضا نعمت زاده

وزیر صنعت، معدن و تجارت دولت یازدهم

نعمت زاده کیست؟

مهندس محمدرضا نعمت‌زاده متولد ۱۳۲۴ در تبریز است. او تحصیلات مقدماتی خود را در این شهر به انجام رسانید و در سال ۱۳۴۷ کارشناسی خود در رشته مهندسی محیط‌زیست را از دانشگاه ایالتی کالیفرنیا در سن لوئی‌ابیسپو دریافت کرد. سپس تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد رشته مدیریت در دانشگاه کالیفرنیا را نیمه‌کاره رها کرد و به ایران برگشت. از همان ماه‌های آغازین بازگشت به ایران، جذب بخش خصوصی شد. در سال ۵۷ پس از پیروزی انقلاب، به همراه جمعی ۷۰-۸۰ نفره از دوستانش و از جمله شهید محمدجواد تندگویان، تیمی به نام «بازرسی ویژه» را در وزارت کار ایجاد کرد. این تیم تلاش می‌کرد که مسائل کارگری اوایل انقلاب را به صورت شورایی حل کند. پس از آن در سال ۱۳۵۸ به مدت ۱۰ ماه وزیر کار و امور اجتماعی بود. همچنین بین سال‌های ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۰ و ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶ به ترتیب در دولت‌های شهید رجایی و هاشمی رفسنجانی، وزیر صنایع و معادن ایران بوده است. از جمله دیگر مسئولیت‌های نعمت‌زاده در این سال‌ها می‌توان به عضویت در هیئت‌مدیره شرکت ایران‌خودرو (سال ۵۸)، معاون اجرایی نخست‌وزیر (۶۱ - ۶۰)، عضو هیئت‌مدیره و معاون سازمان صنایع دفاع (۶۳ - ۶۱)، رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل شرکت توانیر (۶۸ - ۶۷)، معاون وزارت نفت در امور پتروشیمی و مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی (۷۶-۸۴)، مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی ایران (۸۴-۸۷) و مشاور ارشد وزیر نفت (۸۷-۸۸) اشاره نمود.

در دولت یازدهم، نعمت‌زاده به‌عنوان وزیر پیشنهادی صنعت، معدن و تجارت به مجلس معرفی شد و با رأی موافق و ۶۰ رأی مخالف از سوی نمایندگان مجلس به‌عنوان وزیر صنعت و معدن و تجارت شناخته شد و در ۲۷ مرداد ۹۲ رسماً کارش را آغاز کرد.

نعمت زاده چه برنامه‌ای دارد؟

برنامه‌ای که نعمت زاده به مجلس ارائه کرد، شامل اهداف کلی، اهداف کمی، نقاط ضعف و قوت و راهکارهایی برای تحقق این اهداف بوده است.

در قسمت اهداف کلی، افزایش رقابت‌پذیری صنعتی کشور مورد اشاره قرار گرفت و برای آن راهکارهای حمایت از صنایع رقابت‌پذیر، توسعه استانداردهای ملی و درنهایت شناسایی، حمایت و معرفی واحدها و مدیران موفق تولیدی و تجاری ارائه شده است. افزایش سهم ارزش‌افزوده صنعتی و تولید، از دیگر اهداف کلی برنامه وزیر است که اهم راهکارهای تحقق آن، همکاری برای اصلاح فرایندها در نهادهای دولتی مرتبط با تولید، حمایت سازنده از تحقیق و توسعه در بنگاه‌های تولیدی و تجاری و درنهایت کمک به توسعه فعالیت‌های دانش‌محور (که نقش زیرساخت توسعه را دارند) بیان شده است.

برنامه ارائه‌شده نعمت زاده راهکار افزایش سهم صادرات صنعتی کشور را در کمک به شفاف‌سازی و حمایت قانونی و فرهنگی برای بهبود فضای کسب‌وکار و حمایت از سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی و کمک به سرمایه‌گذاری در جهت ایجاد برندهای تجاری ایرانی می‌داند.

در این برنامه افزایش سهم بخش خصوصی در فعالیت‌های بخش صنعت، معدن و تجارت نیز مورد توجه قرار گرفته است و حذف تبعیض‌ها و امتیازات بنگاه‌های دولتی، همکاری در اجرای صحیح قانون سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و کمک به بخش خصوصی برای ارتقاء فناوری، راهکار ارائه برای اجرایی شدن آن است. تلاش برای الحاق به سازمان تجارت جهانی و بهره‌برداری از ظرفیت‌های آن یکی از اهداف کلی بیان‌شده در برنامه‌های نعمت زاده است و راهکار تحقق آن تلاش جدی و مؤثر برای کاهش و رفع تحریم‌ها و کمک به ایجاد ساختارهای برقراری ارتباط میان بازارهای ملی، منطقه‌ای و جهانی بیان شده است. کاهش زمینه‌های ناهنجاری و تخلفات اداری، شفاف‌سازی فرایندها، توسعه دولت الکترونیکی و رفع تبعیض در تخصیص تسهیلات، امتیازات و پست‌های سازمانی نیز از قابل‌توجه‌ترین اهداف کلی ارائه‌شده در برنامه نعمت زاده بود.

در این برنامه همچنین اهداف کمی نیز بیان شده که مهم‌ترین آن‌ها متوسط رشد سالانه ۱۲ درصدی ارزش‌افزوده بخش صنعت و معدن، سهم ۴۵ درصدی صادرات صنعتی معدنی به کل صادرات در پایان دوره، سرانه ۵۰۰ دلاری صادرات صنعتی و سهم ۴۰ درصدی کالاهای با فناوری متوسط و بالا در ارزش‌افزوده صنعتی

می‌باشند.

و درنهایت در این برنامه منابع طبیعی و فیزیکی قابل توجه، سابقه صنعتی کشور، سرمایه‌گذاران علاقه‌مند و مدیران باتجربه و توانمند به‌عنوان نقاط قوت و وجود انحصارات دولتی و شبه‌دولتی و افزایش نیاز به نقدینگی برای گشایش اعتبار، عدم تمایل بانک‌ها به سرمایه‌گذاری صنعتی به‌عنوان نقاط ضعف شرایط فعلی صنعت کشور معرفی شده است. بازنگری در سند استراتژی صنعتی نیز از جمله برنامه‌های وزیر صنعت عنوان شده است.

مهم‌ترین تصمیمات و اقدامات نعمت زاده

مثبت

۱. وضع عوارض بر صادرات برخی مواد معدنی

وضع عوارض برای صادرات سنگ آهن یکی از اقدامات مهم نعمت‌زاده در این دوره بود. وزیر صنعت معتقد است عوارض تعیین‌شده برای صادرات سنگ آهن فقط مشمول مواد خام می‌شود و اگر این عوارض وضع نمی‌شد، صنایع پایین‌دستی با مشکل روبرو می‌شدند و صنایع بعدی نیز به وجود نمی‌آیند. البته این روزها صادرکنندگان سنگ آهن سعی دارند این عوارض را کاهش دهند و باید دید وزیر صنعت چگونه در برابر منافع آن‌ها ایستادگی خواهد کرد.

نعمت زاده همواره بر توجه به توسعه زنجیره تولید و رشد ارزش‌افزوده مواد معدنی در کشور تأکید داشته به طوری که در حکم انتصاب سرفقینی معاون امور معادن و صنایع معدنی‌اش ۹ دستور به وی داد که یکی از آن‌ها افزایش ارزش‌افزوده محصولات معدنی بود. به‌طور متوسط سالانه ۷ الی ۸ میلیون تن فولاد خام وارد کشور می‌شود و در مقابل آن ۲۳ میلیون تن سنگ آهن صادر می‌گردد. وی صادرات سنگ آهن در کنار واردات سالی ۷ میلیون تن فولاد را غیرقابل توجیه می‌داند.

به‌منظور جلوگیری از صادرات خام سنگ آهن و تولید فولاد موردنیاز کشور اجرای ۸ طرح فولادی (طرح فولاد استانی) از هفت سال پیش آغاز شد. با تکمیل این طرح‌های نیمه‌تمام علاوه بر ایجاد ارزش‌افزوده فراوان، برای ۹۰ هزار نفر شغل مستقیم و برای ۸۰۰ هزار نفر شغل غیرمستقیم ایجاد خواهد شد. این طرح‌ها در سال جاری با برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده توسط ایمیدرو واگذاری و گشایش اعتبار شده‌اند.

جدول عوارض پیشنهادی وزیر صنعت در ادامه آمده است:

عوارض پیشنهادی وزارت صنعت برای صادرات ۲۴ قلم کالا

کالا	عوارض پیشنهادی	کالا	عوارض پیشنهادی
پوست و سالامبور بزی	۵۰ درصد	اکسیدها و هیدروکسیدهای آهن	۱۰ درصد
پوست خام گاوی	۸۰ درصد	سنگ آهن خام	۳۰ درصد
پوست خام گوسفندی	۵۰ درصد	کنسانتره سنگ آهن	۲۰ درصد
وت بلو بزی	۵۰ درصد	سایر (صرفاً سولفور مولیبدن)	۲۰ درصد
وت بلو گاوی	هر کیلو ۴۲۰۰ تومان	کنسانتره سرب	۲۰ درصد
سالامبور گوسفندی	۱۰ درصد	کنسانتره روی	۲۰ درصد
شمش فولاد	۱۰ درصد	شمش سرب	۱۰ درصد
شمش آلومینیوم	۲۰ درصد	شمش روی	۱۰ درصد
قراضه فلزات	۸۰ درصد	سولفات سدیم	۲۰ درصد
مفتول مسی	۱۵ درصد	ضایعات پلیمری	۷۰ درصد
مس کاتد	۲۰ درصد	شیر خشک به استثنای اطفال	۳۰ درصد
سنگ آهن به هم فشرده	۲۰ درصد	آخال کاغذ	۱۰۰ درصد

۲. افزایش تولید در صنعت خودرو

صنعت خودرو چند سالی است با رکود و کاهش عرضه و کیفیت و افزایش قیمت مواجه است. این صنعت مورد توجه و مادر، همچنان

با مشکلات زیادی مواجه است که در حال حاضر بیشتر وقت وزیر را به خود مشغول کرده است. به گفته وزیر عرضه‌ی خودرو در چند ماه اخیر افزایش یافته است و در سه‌ماهه نخست امسال نسبت به سه‌ماهه نخست سال قبل رشد ۸۰ درصدی داشته است. البته

باید توجه کرد که صنعت خودرو نیاز به اصلاح ساختاری دارد و همچنین حمایت‌ها از این صنعت، باید به صورت هدفمند صورت گیرد، به طوری که کیفیت افزایش یابد و به قیمت مناسبی در اختیار مصرف‌کننده قرار گیرد.

۳. تدوین پیش‌نویس لایحه حمایت از تولید ملی

پس از بی‌نتیجه ماندن تهیه طرح حمایت از تولید در مجلس، نهایتاً مقرر شد دولت لایحه‌ای را برای حمایت از تولید تهیه کند که در این راستا پیش‌نویس لایحه حمایت از تولید توسط وزارت

صنعت تدوین شده و به گفته وزیر صنعت قرار است به‌زودی به هیئت دولت تقدیم شود. این لایحه با ارائه راهکارهایی سعی در کاهش هزینه‌ی تولید و افزایش توانمندی واحدهای تولیدی دارد و قرار است پس از بررسی در هیئت دولت به مجلس شورای اسلامی

ارائه شود. عضو کمیسیون اقتصادی مجلس نیز از اعلام وصول این لایحه در مرداد و شهریور ۹۳ خبر داد. این اقدام هرچند در حد اصلاح لایحه حمایت از تولید بوده است اما تا حدودی نشان از اهتمام وزارت صنعت برای حمایت از تولید ملی است.

صنعت خودرو چند سالی است با رکود و کاهش عرضه و کیفیت و افزایش قیمت مواجه است. این صنعت مورد توجه و مادر، همچنان با مشکلات زیادی مواجه است که در حال حاضر بیشتر وقت وزیر را به خود مشغول کرده است.

۱. عدم توجه به استراتژی صنعتی

یکی از مهم‌ترین مسائل در توسعه‌ی صنعتی کشور، تدوین و اجرای یک سند استراتژی صنعتی است. با توجه به محدودیت منابع در اقتصاد و رقابت شدید در بازارهای جهانی، دولت باید اولویت‌هایی در عرصه‌ی صنعت مشخص کند و با ابزارهایی از جمله تسهیلات، مالیات، بیمه، تعرفه و دیگر ابزارهایی موجود، تولید را به سمت صنایعی با ارزش افزوده‌ی بالا، بازدهی مناسب، متناسب با شرایط بومی و نیاز کشور هدایت کند. برای چنین منظوری باید یک استراتژی مناسب در عرصه‌ی صنعت، تدوین و اجرا شود به گونه‌ای که بعد از مدتی شاهد رشد صنایع بوده و در عرصه‌ی بین‌المللی توان رقابت داشته باشیم. علیرغم اینکه نعمت زاده در برنامه‌ی خود بر لزوم بازنگری در سند استراتژی صنعتی تأکید کرده بود اما در یک سال اخیر این موضوع با بی‌توجهی از سمت ایشان مواجه شده و تنها اخیراً در خبری اشاره شده است که پیش‌نویس سند توسعه‌ی راهبردی صنعت و معدن تا سه ماه آینده ارائه خواهد شد. با توجه به عدم پیگیری این موضوع در یک سال اخیر، نمی‌توان به ارائه‌ی این پیش‌نویس در آینده‌ی نزدیک امیدوار بود.

گفتنی است تاکنون سه استراتژی صنعتی در کشور تدوین شده است که هیچ‌کدام مبنای اجرا قرار نگرفته است. در اواخر تیرماه، دولت بسته‌ای با موضوع خروج از رکود ارائه کرد که در آن از حمایت از صنایع پیشران صحبت به عمل آمد.

۲. حذف سامانه‌های اطلاعاتی شبیم و ایران کد

یکی از تصمیماتی که نعمت زاده در ابتدای کار خود گرفت، حذف دو سامانه‌ی اطلاعاتی شبیم و ایران کد بود. این دو سامانه در راستای شفاف شدن نظام تولید و توزیع کالا طراحی شده بود و هرچند اشکالات اجرایی داشت اما وجود آن‌ها برای شفاف و سالم شدن محیط کسب‌وکار الزامی بود.

علیرغم اینکه یکی از وعده‌های انتخاباتی رئیس‌جمهور شفافیت اطلاعات بود، وزیر صنعت با این استدلال که این دو سامانه بهبودده‌اند، محدودیت‌هایی را در ترخیص کالا ایجاد می‌کنند و به قاچاق کالا رسمیت می‌بخشند، و به بهانه‌ی تسریع فعالیت‌های تجاری، این دو سامانه را حذف کرد.

حذف این دو سامانه انتقادات بسیاری را به همراه داشت به طوری که نعمت زاده را به مجلس کشاند. البته گفتنی است که طبق ماده‌ی ۱۰ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز که در دی‌ماه ۹۲ مورد تأیید شورای نگهبان قرار گرفت، رهگیری کالاهای وارداتی

که همان طرح شبیم است، اجباری و قانون شد که البته اجرای این قانون همچنان در ابهام است. سامانه‌ی ثبت سفارش دیگر سامانه‌ای بود که وزیر در اظهارنظری وجود آن را بیهوده دانست. پس از این اظهارنظر انتظارات بر این بود که به تدریج این سامانه نیز حذف شود اما معاون وزیر صنعت در اوایل مرداد اعلام کرد که این سامانه حذف نخواهد شد.

۳. اجرای ضعیف مرحله‌ی اول سبد کالا

طرح سبد کالا که به منظور کمک به اقشار محروم طراحی شده بود، در اجرا با اشکالات بسیاری همراه شد و دولت را با انتقادات زیادی مواجه کرد. عدم اعطای این سبد به گروهی از نیازمندان و همچنین اختصاص نابجای آن به برخی که از تمکن مالی برخوردار بودند، هدف این طرح را با سؤال روبرو کرد. از طرفی نحوه‌ی توزیع سبد کالا، با توجه به محدودیت در مکان‌های توزیع و محدودیت زمانی، باعث تشکیل صف‌های طولانی شده بود که با توجه به انعکاس تصاویر آن در رسانه‌های بین‌المللی، این موضوع به تضعیف جایگاه مردم و وجهه‌ی جمهوری اسلامی منجر شد. به همین دلیل رئیس‌جمهور اجرای این طرح را از وزارت صنعت به وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی منتقل کرد.

۴. گره زدن حل مشکلات صنعت کشور به عضویت در

سازمان تجارت جهانی

سه ماه پس از حضور نعمت‌زاده در وزارت صنعت نماینده سابق ایران در آنکتاد در مصاحبه‌ای گفت: آقای نعمت‌زاده دستور داده است تا روند الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی با جدیت پیگیری شود. وی همچنین در اجلاس پارلمانی سازمان تجارت جهانی حضور یافت. پیش از آن نیز نعمت زاده پیوستن به این سازمان را در برنامه‌ی خود ذکر کرده بود. معاون وزیر صنعت نیز اخیراً از تلاش جدی این وزارتخانه برای عضویت در سازمان تجارت جهانی خبر داد و کارگروهی را برای بررسی سازوکار الحاق به این سازمان تشکیل داده است.

پرواضح است که پیوستن به سازمان تجارت جهانی پیش‌نیازها و لوازمی دارد که اقتصاد فعلی کشور از آن‌ها بی‌بهره است و نباید انتظار داشت بدون ایجاد بازار رقابتی مدیریت‌شده برای صنایع داخلی، این صنایع بتوانند

با تولیدات خارجی رقابت کنند. لذا حمایت دولت از شکل‌گیری بنگاه‌های بزرگ با مقیاس‌های تولید بالا و یا خوشه‌ها و شبکه‌هایی که از توانایی نقش‌آفرینی کلیدی در عرصه بین‌المللی برخوردار باشند، پیش‌نیاز پیوستن به سازمان تجارت جهانی است. بنابراین وزارت صنعت نباید حل مشکلات صنعت کشور را در گرو

یکی از تصمیماتی که نعمت زاده در ابتدای کار خود گرفت، حذف دو سامانه‌ی اطلاعاتی شبیم و ایران کد بود. این دو سامانه در راستای شفاف شدن نظام تولید و توزیع کالا طراحی شده بود و هرچند اشکالات اجرایی داشت اما وجود آن‌ها برای شفاف و سالم شدن محیط کسب‌وکار الزامی بود.

شده‌اند. این شرکت‌ها بعضاً با تهیه و تنظیم صورت‌های مالی غیر شفاف و غیرقابل اتکا، حقوق صاحبان سرمایه را در معرض سفته‌بازی، دلالی و تهدید قرار داده‌اند و در نهایت خسارت ناشی از این‌گونه عملکردها را در قالب هزینه‌های سربار و مالی و امثال آن‌ها، با افزایش قیمت محصولات بر دوش مصرف‌کننده نهایی قرار داده‌اند.

۲- حضور خودروسازان خارجی

در ایران: بعد از توافق‌نامه ژنو بود که خبرگزاری‌ها از حضور خودروسازان خارجی از جمله پژو و رنو برای انجام مذاکراتی در ایران خبر دادند که در نهایت گفته شد که خارجی‌ها تا زمانی که از رفع کامل تحریم‌ها مطمئن نشوند به

پرواضح است که پیوستن به سازمان تجارت جهانی پیش‌نیازها و لوازمی دارد که اقتصاد فعلی کشور از آن‌ها بی‌بهره است و نباید انتظار داشت بدون ایجاد بازار رقابتی مدیریت‌شده برای صنایع داخلی، این صنایع بتوانند با تولیدات خارجی رقابت کنند.

ایران بازخواهند گشت.

۲. حساب ویژه حمایت از تولید ملی

مجلس جهت کمک به تأمین مالی تولید یک مصوبه بانام حساب ویژه حمایت از تولید برای کمک به تأمین مالی تولید به تصویب رساند. این مصوبه بانک‌ها را ملزم می‌کند که هرماه ۱,۵ درصد از سپرده‌های خود را به این حساب واریز کنند و مدیریت این حساب نیز با ستادی متشکل از وزیر صنعت، وزیر کشاورزی، وزیر اقتصاد، رئیس بانک مرکزی و دو نفر از نمایندگان مجلس خواهد بود. منابع حاصل از این حساب قرار است به بخش‌های تولید و کشاورزی تعلق گیرد.

نعمت زاده چه نمره‌ای می‌گیرد؟

وزارت صنعت، معدن و تجارت یکی از مهم‌ترین وزارتخانه‌های دولت است. در شرایط تحریم، تولید داخل اهمیت روزافزون می‌یابد و بخش عمده‌ای از سیاست‌های اقتصاد مقاومتی مربوط به بخش تولید می‌شود. علیرغم اینکه بند ۴ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی بر استفاده از ظرفیت هدفمندسازی یارانه‌ها برای تقویت تولید حکایت دارد، اما تاکنون بودجه‌ای از محل درآمدهای هدفمندی یارانه‌ها به بخش تولید اختصاص نیافته است. البته تأمین مالی تولید تنها به وزارت صنعت محدود نیست و بستن بازارهای موازی تولید از طریق ایجاد مالیات‌های تنظیمی نیز اهمیت فراوانی دارد. همچنین این وزارتخانه تلاش‌هایی را برای تصویب لایحه حمایت از تولید در دولت داشته که متأسفانه تا به امروز نتیجه‌ی خاصی در برداشته است و این لایحه هنوز تقدیم مجلس نشده است.

متأسفانه وزارت صنعت به دلیل عدم پیروی از سیاست مشخص صنعتی، برنامه‌ی درستی برای تعیین اولویت‌ها و اختصاص منابع محدود خود ندارد. در حال حاضر تنها اقدام مثبتی که در جهت تدوین سند استراتژی صنعتی صورت گرفته است، خبری است

پیوستن به سازمان تجارت جهانی بدانند؛ بلکه به‌عکس، پس از احیای صنعت و رشد و شکوفایی آن، باید بررسی‌ها برای پیوستن به سازمان تجارت جهانی شروع شود.

۵. رانت ۶۵۰ میلیون یورویی

احمد توکلی، عضو ناظر مجلس در شورای پول و اعتبار، از یک رانت ۶۵۰ میلیون یورویی به فردی خاص برای واردات کالا خبر داد. وزارت صنعت این رانت را انکار کرد و اعلام کرد که این کار، رانت نبوده است. بانک مرکزی نیز اعلام کرد که در این پرونده دخالت نداشته است و اعطای رانت را تکذیب کرد. در نهایت دیوان

محاسبات با اعلام این که اعطای امتیاز ویژه در این پرونده محرز است، به وزارت صنعت و بانک مرکزی تذکر داد که از اقدامات این‌چنینی خودداری کنند. گفته می‌شود در این پرونده امتیاز ویژه‌ای به شرکت خاص داده شده است که به‌موجب آن، این شرکت توانسته است واردات چندین قلم کالای اساسی را به‌راحتی انجام داده و به سود کلانی دست یابد. قطعاً اقداماتی این‌چنینی موجب تقویت فساد در سیستم اقتصادی کشور خواهد شد.

آنچه نعمت زاده با آن مواجه شد

۱. تحولات صنعت خودرو

افزایش قیمت: با مصوبه‌ی جدید شورای رقابت در اواسط خرداد ۹۳ و تأیید وزیر صنعت، قیمت خودرو حدود ۳,۷ تا ۶,۹ درصد افزایش یافت. افزایش دفعی قیمت‌ها در کنار پایین بودن کیفیت محصولات، نارضایتی‌هایی را در پی داشت که کمیسیون صنایع و معاون مجلس را به واکنش واداشت و این کمیسیون با فراخواندن رئیس شورای رقابت، این افزایش قیمت را مورد بررسی قرار داد. در ادامه، اعضای کمیسیون قانع نشدند و بررسی بیشتر را به کمیته‌ی سه‌نفره‌ای سپردند. وزیر صنعت از افزایش قیمت خودرو دفاع کرد و آن را قانونی و موجه دانست در حالی که سخنگوی دولت اعلام کرد که رئیس‌جمهور از این موضوع مکدر شده‌اند.

قرائت گزارش تحقیق و تفحص از خودروسازان در مجلس: گزارش تحقیق و تفحص از خودروسازی نیز پس از دو سال از زمان تصویب در مجلس قرائت شد که حاکی از فساد سیستمی در خودروسازی بود. این گزارش نشان می‌دهد که دو شرکت خودروساز، به ایجاد انبوهی از شرکت‌های اقماری پرداخته‌اند. برخی این شرکت‌های اقماری صوری بوده و در داخل و خارج از کشور با مدیریت‌های پیچیده و فاقد کارآمدی لازم یا غیرفعال، محل جذب منابع انسانی و انجام معاملات خاص

که از ارائه‌ی پیش‌نویس این سند تا سه ماه آینده حکایت می‌کند. در حوزه‌ی معدن وزیر صنعت بر جلوگیری از خام‌فروشی تأکید دارد. پیشنهاد وضع عوارض بر ۲۴ قلم کالایی که عمدتاً از جمله مواد خام به شمار می‌روند را می‌توان اقدامی مثبت از سمت نعمت زاده به حساب آورد. این اقدام وزیر کاملاً با سیاست‌های اقتصاد مقاومتی مبنی بر پرهیز از خام‌فروشی همسو بود و قابل تقدیر است. اما نعمت زاده در صنعت خودرو، راه پیشینیان را در پیش گرفته است. هرچند افزایش تولید خودرو در سه‌ماهه نخست سال ۹۳ امیدوارکننده بود اما به دلیل عدم توجه به اصلاحات ساختاری در این صنعت و سیاست‌گذاری نادرست تولید، قیمت‌ها مجدداً با افزایش همراه بود که این موضوع در کنار پایین بودن کیفیت خودروهای تحویلی، بیش‌ازپیش موجب نارضایتی مردم و مسئولین شده است. علیرغم اینکه آقای وزیر در چند جای برنامه‌ی خود بر شفاف‌سازی فرآیندها و کاهش تخلفات اداری از طریق ساماندهی اثربخش اطلاعات و آمار تأکید کرده بودند، عملاً ایشان با حذف سامانه‌های اطلاعاتی شبنم و ایران کد، برخلاف وعده‌های خود اقدام کرده‌اند. حذف این سامانه‌ها همچنین با بندهای ۱۹ و ۲۳ سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی که بر شفاف‌سازی اقتصاد و روان‌سازی نظام توزیع تأکید دارد مغایرت کامل دارد.

باگذشت یک سال از روی کار آمدن دولت جدید، به نظر می‌رسد آرامش نسبی به صنعت کشور بازگشته است؛ اما همچنان مشکلات جدی در این حوزه وجود دارد و صنعت هنوز در دوران رکود به سر می‌برد؛ تولیدکنندگان همچنان چشم به برنامه‌های دولت دارند و بانک‌ها همچنان به بی‌مهری‌های خود به صنعت کشور ادامه می‌دهند. صنعت همچنان امید به رشد و شکوفایی دارد اما این مهم میسر نخواهد شد مگر با داشتن سیاستی مشخص که اولویت‌ها در آن تعیین شده باشد و همه‌ی داشته‌ها برای کمک به آن بسیج شوند.

مهمترین اقدامات مثبت و منفی وزیر صنعت، معدن و تجارت

اقدامات مثبت	اقدامات منفی
<ul style="list-style-type: none"> - وضع عوارض بر صادرات برخی مواد خام - افزایش تولید در صنعت خودرو - تلاش برای تدوین لایحه حمایت از تولید ملی 	<ul style="list-style-type: none"> - عدم برخورداری از استراتژی صنعتی - حذف سامانه‌های اطلاعاتی شبنم و ایران کد - گره زدن حل مشکلات صنعت کشور به عضویت در سازمان تجارت جهانی - اجرای ضعیف مرحله‌ی اول اعطای سبد کالا - رانت ۶۵۰ میلیون یورویی

مهمترین برنامه‌های وزیر صنعت و اقدامات متناسب با آنها

برنامه	اقدام جهت تحقق برنامه
افزایش رقابت‌پذیری صنعتی کشور	طرح ایجاد خودروساز سوم
شفاف‌سازی و تسهیل دسترسی به آمار و اطلاعات/ کاهش زمینه‌های ناهنجاری و تخلفات اداری از طریق ساماندهی اثربخش انتشار اطلاعات و آمار، شفاف‌سازی فرآیندها، توسعه دولت الکترونیکی	اقدام در خلاف جهت برنامه: حذف شبنم و ایران کد
افزایش سهم صادرات صنعتی کشور در صادرات صنعتی جهان	تأمین مالی برای اعطای جوایز صادراتی
بازنگری سند استراتژی توسعه صنعت، معدن و تجارت	هیچ اقدام قابل‌توجهی در این زمینه انجام نشده است.
تلاش برای الحاق به سازمان تجارت جهانی و بهره‌برداری از ظرفیت‌های آن	حضور در اجلاس سازمان تجارت جهانی و تشکیل کارگروه ویژه جهت تسریع در الحاق به این سازمان
توان‌افزایی صنایع کوچک و متوسط در راستای توسعه صادرات آن‌ها	بسته حمایتی دولت از صنایع کوچک در قالب سه اولویت
کاهش و رفع تبعیض در تخصیص امکانات، تسهیلات، امتیازات، مسئولیت‌ها و پست‌های سازمانی از طریق تدوین، اعلام و اجرای ضوابط و مقررات و فرآیندهای اثربخش قانونی و منطقی	اقدام در جهت عکس برنامه: رانت ۶۵۰ میلیون یورویی
کمک به بهره‌برداری هر چه بیشتر از امکانات موجود صنعتی و تجاری به‌ویژه واحدهای راکد و متوقف	کمک به صنعت خودرو برای افزایش تولید

گندم در مسیر خودکفایی

عملکرد یکساله محمود حجتی

وزیر جهاد کشاورزی دولت یازدهم

حجتی کیست؟

محمود حجتی نجف‌آبادی در ۱۷ آبان سال ۱۳۳۴ در شهرستان نجف‌آباد اصفهان متولد گردید. وی در سال ۵۴ وارد دانشگاه صنعتی اصفهان شد و در سال ۶۶ نیز از این دانشگاه فارغ‌التحصیل گردید.

وی پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی با فرمان حضرت امام خمینی (ره) مبنی بر تشکیل جهاد سازندگی، در سال ۱۳۶۴ به‌عنوان عضو شورای مرکزی جهاد سازندگی اصفهان مشغول به کار شد. پس از پایان جنگ تحمیلی در سال ۱۳۶۸ به‌عنوان استانداری سیستان و بلوچستان منصوب و تا سال ۱۳۷۳ در این سمت فعالیت داشت. سال ۱۳۷۳ به‌عنوان مجری طرح سد کرخه مسئولیت اجرای این پروژه بزرگ ملی را عهده‌دار شد.

در سال ۷۹ قانون ادغام وزارت کشاورزی و جهاد سازندگی در مجلس شورای اسلامی به تصویب و به دولت ابلاغ گردید. محمود حجتی در آن دوره از طرف دولت به مجلس معرفی و با رأی مجلس شورای اسلامی، به‌عنوان اولین وزیر جهاد کشاورزی انتخاب شد. نهایتاً سال گذشته و پس از معرفی از سمت رییس‌جمهور، حجتی با ۱۱۷ رأی موافق و ۸۱ رأی مخالف مجدداً به‌عنوان وزیر جهاد کشاورزی سکان این وزارتخانه را دست گرفت.

حجتی چه برنامه ای دارد؟

حجتی در برنامه پیشنهادی خود برای تصدی وزارت جهاد کشاورزی دولت یازدهم، لازمه توسعه بخش کشاورزی و منابع طبیعی را توسعه تحقیقات کاربردی و انتقال دانش فنی و فناوری‌های نوین و در نهایت اقتصادی شدن تولید، ذکر کرده بود و در بررسی منابع تولید، محدودیت‌های منابع آبی را مورد توجه قرار داده بود.

در برنامه پیشنهادی حجتی، به مواردی همچون وضعیت نامطلوب خودکفایی در محصولات اساسی، محدودیت‌های منابع اصلی

تولید، ضعف فناوری‌های بخش کشاورزی، ناهماهنگی‌های فرا بخشی و سیاست‌های اقتصادی و توسعه نامتناسب جوامع روستایی و عشایری، به‌عنوان مهم‌ترین چالش‌های بخش کشاورزی اشاره شده بود.

در این برنامه راهبردهای رسیدن به اهداف تعیین شده نیز مطرح شده

است که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: - افزایش ضریب خودکفایی در محصولات اساسی از طریق افزایش بهره‌وری عوامل و منابع تولید و استفاده از فناوری‌های نوین و به‌کارگیری روش‌های جدید تولید

- بهبود شاخص تغذیه و افزایش مصرف سرانه پروتئین حیوانی

- ارتقاء مدیریت آب بر اساس مدیریت تقاضا و تعادل بخشی سفره‌های آب زیرزمینی و آبخوان‌ها

- توسعه مکانیزاسیون و بهبود سیستم‌های برداشت، حمل‌ونقل و کاهش هزینه تولید

- تهیه الگوی کشت بهینه، ارتقاء دانش، بینش و مهارت بهره‌برداران و تولیدکنندگان

- تخصیص یارانه هدفمند به بخش کشاورزی

- تأمین بهداشت و سلامت محصولات کشاورزی، فرآورده‌های دامی و شیلات و کاهش ضایعات

مهمترین تصمیمات و اقدامات حجتی

مثبت

۱- ابلاغ آئین‌نامه اجرایی قانون تمرکز وظایف بخش کشاورزی

با آغاز به کار دولت یازدهم خبرهایی مبنی بر عدم همراهی وزارت صنعت برای تفویض وظایف تجارت و بازرگانی بخش کشاورزی به وزارت جهاد، به گوش می‌رسید که این موضوع تا مرز استیضاح وزیر صنعت، معدن و تجارت نیز پیش رفت. در این میان محمود حجتی با تأکید بر لزوم ابلاغ این قانون از سوی هیئت دولت،

احتمال استعفای خود را در صورت عدم ابلاغ این قانون اعلام کرده بود. در نهایت، آئین‌نامه اجرایی این قانون با وجود کاستی‌هایی در مفاد آن، در اسفندماه سال ۹۲ ابلاغ گردید. یکی از چالش‌های بزرگ پیشرفت کشاورزی در ایران تشتت در مدیریت این بخش بوده که عمدتاً بین وزارتخانه‌های صنعت، اقتصاد، جهاد کشاورزی و نیرو پراکنده است. از همین رو تصویب قانون تمرکز وظایف بخش کشاورزی در وزارت جهاد به‌عنوان فصل جدیدی از مدیریت این بخش محسوب می‌شود.

بنا بر آئین‌نامه اجرایی این قانون، «تجارت اعم از صادرات، واردات و تنظیم بازار داخلی

محصولات و کالاهای اساسی زراعی، باغی و گیاهان دارویی شامل گندم،

برنج، جو، ذرت، پنبه‌وش، روغن و دانه‌های روغنی، چای، سیب‌زمینی،

پياز، حبوبات، سیب، پرتقال، خرما، کشمش، قند، شکر و کنجاله و

همچنین محصولات دامی، طیور و آبزیان شامل شیر و فرآورده‌های

لبنی، گوشت سفید، گوشت قرمز، تخم‌مرغ و نیز پیله ابریشم به وزارت جهاد کشاورزی واگذار شده است».

۲- اعلام به‌موقع قیمت خرید تضمینی گندم و افزایش قیمت‌های اعلام‌شده

اعلام قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی تا قبل از پایان شهریورماه (آغاز فصل زراعی) می‌تواند موجب بالا رفتن قدرت تصمیم‌گیری کشاورزان در انتخاب نوع محصول زراعی برای کشت فصل جدید بشود. این مهم توسط وزارت جهاد کشاورزی دولت یازدهم، در سال زراعی جاری مورد توجه قرار گرفت و با اعلام قیمت‌های خرید تضمینی در ابتدای شهریورماه و نیز افزایش مقدار قیمت خرید تضمینی گندم به نسبت سال قبل (تقریباً دو برابر) اقدام مثبتی در این زمینه انجام داد. هرچند که قیمت‌های خرید تضمینی اعلام‌شده نسبت به سال قبل رشد قابل توجهی داشته اما باید به این نکته هم اشاره کرد که قیمت اعلام‌شده همچنان با هزینه نهایی تولید محصولات کشاورزی، همخوانی نداشته و پس از افزایش قیمت بنزین در مرحله دوم قانون هدفمندی یارانه‌ها، هزینه نهایی تولید محصولات کشاورزی بیش از گذشته شده است.

۳- تشکیل ستاد کشوری گندم باهدف نیل به خودکفایی تا پایان سال ۱۳۹۵

گندم به‌عنوان راهبردی‌ترین محصول غذایی محسوب می‌شود که خودکفایی در تولید این محصول از اهمیت بسیاری برخوردار است. تشکیل ستاد گندم باهدف تدوین برنامه‌ای برای خودکفا

کشاورزی در دولت یازدهم بوده است. برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته باهدف اجرای روش‌های آبیاری تحت‌فشار در ۲۰۰ هزار هکتار از زمین‌های کشاورزی برای سال ۹۳ پیش‌بینی شده است. استفاده از روش‌های نوین آبیاری می‌تواند نقش مؤثری در افزایش بهره‌وری تولید محصولات کشاورزی داشته باشد که آبیاری تحت‌فشار نیز یکی از این روش‌ها محسوب می‌شود. البته لازم است در کنار به‌کارگیری روش‌های مختلف آبیاری، استفاده از ارقام مقاوم و اصلاح‌شده نیز موردتوجه قرار گیرد که به دنبال آن نیز عملکرد در واحد سطح افزایش می‌یابد.

۵- توسعه همکاری با کشورهای خارجی

در یک سال گذشته، وزارت جهاد کشاورزی با امضای یادداشت همکاری با کشورهای چین، غنا، قزاقستان و سودان، زمینه گسترش فعالیت‌های فرا سرزمینی را فراهم آورده است. امضای تفاهم‌نامه همکاری با کشور چین در زمینه شیلات، تولیدات گیاهی، تحقیقات، جنگل و مرتع، به‌عنوان مهم‌ترین اقدام بین‌المللی این وزارتخانه محسوب می‌شود. بر این اساس همکاری در زمینه فعالیت‌های آبی‌پروری به‌ویژه ماهیان دریایی و پرورش ماهی در قفس موردتوافق طرفین قرار گرفت. همچنین توافق با کشورهای سودان و غنا در زمینه کشت فرا سرزمینی محصولات کشاورزی در این کشورها از دیگر اقدامات وزارت جهاد در بازه یک‌ساله بود که انتظار می‌رود این همکاری‌ها تا مراحل اجرایی ادامه یابد.

منفی

۱- موضع منفعلانه وزیر در اجرای ضعیف قانون تمرکز وظایف بخش کشاورزی

اگرچه ابلاغ آئین‌نامه اجرایی این قانون اقدام مثبتی بود که در دوره وزارت حجتی رخ داد، اما در این آئین‌نامه شرکت بازرگانی دولتی ایران از واگذار شدن به وزارت جهاد کشاورزی مستثنا شده است. این شرکت که به‌عنوان معتبرترین نشان تجاری ایرانی در زمینه تجارت محصولات اساسی در سطح بین‌المللی شناخته می‌شود، بخش اصلی مدیریت تأمین نیاز کشور در زمینه واردات را بر عهده دارد. درحالی‌که در متن این قانون به تمرکز وظایف بازرگانی محصولات کشاورزی در وزارت جهاد اشاره شده است، می‌توان گفت که عدم واگذاری این شرکت، به معنای اجرایی نشدن این قانون در زمینه تجارت خارجی محصولات اساسی است. یکی از مهم‌ترین اهداف تدوین و تصویب قانون مذکور، متمرکز ساختن بخش‌های مختلف زنجیره تولید تا مصرف ذیل یک مدیریت واحد بود که مدیر تولید بتواند بر اساس وضعیت بازار، برنامه‌ریزی مناسبی را برای تأمین نیاز بخش مصرف انجام دهد. با موضع منفعلانه وزارت جهاد کشاورزی در رابطه با عدم واگذاری شرکت بازرگانی دولتی ایران نمی‌توان منتظر تحقق کامل اهداف موردنظر این قانون بود.

شدن در این محصول، نشان‌دهنده توجه ویژه وزارت جهاد کشاورزی به این موضوع دارد. البته بررسی عملکرد این ستاد و روند تولید گندم در داخل کشور، شاخص بهتری برای موفقیت یا عدم موفقیت این ستاد خواهد بود.

۳- ممنوع کردن واردات دام زنده

اعلام ممنوعیت واردات دام زنده به‌عنوان اقدامی مثبت در این زمینه می‌تواند راهکاری مؤثر برای رفع تهدیدات جانبی باشد. واردات دام زنده عمدتاً به چند دلیل موردانتقاد است؛ وجود بیماری‌های مشترک دام و انسان، ملاحظات بسیاری را در زمینه نگهداری و پرورش دام می‌طلبد؛ از همین رو واردات دام زنده به علت احتمال آلود بودن دام‌های واردشده، تهدیدی برای سلامت و بهداشت جامعه محسوب می‌شود. از سوی دیگر واردات دام زنده، که غالباً باهدف افزایش بهره‌وری پرورش دام، انجام می‌گیرد، در صورت عدم مدیریت و کنترل آن، موجب تضعیف ظرفیت‌های تولیدی داخل شده و توجه به نژادهای بومی را مورد غفلت قرار می‌دهد که تهدیدی برای ذخایر ژنتیکی دام کشور محسوب می‌شود.

۴- توجه ویژه به مکانیزاسیون کشاورزی

در دوره یکساله وزارت حجتی در دولت یازدهم، ۷۵۰ میلیارد تومان در شش‌ماه دوم سال ۹۲ و ۲۱۰۰ میلیارد تومان در سال جاری باهدف اجرای طرح جامع مکانیزاسیون، به بخش کشاورزی تخصیص داده شده است که اقدام مثبتی در این زمینه محسوب می‌شود. افزایش ضریب مکانیزاسیون و ارتقای فناوری ماشین‌آلات کشاورزی، نقش مؤثری در کاهش ضایعات در مراحل مختلف تولید تا مصرف محصولات کشاورزی دارد. اهمیت بخشیدن به این موضوع در برنامه‌ریزی‌های بخش کشاورزی، ازجمله برنامه رسیدن به خودکفایی در محصولات اساسی، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. اما در این زمینه توجه به این نکته ضروری است که در کنار تأمین نیاز کشور از طریق واردات ماشین‌آلات دسته دوم، طی یک برنامه میان‌مدت، ظرفیت‌های تولیدی کشور با رویکرد تأمین نیاز داخل و حتی صادرات به کشورهای منطقه، موردتوجه قرار گیرد.

در دوره یکساله وزارت حجتی در دولت یازدهم، ۷۵۰ میلیارد تومان در شش‌ماه دوم سال ۹۲ و ۲۱۰۰ میلیارد تومان در سال جاری باهدف اجرای طرح جامع مکانیزاسیون، به بخش کشاورزی تخصیص داده شده است که اقدام مثبتی در این زمینه محسوب می‌شود.

۴- توسعه روش‌های آبیاری تحت‌فشار

اختصاص ۱۳۰۰ میلیارد تومان در سال جاری به طرح‌های توسعه روش آبیاری تحت‌فشار ازجمله نقاط مثبت وزارت جهاد

۲- عدم ارائه برنامه مشخصی برای حمایت از بخش تولید در مرحله دوم هدفمندی یارانه‌ها

وزیر جهاد کشاورزی در آستانه آغاز مرحله دوم هدفمندی یارانه‌ها، از ذخیره‌سازی مواد غذایی باهدف جلوگیری از افزایش قیمت‌ها خبر داد. این اقدام هرچند که روشی برای تثبیت قیمت‌ها است اما راهکاری برای کاهش زیان بخش تولید نیست و در بلندمدت تأثیراتی منفی در پی خواهد داشت. با افزایش قیمت بنزین، هزینه حمل‌ونقل محصولات کشاورزی نیز افزایش چشمگیری یافت، که این وضعیت نه تنها باعث افزایش هزینه نهایی تولید می‌شود، بلکه به علت عدم کشتش بازار مصرف، امکان افزایش قیمت عرضه محصولات نیز وجود ندارد، که نتیجه آن ضرر سنگین بخش تولید است. وضعیت نابسامان صنایع تولیدی مرغ و تخم‌مرغ و صنایع تولید شیر نیز از یک‌سو نتیجه افزایش هزینه‌های تولید و از سوی دیگر عدم تخصیص یارانه مناسب به این بخش‌ها است؛ همچنین محدودیت‌های بازار مصرف نیز امکان افزایش قیمت عرضه این محصولات را فراهم نمی‌کند. از این‌رو تدوین برنامه‌ای مشخص برای حمایت از بخش تولید کشاورزی و کاهش هزینه تولید، ضروری به نظر می‌رسد.

۳- عدم حمایت از برنج تولید داخل

واردات بی‌رویه برنج در سال گذشته، قرار گرفتن برنج وارداتی در سبد کالایی توزیع‌شده و ناکارآمدی برنامه‌های حمایتی از تولید برنج داخلی، موجب تضعیف بیش‌ازپیش تولید این محصول شده است. حجم واردات برنج در نیمه دوم سال ۹۲ یک میلیون تن بیش از نیاز کشور بود. این در حالی است قیمت خرید تضمینی برنج برای کشاورزان سودی به دنبال ندارد و اکثر آنان برنج خود را به بخش‌های غیردولتی می‌فروشند. با توجه به سهم برنج در سبد مصرفی مواد غذایی، مرغوبیت برنج ایرانی و همچنین ظرفیت‌های تولیدی در کشور، لازم است توجه ویژه‌ای به این محصول صورت بگیرد که علاوه بر کاهش واردات، خودکفایی در تأمین این محصول نیز قابل‌دستیابی باشد.

۴- بی‌توجهی به طرح‌های آبخیزداری و مرتع‌داری

برای افزایش بهره‌وری مصرف آب در بخش کشاورزی، جلوگیری از هدر رفت آب در تمام مراحل توزیع تا مصرف ضروری است. در این میان اقداماتی همچون آبخیزداری، مرتع‌داری و مدیریت آب‌های سطحی می‌تواند نقش مؤثری در افزایش بهره‌وری مصرف آب در بخش کشاورزی داشته باشد. اما متأسفانه به‌مانند دوره‌های قبلی توجه چندانی از سوی وزارت جهاد کشاورزی به این اقدامات نشده است؛ که البته ریشه اصلی آن را در ناهماهنگی میان ساختارهای مدیریت منابع آب می‌توان یافت. وزارت نیرو تمام تلاش خود را برای ذخیره آب بکار گرفته و وزارت جهاد کشاورزی

نیز تمرکز خود را بر مصارف آب درون مزرعه قرار داده است. این در حالی است که فقط ۳۰ درصد آب ورودی به بخش کشاورزی به مزرعه می‌رسد و مابقی در مرحله توزیع اتلاف می‌شود. بنابراین می‌توان گفت پراکندگی بخش‌های مدیریت منابع آبی، دلیل اصلی ضعف در این حوزه هست. به‌طور کلی مدیریت منابع آب در بخش کشاورزی را نباید فقط اجرای روش‌های متنوع آبیاری دانست و لازم است توجه ویژه‌ای به مدیریت مراتع و آب‌های سطحی در کشور نیز صورت بگیرد.

آنچه حجتی با آن مواجه شد

۱- تصویب طرح کاداستر

این طرح که در خردادماه سال جاری در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید، در صورت اجرای صحیح، می‌تواند گام مؤثری در راستای تدوین الگوی کشت مناسب برای مناطق مختلف کشور باشد. نبود الگوی کشت محصولات کشاورزی در مناطق مختلف کشور، علاوه بر ناپایداری کردن حجم و عملکرد تولید، موجب بهره‌برداری غیرمنطقی از نهاده‌های مهمی همچون آب‌و خاک شده است. طبق مصوبه مجلس شورای اسلامی، اجرای بخش اصلی این طرح به سازمان ثبت‌اسناد واگذار شده است؛ در حالی که بر اساس ابعاد و اهداف مختلف این طرح و همچنین تجارب کشورهای موفق در اجرای آن، قوه مجریه با توجه به ساختار اجرایی و نظارتی خود، می‌تواند بازوی مناسب‌تری برای اجرای این طرح باشد.

۲- خشک شدن جنگل‌های بلوط زاگرس

این پدیده که در سال‌های اخیر گسترش بیشتری یافته به‌عنوان یک تهدید جدی برای امنیت زبستی و غذایی کشور محسوب می‌شود. چراکه به گفته برخی کارشناسان این جنگل‌ها منبع تأمین ۴۰ درصد آب شیرین کشور محسوب می‌شوند و تهدیدات ناشی از ادامه این روند کمتر از خشک شدن دریاچه ارومیه نیست. در همین رابطه هیئت دولت با تخصیص ۲۹ میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومان برای جلوگیری از گسترش این وضعیت، موافقت کرده است.

۳- تغییر کاربری زمین‌های کشاورزی

روند تغییر کاربری زمین‌های کشاورزی در سال‌های اخیر شدت بیشتری یافته است و تداوم این روند خسارات جبران‌ناپذیری به امنیت غذایی کشور وارد خواهد آورد. استان‌های شمالی کشور به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مناطق تولید محصولات کشاورزی، بیشترین آسیب را از تغییر کاربری زمین‌ها دیده‌اند. اهمیت این موضوع به قدری است که مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار تیرماه خود با هیئت دولت، خواستار اقدام مؤثر دولت برای جلوگیری از تداوم این روند شدند.

روند تغییر کاربری زمین‌های کشاورزی در سال‌های اخیر شدت بیشتری یافته است و تداوم این روند خسارات جبران‌ناپذیری به امنیت غذایی کشور وارد خواهد آورد

خود را به بخش‌های غیردولتی می‌فروشند. با توجه به سهم برنج در سبد مصرفی مواد غذایی، مرغوبیت برنج ایرانی و همچنین ظرفیت‌های تولیدی در کشور، لازم است توجه ویژه‌ای به این

۴- افزایش قیمت محصولات لبنی

اهمیت محصولات لبنی در سلامتی و تغذیه جامعه بر کسی پوشیده نیست. یکی از عوامل مؤثر بر ایجاد نوسان در سرانه مصرفی این محصولات قیمت آن‌ها است، به طوری که افزایش قیمت، کاهش مصرف را باعث می‌شود و این کاهش مصرف نیز موجب افزایش بیماری‌های ناشی از کمبود کلسیم، در مردم خواهد شد. در ماه‌های اخیر افزایش هزینه‌های تولید و عدم تخصیص یارانه مصوب در سال ۹۲، موجب افزایش ۱۰ تا ۱۵ درصدی قیمت محصولات لبنی در بازار شده است.

۵- افزایش نرخ سود تسهیلات بخش کشاورزی

افزایش سود تسهیلات اعطایی به بخش کشاورزی از ۱۴ درصد به ۲۲ درصد اقدامی تأمل‌برانگیز از سوی شورای پول و اعتبار بود که البته با اعتراض وزارت جهاد کشاورزی مورد بررسی مجدد قرار خواهد گرفت. بخش تولید کشاورزی یکی از پرخطرترین بخش‌های اقتصادی از نظر برگشت سرمایه و سوددهی محسوب می‌شود؛ چراکه وجود عوامل مختلفی مانند تغییرات ناگهانی در شرایط محیطی، بیماری و آفت، تغییر سیاست‌های کلان، تغییرات بازار و... سرمایه‌گذاری صورت گرفته را با مخاطره روبرو می‌کند.

۶- حذف تعرفه صادرات زعفران فله ای

هرچند که حذف تعرفه صادرات فله ای زعفران برای کشاورزان و تولیدکنندگان خبر خوبی است، اما در بلندمدت برای تداوم این وضعیت نمی‌توان آینده روشنی متصور شد. ضروری است که در کنار توسعه صادرات این محصول به توسعه صنایع وابسته آن نیز توجه شود که ضمن بالا بردن ارزش افزوده این محصول، از خام فروشی آن نیز کاسته شود. کمبود مراکز فرآوری و بسته بندی زعفران، تهدیدی برای رونق تولید این محصول به حساب می‌آید چراکه به دنبال آن سود کلانی از دست می‌رود. بیش از ۹۰ درصد زعفران تولیدی جهان در کشور ما تولید می‌شود و بنابراین می‌توان گفت کشور ما در این محصول نه تنها از مزیت نسبی برخوردار است بلکه دارای مزیت مطلق اقتصادی در جهان هست.

حجتی چه نمره ای می‌گیرد؟

از آنجایی که برنامه‌ریزی برای حوزه کشاورزی عموماً بلندمدت است، لذا شاید نتوان با بررسی عملکرد یکساله‌ی آقای وزیر، به درستی در این مورد قضاوت کرد. اما قطعاً می‌توان با بررسی خطوط فکری و سیر تصمیمات اتخاذ شده، نسبت آن‌ها را با سیاست‌های کلی نظام در قدم اول، و با برنامه‌های خود وزیر در ادامه سنجید.

یکی از انتقاداتی که به برنامه پیشنهادی محمود حجتی وارد می‌شود این است که این برنامه‌ها بر اساس بازه زمانی

توجه ویژه وزارت جهاد کشاورزی به خرید تضمینی گندم می‌تواند نوید دستیابی به نتایج قابل قبولی در این زمینه باشد. اما با افزایش هزینه نهایی تولید گندم، انتظار می‌رود قیمت خرید تضمینی این محصول برای سال آتی افزایش یافته و با هزینه‌های تولیدی آن متناسب شود.

مشخصی تدوین نشده است و دقیقاً نمی‌توان فهمید کدام یک از اهداف مطرح شده در بازه چهارساله دولت یازدهم محقق خواهد شد و کدام یک نیازمند زمان بیشتری است. همچنین در این برنامه به مواردی چون تهیه الگوی کشت بهینه، ارتقاء دانش، بینش و مهارت بهره‌برداران و تولیدکنندگان، اشاره شده است اما در عملکرد یکساله وزیر نمی‌توان اثری از پیگیری این برنامه‌ها یافت.

در سیاست‌های کلی نظام در بخش کشاورزی نیز بر لزوم تخصیص یارانه هدفمند به بخش کشاورزی، ساماندهی فرآیند تولید و اصلاح نظام بازار محصولات کشاورزی تأکید شده است که در این زمینه نیز اقدام قابل توجهی از سوی حجتی انجام نگرفته است.

توجه ویژه وزارت جهاد کشاورزی به خرید تضمینی گندم می‌تواند نوید دستیابی به نتایج قابل قبولی در این زمینه باشد. اما با افزایش هزینه نهایی تولید گندم، انتظار می‌رود قیمت خرید تضمینی این محصول برای سال آتی افزایش یافته و با هزینه‌های تولیدی آن متناسب شود.

از سوی دیگر با آغاز مرحله دوم هدفمندی یارانه‌ها، انتظار می‌رود برنامه حمایتی ویژه‌ای برای بخش تولید کشاورزی تدوین شود که ضمن کاهش هزینه‌های تولید، محصول نهایی برای مصرف‌کننده نیز با قیمت مناسبی عرضه شود. در این میان توجه ویژه به دو محصول اساسی برنج و شیر خام، ضروری به نظر می‌رسد.

در این مدت، اقدام قابل توجهی در زمینه خودکفایی و افزایش پایدار تولید سایر محصولات اساسی مانند دانه‌های روغنی (سویا، کلزا و...)، نهاده‌های خوراک دام و طیور، چغندر قند و نیشکر و... انجام نگرفته است. هرچند در این بازه یکساله انتظار نمی‌رود به نتایج مشهودی رسید، اما اولویت‌بخشی به تولید این محصولات در قالب تدوین برنامه‌های بلندمدت و میان‌مدت می‌تواند زمینه دستیابی به نتایج مثبتی در آینده باشد.

در شرایط فعلی که کشور با محدودیت شدید منابع آبی روبرو است، لازم است عوامل غیرطبیعی مؤثر در ایجاد این شرایط مورد بازبینی قرار گیرد. وزارت نیرو مهم‌ترین مأموریت خود در زمینه مدیریت منابع آبی را سدسازی می‌داند و از این رو عملکرد خود را مثبت ارزیابی می‌کند. از سوی دیگر وزارت جهاد کشاورزی نیز که تمرکز خود را بر به‌کارگیری روش‌های متنوع در آبیاری درون

مزرعه قرار داده، عملکرد خود را با بودجه محدودی که در اختیار او می‌گذارند، قابل قبول می‌داند. بنابراین می‌توان دلیل اصلی بروز این شرایط در منابع آبی را ساختار ناکارآمد مدیریت بر این بخش دانست. ممنوعیت واردات دام زنده اقدام مثبتی است که ضروری است در کنار آن، برنامه‌ریزی مشخصی برای تقویت نژادهای بومی و فعال‌سازی ظرفیت‌های معطل در داخل نیز صورت بگیرد که بتوان نیاز کشور به گوشت را به شکل کامل تأمین کرد. هم‌اکنون بیش از ۷۰ درصد نیاز کشور به گوشت قرمز از منابع داخلی تأمین می‌گردد که وجود ظرفیت‌های متعدد تولیدی در کشور نشان از امکان خودکفایی در این زمینه دارد. انتظار می‌رود در فرصت‌های پیش رو برنامه‌ریزی‌ها سمت‌وسوی پایدارتر و بلندمدت‌تری داشته باشند که نتیجه آن نیز تأمین خودکفایی پایدار در تولید محصولات اساسی خواهد بود.

مهمترین اقدامات مثبت و منفی وزیر جهاد کشاورزی

اقدامات مثبت	اقدامات منفی
<ul style="list-style-type: none"> - پافشاری بر لزوم ابلاغ قانون تمرکز وظایف بخش کشاورزی - اعلام به موقع قیمت خرید تضمینی گندم و افزایش قیمت‌های اعلام شده - توسعه همکاری با کشورهای خارجی - تشکیل ستاد کشوری گندم باهدف نیل به خودکفایی تا پایان سال ۱۳۹۵ - ممنوع کردن واردات دام زنده - توجه ویژه به مکانیزاسیون کشاورزی - توسعه روش‌های آبیاری تحت فشار 	<ul style="list-style-type: none"> - کم‌توجهی به طرح‌های آبخیزداری و مرتعداری - عملکرد ضعیف در رابطه با حمایت از برنج تولید داخل - ارائه نکردن برنامه مشخصی برای حمایت از بخش تولید کشاورزی در مرحله دوم هدفمندی یارانه‌ها - اجرای ضعیف قانون تمرکز وظایف کشاورزی و موضع منفعلانه-ی وزارت جهاد کشاورزی

مهمترین برنامه‌های وزیر جهاد کشاورزی و اقدامات متناسب با آن‌ها

اقدامات مثبت	اقدامات منفی
<ul style="list-style-type: none"> - پافشاری بر لزوم ابلاغ قانون تمرکز وظایف بخش کشاورزی - اعلام به موقع قیمت خرید تضمینی گندم و افزایش قیمت‌های اعلام شده - توسعه همکاری با کشورهای خارجی - تشکیل ستاد کشوری گندم باهدف نیل به خودکفایی تا پایان سال ۱۳۹۵ - ممنوع کردن واردات دام زنده - توجه ویژه به مکانیزاسیون کشاورزی - توسعه روش‌های آبیاری تحت فشار 	<ul style="list-style-type: none"> - کم‌توجهی به طرح‌های آبخیزداری و مرتعداری - عملکرد ضعیف در رابطه با حمایت از برنج تولید داخل - ارائه نکردن برنامه مشخصی برای حمایت از بخش تولید کشاورزی در مرحله دوم هدفمندی یارانه‌ها - اجرای ضعیف قانون تمرکز وظایف کشاورزی و موضع منفعلانه-ی وزارت جهاد کشاورزی

فناوری در متن

عملکرد یکساله سورنا ستاری

معاون علمی و فناوری رییس جمهور

ستاری کیست؟

سورنا ستاری متولد ۱۳۵۱، فرزند سرلشگر شهید منصور ستاری است. وی مدارج کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری مهندسی مکانیک را در دانشگاه صنعتی شریف گذراند و هم‌اکنون دانشیار این دانشگاه است. دکتر ستاری که پژوهش‌هایی در حوزه انرژی‌های نو داشته، عضو هیئت‌علمی و سرپرست گروه مدیریت و بهینه‌سازی انرژی پژوهشکده علوم و فناوری انرژی دانشگاه صنعتی شریف هم هست. وی دو ثبت اختراع داخلی و خارجی و انتشار ۱۴ کتاب را نیز در کارنامه خود دارد.

ستاری در سال ۱۳۸۴ به‌عنوان مدیرعامل سازمان بهینه‌سازی مصرف سوخت انتخاب شد، اما یک سال بعد از سمتش استعفا داد. در تاریخ ۲ مهر ۹۲ بیژن نامدار زنگنه، وزیر نفت، او را به‌عنوان رییس پژوهشگاه صنعت نفت منصوب کرد و پس از گذشت ۱۱ روز از سمت جدیدش، توسط حسن روحانی، رئیس‌جمهور، به‌عنوان معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور منصوب شد و شروع به کار کرد.

مهم‌ترین تصمیمات و اقدامات

مثبت

۱- رفع اختلافات با وزارت علوم

یکی از اولین اقدامات معاونت علمی پس از انتصاب تشکیل کارگروهی ۵ نفره با همکاری وزارت علوم برای بررسی و رفع اختلافات میان معاونت علمی و فناوری و وزارت علوم بود. ترکیب اعضای هیئت‌امنای صندوق ملی نوآوری و شکوفایی، ترکیب کارگروه شرکت‌های دانش‌بنیان و نحوه مصرف بودجه پژوهشی دستگاه‌های اجرایی مهم‌ترین مسائلی بود که ستاری از آن‌ها به‌عنوان نقاط اختلافی یادکرد. هرچند تاکنون نتیجه کار این کارگروه مشخص نشده است، اما با توجه به عملکرد این دو مجموعه می‌توان گفت بسیاری از این اختلافات دیگر وجود ندارد و مسئولین هر دو مجموعه از تعامل و همکاری و هم‌افزایی خبر می‌دهند.

در اقدام ملی ۲ ذیل راهبرد کلان ۱ نقشه جامع علمی کشور به ایجاد هماهنگی و انسجام بین نهادهای ذی‌ربط در علم و فناوری تأکید شده است که این اقدام معاونت علمی را می‌توان حرکتی جهت تحقق این اقدام دانست.

۲- حمایت‌های قانونی و مالی شرکت‌های دانش‌بنیان

در حال حاضر به میزان یک هزار و ۴۰۰ میلیارد تومان خط اعتباری از سوی معاونت علمی برای حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان ایجاد شده است که ۸۰۰ میلیارد از آن با تفاهم‌نامه‌هایی که میان معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری با بانک‌ها منعقد شده است تأمین می‌شود. به‌عنوان نمونه بانک صنعت و معدن و بانک کشاورزی به ترتیب به میزان ۲۰۰ و ۴۰۰ میلیارد تومان خط اعتباری بدین منظور ایجاد کرده‌اند.

ستاری چه برنامه‌ای دارد؟

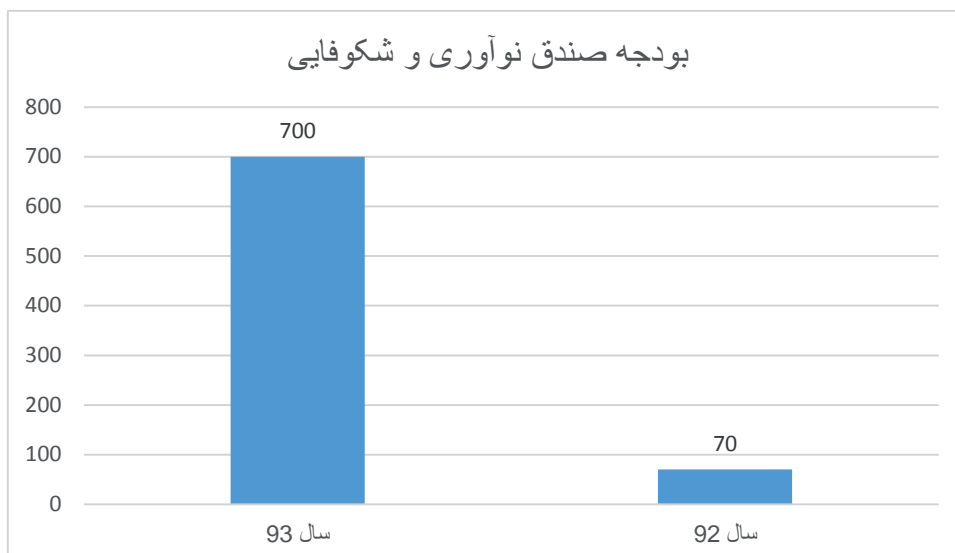
از آنجایی که معاون علمی و فناوری رییس‌جمهور برنامه مدونی از ابتدای مسئولیت خود ارائه نداده است، برنامه ایشان بر اساس اظهار نظرات و وعده‌های داده شده به دست آمده است.

برنامه‌های معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری را می‌توان به ۳ دسته اصلی تقسیم‌بندی نمود.

۱- مهم‌ترین این برنامه‌ها مربوط به مسئله شرکت‌های دانش‌بنیان و انواع حمایت‌ها از آن‌هاست. ستاری مهم‌ترین مسئله این شرکت‌ها را تأمین بازار می‌داند و معتقد است که باید موانع بازار این شرکت‌ها نظیر ضمانت‌نامه، اخذ مجوز از برخی از ارگان‌ها، آموزش نیروی انسانی و... شناسایی و حل شود. همچنین بر اجرای «قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات» از جمله حمایت‌های مالیاتی، گمرکی، بیمه‌ای و... راه‌اندازی کریدورهای تجاری‌سازی برای شرکت‌های دانش‌بنیان و حمایت از ایجاد و توسعه صندوق‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر تأکید کرده است.

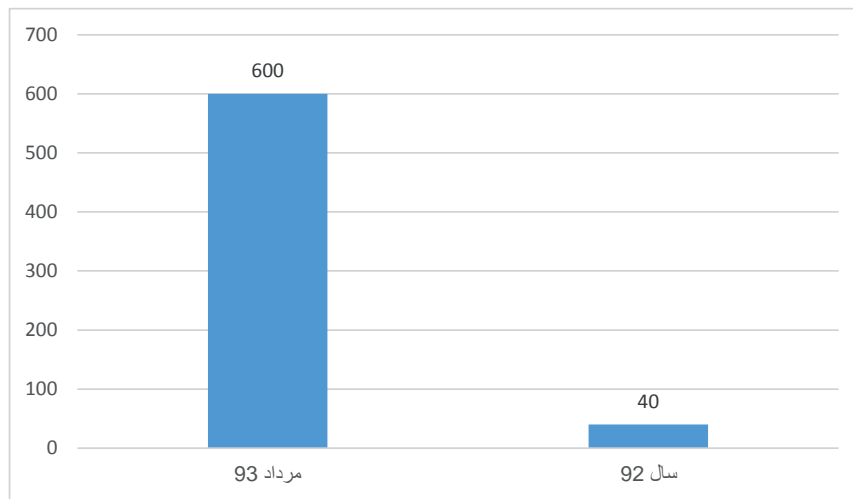
۲- توجه به مسئله تجاری‌سازی را می‌توان دومین برنامه معاونت علمی دانست. ایجاد کریدور تجاری‌سازی، حمایت از فناوری و اشتغال فارغ‌التحصیلان، حمایت از تجاری‌سازی اختراعات و طرح‌ها، حمایت از کانون‌های هماهنگی دانشگاه و صنعت، تلاش برای افزایش سهم تولید محصولات و خدمات دانش‌بنیان در GDP کشور، فعال نمودن دیپلماسی فناوری، تأکید بر تعاملات دانشی و فناوری با کشورهای توسعه‌یافته از جمله مسائلی است که ستاری در برنامه‌های معاونت علمی به آن اشاره کرده است.

۳- سومین مسئله‌ای که در وعده‌های ستاری به آن‌ها اشاره شد، موضوع نخبگان است. تلاش برای جلوگیری از خروج نخبگان، تغییر مکانیزم حمایت فرد محور از نخبگان به حمایت از مراکز نخبه پرور و ایجاد روش‌هایی برای توانمندسازی نخبگان برنامه‌هایی در این راستا می‌باشند.

مقایسه بودجه صندوق نوآوری و شکوفایی در سال ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳

همچنین اعتبار صندوق نوآوری و شکوفایی در سال ۹۳ به ۷۰۰ میلیارد تومان افزایش یافته است که از آن برای ارائه تسهیلات به شرکت‌های دانش‌بنیان استفاده می‌شود. به‌عنوان نمونه، برای تسهیل در کار مطالعاتی و پیشرفت اهداف شرکت‌های دانش‌بنیان، تا سقف ۳۰۰ میلیون تومان وام اعطا می‌کند. رئیس صندوق نوآوری و شکوفایی اعلام کرده است که تاکنون ۲۷۰ میلیارد ریال تسهیلات بانکی به ۲۸ طرح دانش‌بنیان ارائه شده است. تسهیلات داده شده از یک میلیارد ریال تا ۴۰ میلیارد ریال بوده است.

تعداد شرکت‌های دانش‌بنیانی که تأیید صلاحیت شده‌اند

۳- اعطای معافیت مالیاتی و گمرکی به شرکت‌های دانش‌بنیان

یکی دیگر از مسائلی که در برنامه‌های معاونت علمی بدان اشاره شده است مسئله حمایت‌های مالیاتی و گمرکی و بیمه‌ای مربوط به شرکت‌های دانش‌بنیان بوده است. در این راستا ستاری اعلام کرده است شرکت‌های دانش‌بنیانی که توسط پارک‌های علم و فناوری به‌عنوان کارگزار، مورد پذیرش قرار گیرند به مدت دو سال تأییدیه دریافت خواهند کرد و طی آن می‌توانند از تسهیلاتی همچون معافیت مالیاتی و گمرکی بهره‌مند گردند.

شرکت‌هایی که در پارک‌های علم و فناوری مستقر هستند، بر اساس آیین‌نامه اجرایی ماده ۹ قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان می‌توانند از تسهیلات معافیت مالیاتی موضوع ماده (۱۳) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری صنعتی مصوب ۱۳۷۲ و اصلاحیه‌های بعدی آن، با رعایت سایر مقررات آیین‌نامه اجرایی ماده ۴۷ قانون برنامه پنج‌ساله چهارم توسعه برخوردار شوند و برای بهره‌مندی از این حمایت نیازی به ثبت‌نام در سامانه ارزیابی و تشخیص شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان را ندارند.

۴- تسهیل در صدور ضمانت‌نامه بانکی

شرکت‌های دانش‌بنیان برای دریافت تسهیلات از بانک‌ها با مشکل ارائه ضمانت‌نامه بانکی مواجه بودند. معاونت علمی برای حل این مشکل صندوق‌های ضمانتی را تعیین کرده است که برای دریافت وام بانکی توسط شرکت‌های دانش‌بنیان، ضمانت‌نامه بانکی صادر می‌کنند. یکی از این صندوق‌های ضمانت، صندوق وزارت صنعت است که تا سقف ۶۰۰ میلیارد ریال برای شرکت‌های دانش‌بنیان ضمانت‌نامه صادر خواهد کرد. این صندوق تا سقف ۸۰ درصد تعهدات شرکت‌های دانش‌بنیان را به بانک‌ها ضمانت می‌کند.

صندوق‌های تسهیلگر به‌عنوان نهادهایی واسط میان سیاست‌گذاران و خدمات‌دهندگان می‌توانند نقش مهمی در تکمیل چرخه ایده تا ثروت ایفا کنند. نهادهایی مانند صندوق‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر (VC) در این دسته قرار می‌گیرند. در یک سالی که از فعالیت دولت می‌گذرد، معاونت علمی نشان داد، علاقه‌مند است تا جایگاه خود به‌عنوان سیاست‌گذار و ناظر را حفظ کرده و درعین حال نقش‌های تسهیلگری را به مجموعه‌هایی مانند صندوق‌های ضمانت (که به‌نوعی همان VC هستند) بسپارد.

اعطای معافیت‌های مالیاتی و گمرکی برای شرکت‌های دانش‌بنیان به‌عنوان یکی از موارد تسهیلگری در تبادل فناوری است. معافیت‌های گمرکی باعث تسهیل در ایجاد رابطه بین شرکت‌های دانش‌بنیان ایرانی و تعامل آنان با کشورهای مختلف و تلاش در صادرات محصول را خواهد داشت.

۵- تجاری سازی و ایجاد بازار محصولات دانش بنیان

ایجاد بازار برای محصولات دانش بنیان یکی از مهم ترین بخش های چرخه ایده تا ثروت است. محصولات دانش بنیان هرچه قدر هم که خوب و باارزش باشند، تا بازار مناسبی برای ارائه آن ها وجود نداشته باشد، عملاً تأثیری در جامعه نخواهند داشت و نتیجه ای جز هدر رفت امکانات و هزینه و زمان نخواهد داشت.

برای ایجاد این بازار، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری تلاش های قابل توجهی انجام داده است که در ادامه به برخی از آن ها اشاره شده است:

۱- اعطای تسهیلات لیزینگ ۱۲ درصدی به خریداران محصولات دانش بنیان

این تسهیلات از سوی صندوق نوآوری و شکوفایی به خریداران محصولات دانش بنیان ایرانی اعطا می شود و می توان آن را به عنوان اقدامی در جهت حمایت از تولید داخل به حساب آورد.

۲- ایجاد کریدورهای تجاری سازی برای حمایت از اختراعات

معاون علمی و فناوری رئیس جمهور از راه اندازی ۷ کریدور

تجاری سازی برای حمایت از مخترعین خبر داد. برای ایجاد این کریدورها از ظرفیت پارک های علم و فناوری استان ها استفاده شده است. پارک فناوری پردیس، ستاد توسعه فناوری نانو، شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان

و پارک علم و فناوری تبریز از جمله این مراکز هستند. کارکرد اصلی کریدورها ارائه خدمات ایده تا بازار است. که نقش مهمی در تجاری سازی ایده ها و اختراعات دارند.

۳- تصویب آیین نامه اعطای جایزه تجاری سازی فناوری

بر اساس این آیین نامه، معاونت علمی معادل ۵ درصد از فروش محصولات دانش بنیان شرکت های تابعه دانشگاه ها و مؤسسات پژوهشی را به صورت جایزه به خودشان پرداخت می کند. تاکنون با ۱۴ دانشگاه برای اجرای این آیین نامه تفاهم شده است. از نقاط مثبت این نوع حمایت این است که شرکت های دانش بنیان تابعه دانشگاه ها، به شرط تولید محصول و فروش آن مورد حمایت قرار می گیرند که موجب می شود این شرکت ها برای فروش و تجاری کردن محصولات خود تشویق شوند.

۴- راه اندازی بورس ایده

بورس ایده در خردادماه سال جاری راه اندازی شد تا محلی باشد برای اینکه صاحبان ایده و مخترعان بتوانند با حضور در آن سرمایه گذاری را برای سرمایه گذاری در دستاوردهای تحقیقاتی خود بیابند. هرچند راه اندازی بازار دارایی های فکری اقدام مناسبی در تجاری سازی ایده ها و اختراعات است اما عملکردی از این بازار دیده نمی شود. مشکل اصلی در عدم فرهنگ سازی و اطلاع رسانی صحیح در این مورد است که در این زمینه اقدام خاصی انجام نشده است.

۵- برگزاری نمایشگاه تجهیزات آزمایشگاهی

برگزاری دومین نمایشگاه تجهیزات آزمایشگاهی ساخت داخل عزم جدی معاونت علمی را در ایجاد بازار محصولات دانش بنیان و ادامه اقدامات مثبت گذشته نشان داد. کما اینکه این مسئله در اظهارنظرهای مسئولین این معاونت نیز وجود دارد. در این دوره نمایشگاه ۴۰ درصد از خریدهای مراکز دولتی به صورت یارانه از سوی معاونت علمی و وزارتخانه های علوم و بهداشت پرداخت می شود. برای مراکز غیردولتی نیز تا ۷۰ درصد خریدشان تسهیلات لیزینگ ۴ درصدی پرداخت خواهد شد. به گفته دبیر نمایشگاه، تسهیلات لیزینگ به دلیل وجود مشکلاتی، هنوز اجرایی نشده است.

علیرغم همه تلاش های خوبی که در برگزاری نمایشگاه شده است چند نقطه ضعف هم در آن به چشم می خورد که از آن جمله می توان به اطلاع رسانی ضعیف از

برگزاری و دستاوردهای نمایشگاه، و محدود بودن منابع یارانه خرید محصولات اشاره کرد. عدم برگزاری چنین نمایشگاه هایی برای سایر حوزه ها نیز موضوعی است که همچنان مورد انتظار است.

۶- حمایت از ایجاد بازار خارجی محصولات دانش بنیان

معاونت علمی با همکاری وزارت علوم مبلغ ۲۰ میلیارد ریال جهت حمایت از شرکت های دانش بنیان در زمینه صادرات فناوری کالاهای دانش بنیان در نظر گرفته است. جوایز صادراتی نیز به عرصه دانش بنیان راه یافتند و برای صادرکنندگان محصولات دانش بنیان سه درصد جایزه صادراتی در نظر گرفته شده است. همچنین امکان حضور شرکت های برتر نمایشگاه تجهیزات آزمایشگاهی، در قالب پاولیون ملی در نمایشگاه تجهیزات Arablab در دبی نیز فراهم شده است.

برگزاری دومین نمایشگاه تجهیزات آزمایشگاهی ساخت داخل عزم جدی معاونت علمی را در ایجاد بازار محصولات دانش بنیان و ادامه اقدامات مثبت گذشته نشان داد.

۶- ایجاد شبکه آزمایشگاهی فناوری‌های راهبردی

انتصاب مدیر شبکه آزمایشگاهی فناوری‌های راهبردی کشور در معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری باهدف کنار هم قرار دادن ظرفیت‌های آزمایشگاهی کشور در حوزه فناوری‌های راهبردی برای اولین بار در کشور صورت گرفت تا دسترسی به خدمات آزمایشگاه‌ها را برای ارائه به متقاضیان در دانشگاه‌ها و نیز صنایع و شرکت‌های دانش‌بنیان تسهیل کند.

در این شبکه علاوه بر افزایش توان نیروی انسانی فعال در آزمایشگاه‌های عضو، از آن‌ها برای اخذ استانداردهای معتبر آزمایشگاهی حمایت می‌شود. همچنین از آزمایشگاه‌های عضو برای خرید تجهیزات جدید در قالب دستوراتالعمل‌های شبکه آزمایشگاهی فناوری‌های راهبردی حمایت خواهد شد. کمک به دریافت گواهینامه استاندارد ایزو ۱۷۰۲۵ که اعتبار بین‌المللی را برای آزمایشگاه‌ها به همراه دارد و نیز تأمین نرم‌افزارهای تخصصی مدیریت آزمایشگاهی از دیگر حمایت‌هایی است که از سوی این شبکه به انجام می‌رسد.

۷- حمایت از نخبگان

در برنامه‌های ستاری در مورد ارائه تسهیلات و حمایت از نخبگان، به تغییر مکانیزم حمایتی از فرد محور به مراکز نخبه پرور اشاره شده است. البته ستاری بر این نکته نیز تأکید کرده است که حمایت از مراکز نخبه پرور به این معنا نیست که حمایت مستقیم از خود نخبگان و استعدادهای برتر کم یا قطع خواهد شد، بلکه در کنار آن، دانشگاه‌های نخبه پرور نیز مورد حمایت قرار خواهند گرفت تا از این طریق حمایت‌ها هدفمند ارائه شوند.

۱- حمایت مستقیم

علیرغم برنامه ارائه شده از سوی رییس بنیاد ملی نخبگان، حمایت‌های فرد محور از نخبگان همچنان در حال رشد است. اعطای وام ازدواج، وام ۱۰۰ میلیونی مسکن، بیمه تکمیلی سلامت نخبگان و بیمه بازنشستگی دوره تحصیلی از برنامه‌هایی است که نشان‌دهنده توجه زیاد به اجرای مکانیزم حمایتی فرد محور است و با برنامه اعلام شده از سوی ستاری همخوانی ندارد.

۲- حمایت مراکز نخبه پرور

اقدامی که در زمینه جذب و به‌کارگیری و حمایت غیرمستقیم و هدفمند از نخبگان انجام شده است این است که بر اساس تسهیلات «شهید تهرانی مقدم» در صورت حضور نخبگان در شرکت‌های دانش‌بنیان، بنیاد تا دو سال حقوق این افراد را متقبل می‌شود. در این صورت از یک طرف شرکت‌های دانش‌بنیان به دلیل منافع مالی که برایشان دارد علاقه‌مند بکارگیری و

آیین‌نامه جدید توانمندسازی نخبگان نیز ابلاغ شده است که به‌صورت آزمایشی در دانشگاه‌های صنعتی شریف و علوم پزشکی تهران در حال اجراست.

استفاده از ظرفیت نخبگان می‌شوند و از سوی دیگر نخبگان نیز فرصتی برای بروز استعدادهای خود می‌یابند.

۳- جذب نخبگان ایرانی خارج از کشور

در مورد جذب نخبگان ایرانی خارج از کشور اقدام برجسته این بوده است که این نخبگان می‌توانند درخواست دریافت تسهیلات موردنظر خود را به بنیاد بدهند. مثلاً دانشجویان و دانش‌آموختگان ایرانی خارج از کشور می‌توانند تقاضای استفاده از تسهیلات نظام‌وظیفه را از طریق سامانه ثریا ارائه دهند. البته شرط استفاده از این تسهیلات، مراجعت به کشور است.

۴- ابلاغ آیین‌نامه توانمندسازی نخبگان

به گفته ستاری، بنیاد ملی نخبگان در حوزه شناسایی نخبگان خوب عمل کرده اما در حوزه توانمندسازی برنامه مناسبی برای نخبگان نداشته که باید در این حوزه کار کند. در این راستا آیین‌نامه جدید توانمندسازی نخبگان نیز ابلاغ شده است که به‌صورت آزمایشی در دانشگاه‌های صنعتی شریف و علوم پزشکی تهران در حال اجراست. از ویژگی‌های این آیین‌نامه این است که هم بر اساس نظام توانمندی نخبگان طراحی شده است و هم دایره نخبگانی که مورد حمایت بنیاد ملی نخبگان قرار می‌گیرند، در آن وسیع‌تر شده است.

منفی

۱- توسعه کمی ستادهای توسعه فناوری بدون توجه به کیفی سازی عملکرد آن‌ها

تا قبل از حضور ستاری در معاونت علمی یازده ستاد توسعه فناوری داشتیم. در این دوره معاونت علمی سه ستاد توسعه فناوری دیگر راه‌اندازی کرد. تاکنون نگاه معاونت علمی به توسعه ستادهای توسعه فناوری کمی بوده است و به‌طوری‌که وطنی معاون توسعه فناوری معاونت علمی برنامه معاونت را رساندن تعداد این ستادها به ۱۰۰ ستاد عنوان کرد.

انتقاد جدی که به این رویکرد وارد است این است که در واقع این ستادها بایستی رویکرد ماموریت‌گرایی دولت در قبال توسعه فناوری باشند و باید بنا بر اولویت‌های کشور به وجود بیایند. اما در این دوره همانند دوره قبل، معاونت علمی به این نکته توجهی

۲- عدم توجه به گفتمان سازی علم و فناوری

در راهبرد کلان ۲ نقشه جامعه علمی کشور بر تبدیل علم به عنوان یکی از گفتمان‌های اصلی جامعه تأکید شده است. پرویز کرمی، رئیس مرکز روابط عمومی و اطلاع‌رسانی معاونت علمی راه‌اندازی گردشگری و تور علمی برای خبرنگاران و اصحاب رسانه را برنامه معاونت علمی در راستای تأکیدات نقشه جامع علمی بر گفتمان سازی علم عنوان کرد. هرچند هنوز این توره‌های علمی برگزار نشده است.

همچنین در دیداری که ستاری با رئیس سازمان صداوسیما داشت، مقرر شد تا طرح کمیته مشترک تشکیل و برای فرهنگ‌سازی و ترویج علم و فناوری در جامعه، طرح‌ها و برنامه‌هایی تدوین شود که در این مورد نیز همچنان اقدام قابل توجهی انجام نشده است.

مطابق با بند ۲ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی است. انواع حمایت‌های مالی و قانونی نظیر اعطای وام، معافیت مالیاتی و گمرکی، حل مشکل ضمانت‌نامه بانکی برای دریافت تسهیلات، ایجاد بازار برای محصولات دانش‌بنیان از طریق فن بازارها، کریدورهای تجاری‌سازی، نمایشگاه تجهیزات آزمایشگاهی و تجاری‌سازی ایده‌ها با راه‌اندازی بازار دارایی‌های فکری در فرابورس از جمله اقدامات مثبت معاونت علمی در راستای حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان به شمار می‌رود. البته برخی از این اقدامات دارای نقاط ضعفی هم هستند که لازم است ستاری نسبت به رفع آن‌ها اقدام کند. برای نمونه عدم

ندارد و به‌جای اینکه ستادهای موجود را ارتقا دهد بر افزایش تعداد آن‌ها تمرکز دارد. در مورد ستادهای توسعه فناوری چند مشکل اصلی وجود دارد. اول اینکه معاونت علمی انتظارات خود از ستادها را به روشنی مشخص نکرده است که در درجه اول نیازمند توجه است. مشکل دوم ناشی از اشکالات ساختاری و نشناختن وظایف ستادها از سوی خود آنهاست که گاهی در عملکرد آنها می‌توان آن را مشاهده کرد. مشکل سوم هم ضعف نظارت معاونت علمی بر عملکرد ستادها است. اینها مسائلی هستند که اولویت بیشتری بر افزایش تعداد ستادها دارند که در این موارد اقدام خاصی انجام نشده است.

ستاری چه نمره‌ای می‌گیرد؟

اقتصاد مقاومتی یکی از مهم‌ترین مسائل نظام به شمار می‌آید. بسیاری معتقدند برای رسیدن به اقتصاد مقاومتی حرکت به سمت اقتصاد دانش‌بنیان لازم است. نوک پیکان اقتصاد دانش‌بنیان هم توجه به مسئله شرکت‌های دانش‌بنیان است. در میان نهادهایی که در موضوع دانش‌بنیان نقش ایفا می‌کنند، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری تلاش قابل قبولی در عرصه حمایت و بازار سازی برای این شرکت‌ها انجام داده است. این اقدامات را می‌توان در جهت شکل‌دهی به اقتصاد دانش‌بنیان دانست که

اقدام در جهت تشکیل نمایشگاه با مدل نمایشگاه تجهیزات آزمایشگاهی در موضوعات دیگر، عدم اطلاع رسانی صحیح در مورد بورس ایده و نداشتن خروجی مورد انتظار از آن را می توان نام برد.

در مورد حمایت از نخبگان با اینکه برنامه معاونت علمی بر حمایت از مراکز نخبه پرور در کنار حمایت های فرد محور بوده است اما در عمل حمایت ها همچنان فرد محور بوده است و حتی برخی از این حمایت ها مانند وام مسکن افزایش هم یافته است. همچنین مسئله توسعه کمی ستادهای توسعه فناوری بدون توجه به عملکرد ستادهای قبلی هم نکته منفی در برنامه های معاونت علمی به شمار می آید. با توجه به اقدامات، تصمیمات و برنامه های معاونت علمی و فناوری رییس جمهور، در مجموع می توان عملکرد این معاونت را در حد خیلی خوب توصیف کرد.

مهمترین برنامه های معاونت علمی و فناوری و اقدامات متناسب با آنها

عملکرد	برنامه
تعیین صندوق های ضمانت برای صدور ضمانت نامه بانکی	رفع مشکل ضمانت نامه شرکت های دانش بنیان
دو سال معافیت مالیاتی و گمرکی برای شرکت های دانش بنیان که توسط کارگزاری ها مورد پذیرش قرار گیرند	اعمال مشوق های مالیاتی برای توسعه شرکت های دانش بنیان و صادراتی
راه اندازی ۷ کریدور تجاری سازی در سه استان کشور	کریدورهای تجاری سازی
راه اندازی بورس ایده	حمایت از تجاری سازی اختراعات و طرح ها
پرداخت بخشی از حقوق نخبگانی که در شرکت های دانش بنیان مشغول به کار شده باشند به مدت دو سال	تغییر مکانیزم حمایت فرد محور از نخبگان به حمایت از مراکز نخبه پرور
اقدام خاصی صورت نگرفته است	توانمندسازی نخبگان
	فعال نمودن دیپلماسی فناوری
	گفتمان سازی علم و فناوری

علم در حاشیه

عملکرد یکساله رضا فرجی دانا

وزیر علوم، تحقیقات و فناوری دولت یازدهم

فرجی دانا کیست؟

رضا فرجی دانا، متولد سال ۱۳۳۹ در قم است. او در سال ۱۳۵۷ دیپلم خود را در رشته ریاضی فیزیک گرفت و در همان سال در کارشناسی مهندسی برق دانشگاه شیراز پذیرفته شد. وی تحصیلات کارشناسی ارشد و دکتری خود را در دانشگاه واترلو کانادا به پایان رسانید و در سال ۱۳۷۳ به عضویت هیئت علمی گروه مهندسی برق و کامپیوتر دانشکده فنی دانشگاه تهران درآمد.

بیش از ۵۰ مقاله در مجله‌های معتبر بین‌المللی، ۷۵ مقاله در کنفرانس‌های معتبر داخلی و خارجی، دو جایزه ملی و یک جایزه بین‌المللی از دستاوردهای کار علمی او در زمینه تخصصی مخابرات است.

مهم‌ترین مسئولیتی که فرجی دانا پیش‌از این بر عهده داشت، ریاست دانشگاه تهران در سال‌های ۱۳۸۱ الی ۱۳۸۴ بود. او همچنین در دولت هشتم و پس از استعفای مصطفی معین، برای تصدی وزارت علوم به مجلس ششم معرفی شده بود، اما موفق به اخذ رأی اعتماد نشد. در دولت یازدهم پس‌از اینکه مجلس به میلی منفرد برای تصدی این وزارتخانه رأی اعتماد نداد، رئیس‌جمهور فرجی دانا را به مجلس معرفی کرد و در نهایت در تاریخ ۵ آبان ماه سال ۹۲ با کسب ۱۵۹ رأی موافق و ۷۰ رأی مخالف و ۳۲ رأی ممتنع از مجموع ۲۲۱ رأی مأخوذه، به‌عنوان وزیر علوم، تحقیقات و فناوری انتخاب شد.

مهم‌ترین اقدامات و تصمیمات فرجی دانا

مثبت

۱- ساماندهی مالی طرح‌های کلان ملی

شورای عتف برای ساماندهی طرح‌های کلان ملی کارگروهی را مسئول بررسی و ارائه گزارشی از میزان پیشرفت این طرح‌ها کرد. البته گزارش این کارگروه هنوز اعلام نشده است اما دبیر شورای عتف اعلام کرد تا تکلیف طرح‌های فعلی مشخص نشود، تصویب طرح جدید در اولویت نیست. پس از بررسی طرح‌ها، شورا با رایزنی با دستگاه‌های مختلف از میان ۴۷ طرح کلان ملی، ۲۳ طرح حمایت وزارتخانه‌های نفت، دفاع، صنعت و معدن و نیرو را و قرار است این دستگاه‌ها ۵۰ درصد هزینه‌های این طرح‌ها را پرداخت کنند.

تأمین مالی یکی از مشکلات اصلی طرح‌های کلان مصوب در شورای عتف است. این شورا عموماً از منابع خود برای پیش برد طرح‌ها استفاده می‌کند که به علت محقق نشدن بودجه شورا، طرح‌ها نیز با مشکل تأمین مالی مواجه شدند. به کار گرفتن ظرفیت مالی دستگاه‌های بهره‌بردار از این طرح‌ها اقدام خوبی است که شورا به دنبال آن است. البته لازم است شورا مشکلات نظارت بر این طرح‌ها را هم مدیریت کند. ساختار نامناسب برای ارزیابی و تصویب طرح‌های کلان سبب شده است که صلاحیت و توانمندی مجریان به‌درستی سنجیده نشود. حضور ذی‌نفعان در جایگاه تصمیم‌گیری برای طرح‌ها سبب شد که بسیاری از طرح‌ها بدون توجه به توانمندی مجریان، به یک یا چند دانشگاه که ابزار لازم برای توسعه فناوری را ندارند، سپرده شود.

۲- حمایت از دانشجویان دکتری

یکی از سه تکلیفی که شورای عالی انقلاب فرهنگی برای وزارت علوم تعیین کرده است این است که وزارت علوم حمایت‌های خود از دانشجویان دکتری را اعلام کند. در این راستا وحید احمدی معاون پژوهشی وزارت علوم اعلام کرده است که ۴۰ میلیارد اعتبار در سال ۹۳ به‌عنوان تسهیلات و در قالب وام برای هدفدار کردن پایان‌نامه‌ها برای دانشجویان دکتری در نظر گرفته شده است. همچنین مدت‌زمان فرصت مطالعاتی این دانشجویان از ۶ به ۹ ماه و تعداد دانشجویانی که از این فرصت‌های مطالعاتی استفاده می‌کنند نیز افزایش یافته است.

ابلاغ آیین‌نامه جدید استعداد درخشان دکتری یکی از اقدامات فرجی دانا در وزارت علوم به شمار می‌رود. آیین‌نامه‌ای که به گفته مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی آموزشی وزارت علوم از مهرماه ۹۴

فرجی دانا چه برنامه‌ای دارد؟

برنامه پیشنهادی فرجی دانا برای تصدی وزارت علوم دارای یک مقدمه و ۶ سرفصل بود که در آنجا فرصت‌ها و تهدیدات و نقاط ضعف و قوت نهاد آموزش عالی کشور بیان و برای آن اهداف و راهبردهایی تعریف شد.

مهم‌ترین تهدیدها و چالش‌هایی که در این برنامه به آن اشاره شده است عبارت‌اند از: بالا بودن میزان بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها، افزایش بی‌رویه مهاجرت دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها، عدم انسجام در نظام سیاست‌گذاری و اجرا در آموزش، پژوهش و فناوری.

وی همچنین مهم‌ترین نقاط ضعف نظام آموزش عالی را فقدان رویکرد درست نسبت به موضوع اسلامی شدن دانشگاه‌ها، عدم همگرایی و هدفمندی پژوهش‌ها در کشور، ضعف زنجیره تبدیل دانش به فناوری و محصول، عدم تناسب بین رشد کمی و کیفی آموزش عالی، پژوهش و فناوری و ... بیان کرد.

مهم‌ترین مواردی که در برنامه فرجی دانا بدان اشاره شده است عبارت‌اند از:

- متحول سازی و ارتقای کمی و کیفی علوم انسانی مبتنی بر معارف اسلامی
- ایجاد هماهنگی و انسجام بین نهادهای ذی‌ربط در نظام علم و فناوری
- اجرا و به‌روزرسانی نقشه جامع علمی کشور با همکاری سایر مراجع اجرایی و تصمیم‌گیری
- افزایش شفافیت و پاسخگویی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری در برابر مراجع ذی‌صلاح
- تنوع‌بخشی به منابع مالی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری
- ایجاد نهاد ملی مدیریت ارزشیابی، اعتبارسنجی و تضمین کیفیت در نظام آموزش عالی
- مأموریت‌گرا کردن پژوهش باهدف توسعه مرزهای دانش و تدوین و تولید دانش فنی
- متناسب‌سازی پذیرش دانشجو در راستای نیازهای کشور
- سوق دادن منابع، امکانات و ظرفیت‌ها به سمت دوره‌ها و رشته‌های اولویت‌دار کشور مبتنی بر طرح آمایش آموزش عالی
- استقرار نظام صلاحیت حرفه‌ای ملی
- افزایش سهم پژوهش از تولید ناخالص داخلی، سالانه به میزان نیم درصد
- جذب و حفظ نخبگان داخل کشور

اجرائی خواهد شد. از جمله مهم‌ترین شروط این آیین‌نامه معدل حداقل ۱۶ برای کارشناسی و ۱۷ برای کارشناسی ارشد و داشتن نمره حداقل ۵۰۰ تافل، آیلتس یا معادل آن است.

اقدام دیگری که در زمینه جذب دانشجویان دکتری انجام شده این است که پذیرش بدون آزمون دانشجوی دکترا پژوهش در سال ۹۳ به‌طور کامل حذف شده است و از این به بعد پذیرش در دوره دکترا و دوره دکترای پژوهش محور به‌صورت متمرکز برگزار خواهد شد و تفاوت این دو دوره در داشتن پروژه از بخش صنعت است.

معاون پژوهشی وزارت علوم دلیل اصلی حذف پذیرش پژوهش محور دکترا را عدم اجرای قانون مربوط به داشتن پروژه از صنعت اعلام کرده است. البته وزارت علوم در حال بازنگری آیین‌نامه این دوره است و احتمال آن می‌رود برای سال ۹۴ آیین‌نامه جدید در صورت تصویب اجرایی شود.

منفی

۱- انتصابات حاشیه‌ساز

تغییر و تحول و انتصابات در وزارت علوم، پیش از آغاز به کار فرجی دانا و در زمان سرپرستی توفیقی در این وزارتخانه آغاز شد و در دوره وزارت فرجی دانا ادامه یافت. به‌طوری‌که می‌توان آن را از مهم‌ترین اقدام عملی وزارت علوم دولت یازدهم به شمار آورد. البته این تغییرات حق وزیر است و انتقادی از این حیث به وزیر وارد نیست. در مجموع در این مدت یک‌ساله که از عمر دولت

به نظر می‌رسد انتصابات حاشیه‌ساز در یک سال اخیر، وزارت علوم را از رسالت اصلی خود بازداشته است و به عبارتی مسائل مهم این وزارتخانه به حاشیه رفته و مسائل جانبی که بعضاً مهم هم نبوده به متن آمده است.

یازدهم می‌گذرد از میزان ۱۰۴ دانشگاه تحت مدیریت وزارت علوم، ۶۵ رئیس دانشگاه تغییر کرده‌اند. اعتقاد برخی نمایندگان مجلس و اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی بر این است که روش انتخاب برخی رؤسای دانشگاه‌ها از سوی فرجی دانا غیرقانونی بوده است. همچنین این عده به برخی انتصابات در لایه‌ی مدیریتی و مشاوران وزیر هم انتقاداتی داشتند و دلیل اصلی خود را مشکلات امنیتی این افراد و نقش آن‌ها در فتنه‌ی ۸۸ عنوان کرده‌اند.

صرف‌نظر از درست یا نادرست بودن ادعاهای بالا به نظر می‌رسد انتصابات حاشیه‌ساز در یک سال اخیر، وزارت علوم را از رسالت اصلی خود بازداشته است و به عبارتی مسائل مهم این وزارتخانه به حاشیه رفته و مسائل جانبی که بعضاً مهم هم نبوده به متن آمده است.

۲- بخشنامه‌ی برای پاسخگو کردن دانشگاه

وزارت علوم سیاست‌های خود را برای پاسخگو کردن دانشگاه‌ها اعلام کرده است که در بین آن‌ها به مواردی همچون افزایش کیفیت اعضای هیئت‌علمی و تنوع‌بخشی به منابع مالی دانشگاه اشاره شده است. در این راستا دانشگاه‌ها موظف شدند برنامه عملیاتی خود را برای سال ۹۳ مطابق با این سیاست‌ها تدوین کنند که متأسفانه با توجه به نزدیک شدن به سال تحصیلی جدید تاکنون اقدامی از سوی آن‌ها صورت نگرفته است. همچنین عدم اولویت‌بندی مسائل در این برنامه، امکان اجرای آن را در واقعیت با مشکل روبرو می‌کند. به‌عنوان نمونه، مسئله مهمی چون تأمین مالی دانشگاه‌ها در این برنامه هم‌وزن با سایر موارد مطرح شده است و یا مسئله مهم نظام ارتقای اساتید در آن دیده نشده است.

مسئله پاسخگو کردن دانشگاه‌ها مهم‌ترین مشکل در نظام آموزش عالی کشور است که بایستی به‌صورت جدی موردتوجه قرار گیرد. اما باید توجه داشت که تا روش تأمین مالی دانشگاه‌ها اصلاح نشده و مشکلات آن حل نشود، نمی‌توان صرفاً با درخواست از دانشگاه‌ها انتظار داشت که در مقابل جامعه پاسخگو باشند.

۳- مهم‌ترین نکات مغفول

الف- تأمین مالی دانشگاه‌ها در حاشیه

در زمان تصویب بودجه سال ۹۳ محمدحسین امید معاون اداری، مالی و توسعه منابع وزارت علوم از شرایط سخت مالی دانشگاه‌ها برای سال ۹۳ خبر داد. فرجی دانا این موضوع را به‌خوبی پیش‌بینی کرده بود و در برنامه‌ی خود به‌درستی به مسئله تنوع‌بخشی به منابع مالی دانشگاه‌ها اشاره کرده است.

باوجوداین دغدغه و شرایط سخت دانشگاه‌ها انتظار می‌رفت وزارت علوم بر روی مسئله تأمین مالی دانشگاه‌ها تمرکز کند. اما از میان روش‌های متنوع برای تأمین مالی، تنها موضوع استفاده از ظرفیت خیرین آن‌هم در حد اظهارنظر مطرح شد و اقدام قابل توجهی برای فعال‌سازی خیرین در حوزه‌ی آموزش عالی نشده است.

ب- بی‌توجهی به آیین‌نامه ارتقای اساتید

یکی از عوامل مهم در عدم ارتباط دانشگاه با صنعت و رفع نیازهای آن آیین‌نامه ارتقای اساتید است. روح کلی این آیین‌نامه بر مبنای مقاله محوری است؛ مقالاتی که اغلب در لبه علم بوده و تأمین نیاز داخل در آن‌ها به چشم نمی‌خورد. این مسئله تا حدی مغفول مانده که حتی در برنامه‌ها و اظهارنظرهای وزیر علوم و مدیران این وزارتخانه بدان اشاره نشد.

معاون پژوهشی وزارت علوم دلیل اصلی حذف پذیرش پژوهش محور دکترا را عدم اجرای قانون مربوط به داشتن پروژه از صنعت اعلام کرده است. البته وزارت علوم در حال بازنگری آیین نامه این دوره است و احتمال آن می رود برای سال ۹۴ آیین نامه جدید در صورت تصویب اجرایی شود.

ج- پژوهش نیاز محور نیازمند توجه

در بحث پژوهش در برنامه وزیر علوم مأموریت گرا شدن پژوهش ها تأکید شده بود. همچنین رئیس جمهور نیز بر کاربردی شدن پژوهش ها تأکید داشتند. کارشناسان معتقدند مهم ترین گلوگاه حل مشکل کاربردی کردن بخش آموزش و پژوهش در نظام آموزش عالی کشور، حل مسئله تأمین مالی دانشگاه ها است. اما در این زمینه نیز اقدامی انجام نشده است.

د- آمایش آموزش عالی در انتظار تدوین

یکی از مشکلات آموزش عالی کشور که این هم ریشه در نظام تأمین مالی دانشگاه ها دارد این است که پذیرش دانشجوی متناسب با نیازها و اولویت های کشور و منطقه نبوده است. طرح آمایش آموزش عالی که قرار بود در سال ۹۰ رونمایی شود هنوز تکمیل نشده است و تکلیف آن در این دوره هم مشخص نیست.

آنچه فرجی دانا با آن مواجه شد

۱- حذف بودجه پژوهشی دستگاه ها

یکی از تحولات مهم در مسئله پژوهش در کشور حذف «قانون نیم تا ۳ درصد اعتبارات دستگاه ها برای امور پژوهشی» بوده است. پس از حذف این بند از بودجه سال ۹۳، ضابطه اجرایی در هیئت دولت تعیین شد که بر اساس آن دستگاه های دولتی از اعتبار تملک دارایی برای پژوهش استفاده کنند. از طرفی وزارت علوم تأیید بودجه تفصیلی دانشگاه ها را منوط به این مسئله کرده است که اعتبارات پژوهشی و فناوری دانشگاه ها که در سال های قبل سه تا ۸ درصد بوده است به ۱۵ درصد افزایش پیدا کند. به گفته معاون پژوهشی وزارت علوم برای جبران، این موضوع قرار است در متمم بودجه گنجانده شده و اصلاح شود

طرح آمایش آموزش عالی که قرار بود در سال ۹۰ رونمایی شود هنوز تکمیل نشده است و تکلیف آن در این دوره هم مشخص نیست.

که تاکنون در عمل هیچ کدام یک از راهکارهای مطرح شده عملی نشده است و در حد دستورالعمل و وعده باقی مانده است.

۲- استیضاح وزیر علوم

وزیر علوم بیشترین تذکر را از نمایندگان مجلس دریافت کرده است، به گونه ای که تاکنون بیش از ۱۰۰ نماینده مجلس به فرجی دانا در خصوص ادامه تحصیل دانشجویان ستاره دار، انتصاب برخی افرادی که از نظر نمایندگان مجلس صلاحیت حضور در وزارت علوم را ندارند، بلاتکلیفی دانشجویان بورسیه دکتری و برخی موارد دیگر تذکر داده اند.

زمستان سال ۹۲ فرجی دانا در راستای همین تذکرات زیاد، به عنوان دومین وزیر کابینه، از مجلس کارت زرد دریافت کرد. بالاخره تذکرات پی در پی موجب شد نمایندگان طرح استیضاح وزیر را تقدیم هیئت رئیسه کردند. این طرح استیضاح پس از وقفه ای یک ماهه برای رفع موارد اختلافی اعلام وصول شد. چهار دلیلی که برای استیضاح مطرح شده است، عموماً سیاسی هستند و جای خالی موضوعات اساسی که وزارت علوم با آن ها درگیر است مانند پاسخگویی دانشگاه ها، نظام تأمین مالی آموزش عالی، نظام ارتقای اساتید و... به شدت احساس می شود. در نهایت فرجی دانا بار دیگر برای کسب رأی اعتماد به مجلس رفت، اما موفق به این کار نشد و نمایندگان با ۱۴۵ رأی موافق، ۱۱۰ رأی مخالف و ۱۵ رأی ممتنع، اعتماد خود را از او پس گرفتند.

فرجی دانا چه نمره‌ای می‌گیرد؟

فرجی دانا علی‌رغم اینکه برنامه نسبتاً جامعی داشت اما در مدت یک‌ساله اقدامات اجرایی جدی که نشان‌دهنده عزم او برای عمل به برنامه باشد، دیده نشد. نکاتی مانند تلاش برای پاسخگویی دانشگاه‌ها و تنوع‌بخشی به منابع مالی، توجه به مسئله خروج نخبگان از کشور و تلاش برای حفظ نخبگان داخلی، جهت‌دهی دانشگاه‌ها به سمت پژوهش محوری، ارتباط دانشگاه و صنعت از جمله موارد مثبت موجود در برنامه‌های فرجی دانا بود. اما آیا این موارد تنها با سخن گفتن، اصلاح و اجرا می‌شوند؟

در این مدت یک‌ساله وزارت علوم اولویت‌بندی خود در حل مشکلات نظام آموزش عالی کشور را مشخص نکرده و در نتیجه در مواردی هم که دستورالعملی اجرایی صادر شده، تحولی در عرصه واقعی رخ نداده است. به‌عنوان نمونه در مورد مسئله نخبگان، وزیر تنها دغدغه خود را بیان کرد و حرکت جدی‌ای در این مسیر مشاهده نشد. ضمن اینکه در مورد پاسخگو کردن دانشگاه‌ها و تأمین مالی آموزش عالی تنها سیاست‌های وزارت علوم به دانشگاه‌ها ابلاغ شد، اما مشخص نشد در چه سازوکاری این سیاست‌ها اجرایی خواهند شد.

از طرفی برخی اقدامات - مانند نحوه انتخاب رؤسای دانشگاه‌ها و ماجرای بورسیه‌های غیرقانونی صرف‌نظر از درست یا نادرست بودن ادعاها- در یک سال اخیر موجب شد تا عملاً وزارت علوم در حاشیه قرار گیرد. در نتیجه وزارت علوم عملاً فرصتی برای رفع مشکلات اصلی آموزش عالی کشور- مانند مسئله پاسخگو کردن آن و اصلاح تأمین مالی دانشگاه‌ها- نداشته است. این موضوع تا جایی پیش رفت که فرجی دانا بارها توسط نمایندگان مجلس مورد تذکر قرار گرفت. اما این پایان ماجرا نبود و سرانجام در ۲۱ مرداد با آنکه تلاش شد تا سوءتفاهم‌ها میان نمایندگان و وزارت علوم حل شود، طرح استیضاح وزیر علوم اعلام وصول شد. و پس از آن استیضاح شد.

هرچند که در این مدت اقداماتی هم مانند برخی حمایت‌ها از دانشجویان دکترا و تلاش برای استفاده از ظرفیت خیرین در تأمین مالی دانشگاه‌ها انجام شده است اما این‌ها نمی‌تواند عملکرد یک‌ساله مجموعه مهم و تأثیرگذار وزارت علوم ل باشد.

در جدول زیر مهم‌ترین برنامه‌های فرجی دانا به همراه اقداماتی که در رابطه با آن‌ها انجام شده، آمده است:

مهمترین برنامه‌های وزیر علوم و اقدامات متناسب با آن‌ها

عملکرد	برنامه
ابلاغ سیاست‌های وزارت علوم برای پاسخگو کردن دانشگاه‌ها	افزایش شفافیت و پاسخگویی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری در برابر مراجع ذی‌صلاح
دعوت از خیرین	تنوع بخشی به منابع مالی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری
اقدام خاصی صورت نگرفته است	جهت‌دهی دانشگاه‌ها به سمت پژوهش محوری
	ارتباط دانشگاه و صنعت
	اختصاص منابع به برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و فناوری متناسب با نیاز و مبتنی بر اولویت‌ها
	هدفمند کردن اعتبارات پژوهشی و تسهیل سازوکارهای مالی به‌منظور توسعه پژوهش‌های تقاضامحور

کم مصرف ها زیر فشار!

عملکرد یکساله حمیدرضا چیت چیان

وزیر نیرو دولت یازدهم

چیت چیان کیست؟

مهندس حمیدرضا چیت‌چیان دوره کارشناسی را در رشته مهندسی مکانیک و دوره کارشناسی ارشد را در رشته های مهندسی صنایع و مدیریت گذراند و در سال ۱۳۸۴ مدرک دانشجویی مهندسی صنایع را از دانشگاه تربیت مدرس دریافت کرد. عضویت در هیئت علمی و هیئت امنای مراکز دانشگاهی و پژوهشی از قبیل دانشگاه صنعتی سهند، دانشگاه صنعتی سهند، دانشگاه جامع علمی- کاربردی، پژوهشگاه نیرو و انجمن علمی انرژی بادی ایران از جمله سوابق علمی وی است. تأسیس و پایه‌گذاری مؤسسات تحقیقات و آموزش مدیریت نیرو، مرکز مطالعات انرژی ایران، سازمان انرژی‌های نو ایران، سازمان بهره‌وری انرژی ایران، مرکز اطلاعات انرژی ایران و آزمایشگاه ملی صرفه‌جویی انرژی ایران از جمله فعالیت های وی در حوزه آب و برق است.

چیت‌چیان سوابق شغلی و اجرایی از قبیل عضویت در جهاد سازندگی آذربایجان شرقی، عضویت در سطوح فرماندهی سپاه و حضور در جبهه‌های جنگ تحمیلی، عضویت هیئت رئیسه مجلس دوره سوم، عضویت هیئت مدیره شرکت توانیر و سازمان برق ایران، معاونت وزیر نیرو در امور انرژی، معاونت برنامه‌ریزی و امور اقتصادی وزارت نیرو و معاونت هماهنگی و نظارت فرآیندی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت را در کارنامه دارد.

پس از معرفی وی به مجلس، مخالفان وی به خلاً برنامه‌های عملیاتی در حوزه مدیریت بهینه منابع آب و احیای دریاچه ارومیه را به عنوان نقطه ضعف برنامه‌های پیشنهادی چیت‌چیان عنوان کردند. موافقان نیز با اشاره به سوابق قابل قبول وی، از طرح‌های ارائه شده در حوزه مدیریت منابع آب، رفع مشکلات مالی صنعت برق و استفاده از نیروگاه های خورشیدی دفاع کردند. نهایتاً چیت‌چیان با ۲۷۲ رأی موافق، ۷ رأی مخالف و ۵ رأی ممتنع به عنوان وزیر نیرو از مجلس رأی اعتماد گرفت.

چیت چیان چه برنامه‌ای دارد؟

الف) حوزه برق

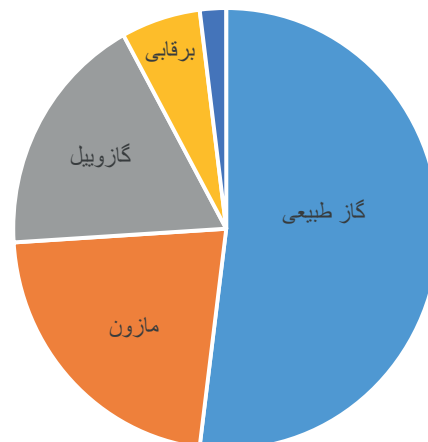
مهندس چیت چیان اصلی‌ترین چالش وزارت نیرو در شرایط کنونی را کمبود منابع آب و محدودیت منابع مالی عنوان کرد. معضلات اقتصاد صنعت آب و برق و کمبود منابع مالی و نقدینگی سبب ایجاد تراز نامتوازن میان درآمدها و هزینه‌ها و بدهی انباشته این وزارتخانه از دولت در سال‌های گذشته و در نتیجه بروز مشکلات جدی برای وزارت نیرو شده بود.

وی رشد سریع مصرف برق، پایین بودن بازده نیروگاه‌ها، بالا بودن اتلاف انرژی در شبکه‌های انتقال و توزیع، عدم تأمین گاز طبیعی مورد نیاز و الزام به استفاده از سوخت مایع، عدم تأمین هزینه‌های تولید توسط تعرفه‌های فروش آب و برق و عدم بهره‌گیری از انرژی‌های تجدیدپذیر و فناوری‌های نوین را از مهم‌ترین چالش‌های صنعت برق دانست که باید برای آن‌ها تدابیر ویژه‌ای اندیشیده شود.

چیت چیان وعده داد در جهت رفع مشکل کمبود منابع مالی حوزه برق، اصلاح قیمت فروش برق، متناسب سازی قیمت فروش برق با قیمت سوخت تحویلی به نیروگاه‌ها، اختصاص صددرصد منابع حاصل از فعالیت بخش به بنگاه عرضه‌کننده، اختصاص صددرصد منابع حاصل از صادرات برق به بنگاه صادرکننده و اعمال هزینه‌های سوخت در مناسبات مالی و خرید و فروش برق در سراسر زنجیره تأمین برق را تحقق بخشد.

نگاهی به سبد تولید برق در کشور نشان می‌دهد که برق در ایران با استفاده از یک سبد تک‌محصولی از سوخت‌های فسیلی شامل گاز طبیعی، مازوت و گازوییل تولید می‌شود و نقش نیروگاه‌های برق‌آبی، هسته‌ای و تجدیدپذیر کمتر از ۸ درصد است. در نتیجه چیت چیان در جهت اصلاح وضع موجود، استفاده از دیگر منابع از جمله زغال سنگ و انرژی‌های تجدیدپذیر را از اولویت‌های کاری خود اعلام کرد.

هسته ای و تجدید پذیر

سبد تولید برق کشور در سال ۱۳۹۲

وی همچنین وعده داده بود که با اتمام طرح‌های نیمه‌تمام و توسعه ظرفیت تولید، انتقال و توزیع برق کشور با خاموشی‌های برنامه‌ریزی شده در تابستان ۹۳ مواجه نشود.

از آنجایی که بررسی وضعیت عملکرد نیروگاه‌ها نشان می‌دهد بازده در یک نیروگاه گازی ۳۰٪ و در یک نیروگاه سیکل ترکیبی بیش از ۴۵٪ است، چیت چیان در برنامه‌های خود به افزایش بازده نیروگاه‌های کشور با این رویکرد اشاره کرد.

ب) حوزه آب

چیت چیان اصلاح نظام قیمت گذاری آب، کنترل ورود فاضلاب خام آب‌ها، صیانت از آب‌های زیرزمینی و جلوگیری از برداشت‌های بی‌رویه، مدیریت تقاضای آب به ویژه در بخش کشاورزی و شرب، مدیریت حوضه‌ای منابع آب، اولویت دادن به اجرای طرح‌های منابع آب مشترک و تغییر روند کاهش آب در تالاب‌ها و دریاچه‌ها و اقدام در جهت احیای آن‌ها را مهم‌ترین راهبردهای جلوگیری از بروز بحران آب عنوان کرد.

علاوه بر این موارد، وزیر نیرو وعده داد با افزایش سهم بخش آب و آبفا از اعتبارات عمومی، مدیریت ملی آب، اولویت‌بندی اجرای طرح‌های آب و آبفا و استفاده از ظرفیت بخش خصوصی در اجرا و بهره‌برداری از طرح‌های آب و آبفا در رفع مشکلات اساسی بخش آب و فاضلاب بکوشد. توسعه شبکه آب‌رسانی شهری و روستایی و هوشمندسازی سامانه‌های توزیع آب نیز از دیگر برنامه‌های چیت چیان برای تصدی وزارت نیرو بود.

مهم‌ترین تصمیمات و اقدامات چیت چیان

مثبت

۱- اصلاح ناسامانی‌های اقتصاد برق

چیت چیان در آغاز حضور خود در پی رفع مشکلات مالی صنعت برق برآمد که نتیجه این تلاش‌ها را می‌توان در جدا شدن بخش برق کشور از سازوکار هدفمند کردن یارانه‌ها مشاهده کرد. بر مبنای این تغییرات، وزارت نیرو از پرداخت سهم هدفمندی یارانه‌ها معاف شد. همچنین از این پس، این وزارتخانه تلاش می‌کند تا بدهی نیروگاه‌های خصوصی را به صورت نقدی و در زمان کوتاهی پس از تزریق برق به شبکه سراسری پرداخت کند. همچنین وزارت نیرو با پیشنهاد طرحی به مجلس، قصد دارد شیوه خصوصی سازی نیروگاه‌ها را اصلاح و پیش از واگذاری، آن‌ها را به یک شرکت مستقل تبدیل کند تا علاوه بر انتقال اموال، بدهی‌های نیروگاه‌ها نیز به خریدار منتقل شود.

۲- تنوع بخشی به سبد تولید برق

چیت‌چیان در سال ۹۲ قیمت خرید تضمینی برق از منابع تجدیدپذیر را از ۱۸۶,۳ تومان به ۴۴۳ تومان افزایش داد و گام مؤثری در راستای رفع موانع سرمایه‌گذاری در این حوزه برداشت. بر مبنای اعلام وزارت نیرو قرار است ظرفیت نیروگاه‌های بادی کشور از ۱۲۰ مگاوات کنونی به ۳۰۰ مگاوات تا پایان سال ۹۳ برسد و در این مسیر فناوری‌های جدیدی مورد استفاده قرار گیرد.

اقدام دیگر وزارت نیرو در این زمینه ارائه کمک‌های بلاعوض در

تأمین سرمایه اولیه برای تأمین برق با استفاده از صفحه‌های خورشیدی است. طبق اعلام وزارت نیرو مشترکین متقاضی نصب و استفاده از صفحه‌های خورشیدی می‌توانند ۵۰ درصد از هزینه اولیه خرید این تجهیزات را به‌صورت بلاعوض از وزارت نیرو دریافت کنند و مازاد تولید برق خود را نیز به قیمت ۴۴۳ تومان به ازای هر کیلووات ساعت به دولت بفروشند. در نتیجه با رویکرد

اصولی چیت‌چیان، در این دوره گسترش منابع تجدیدپذیر در کشور از جمله نیروگاه‌های بادی و خورشیدی شدت گرفته است. شایان ذکر است در سال‌های گذشته پایین بودن قیمت خرید تضمینی برق از منابع تجدیدپذیر به عنوان اصلی‌ترین چالش توسعه این منابع در کشور به‌شمار می‌رفت. این در حالی است که با در نظر گرفتن ارزش واقعی سوخت مصرفی نیروگاه‌های کشور، استفاده از این منابع نه تنها سبد تولید برق کشور را متنوع می‌کند، بلکه صرفه‌جویی اقتصادی نیز برای کشور به همراه دارد.

وزیر نیرو اعلام کرده است که در صورت تولید برق در نیروگاه‌های کوچک در قالب تولید پراکنده برای هر کیلووات ساعت ۷۲,۵ تومان به تولیدکننده پرداخت می‌کند که این رقم برای مولدهای تولید هم‌زمان برق، حرارت و برودت تا ۹۰ تومان نیز افزایش می‌یابد. با این اقدام برق مورد نیاز مشترکین در محل مصرف، تولید و از تلفات شبکه انتقال، و توزیع جلوگیری می‌شود.

۳- کاهش تلفات برق

بر اساس آمار وزارت نیرو انرژی الکتریکی تولیدشده در کشور در سال ۹۲ به ۲۵۵ میلیارد کیلووات ساعت و میزان انرژی فروخته‌شده به مصرف‌کنندگان نهایی به ۲۰۶ میلیارد کیلووات ساعت رسید. با توجه به میزان صادرات و واردات برق و همچنین انرژی تولیدشده توسط صنایع بزرگ، تلفات شبکه انتقال و توزیع در این سال ۱۴ درصد محاسبه می‌شود. این در حالی است که متوسط تلفات شبکه برق در بین کشورهای مختلف دنیا ۸,۳ درصد است و نشان می‌دهد در شبکه برق کشور دو برابر متوسط دنیا انرژی تلف می‌شود. در نتیجه یکی از چالش‌های کلیدی صنعت برق کشور تلفات بالای شبکه برق سراسری تلقی می‌شود.

چیت‌چیان برای حل این مشکل چند راهکار را در دستور کار خود قرار داد که می‌توان از جمله آن به هوشمند سازی کنتورها

و گسترش تولید برق در محل مصرف (تولید پراکنده) اشاره کرد. در این راستا وزیر نیرو اعلام کرده است که در صورت تولید برق در نیروگاه‌های کوچک در قالب تولید پراکنده برای هر کیلووات ساعت ۷۲,۵ تومان به تولیدکننده پرداخت می‌کند که این رقم برای مولدهای تولید هم‌زمان برق، حرارت و برودت تا ۹۰ تومان نیز افزایش می‌یابد. با این اقدام برق مورد نیاز مشترکین در محل مصرف، تولید و از تلفات شبکه انتقال، و توزیع جلوگیری می‌شود.

۴- افزایش بازده نیروگاه‌های کشور

همان‌طور که گفته شد، چیت‌چیان در برنامه‌های خود به افزایش بازده نیروگاه‌های کشور اشاره کرده بود. مسئولین دولت اعلام کردند که در حال پیگیری اجرای پروژه‌های تبدیل نیروگاه‌های گازی به سیکل ترکیبی هستند. در طی این مدت، آیین‌نامه

چیت‌چیان در سال ۹۲ قیمت خرید تضمینی برق از منابع تجدیدپذیر را از ۱۸۶,۳ تومان به ۴۴۳ تومان افزایش داد و گام مؤثری در راستای رفع موانع سرمایه‌گذاری در این حوزه برداشت. بر مبنای اعلام وزارت نیرو قرار است ظرفیت نیروگاه‌های بادی کشور از ۱۲۰ مگاوات کنونی به ۳۰۰ مگاوات تا پایان سال ۹۳ برسد

یارانه‌ها بود. ثابت ماندن تعرفه‌ها در کنار تورم عمومی کشور، سبب شد تا هزینه‌های این وزارتخانه در سال‌های گذشته پوشش داده نشود. وزارت نیرو که مجوز افزایش ۲۴ درصدی برق را کسب کرده بود، تعرفه بخش صنعتی و کشاورزی را کمتر از ۲۴ درصد و بخش خانگی را بیش از ۲۴ درصد افزایش داد تا به‌طور متوسط، رشد درآمدی ۲۴ درصد را محقق نماید. این وزارتخانه با این اقدام از بخش تولیدی کشور حمایت و زمینه صرفه‌جویی و اصلاح الگوی مصرف را در بخش خانگی فراهم کرد.

نحوه تعرفه‌گذاری این وزارتخانه در ارائه تعرفه‌های پیشنهادی نیز روشی پیشرو به شمار می‌رفت که بر مبنای آن افزایش هزینه برای مشتریان پرمصرف بیش از مشتریان کم‌مصرف در نظر گرفته شده بود. اما متأسفانه بنا بر نظر مستقیم رییس محترم جمهور، درصد افزایش هزینه برق به‌صورت یکسان بین پله‌های مختلف مصرف اعمال شد و مشتریان پرمصرف و کم‌مصرف به یک نحو با افزایش هزینه روبرو شدند. در نتیجه اگرچه با اجرای گام دوم هدفمند کردن یارانه‌ها مشکل اقتصاد برق و آب در مجموع تا حدودی رفع می‌شود، اما با افزایش یکسان تعرفه‌ها، مشتریان پرمصرف که به‌طور عمده از دهک‌های بالای درآمدی هستند، تغییر هزینه کمتری را نسبت به دهک‌های کم‌درآمد (یا همان کم‌مصرف) در سبد مصرفی خانوار مشاهده می‌کنند و به مصرف بی‌رویه خود ادامه می‌دهند و نمی‌توان صرفه‌جویی و اصلاح الگوی مصرف را انتظار داشت.

اجرائی مربوطه در هیئت دولت تصویب و عملیات تبدیل نیروگاه گازی پرند به سیکل ترکیبی با پیمانکاری شرکت مپنا آغاز گردید. همچنین احداث نیروگاه سیکل ترکیبی هریس نیز کلنگ زنی شد و اخیراً نیز وزیر نیرو از آغاز عملیات اجرایی نصب واحد بخار نیروگاه‌های سمنان و شاهرود خبر داد. علیرغم گام‌های مثبت دولت در این زمینه، توجه به ظرفیت ۱۶ هزار مگاواتی تبدیل نیروگاه‌های گازی کشور به سیکل ترکیبی نشان می‌دهد که اقدامات وزارت نیرو در این زمینه کافی نیست و لازم است با استفاده از روش‌های سرمایه‌گذاری کارآمد، از قبیل بیع متقابل، برای جذب سرمایه به‌سوی

این حوزه اقدام شود. هوشنگ فلاحتیان، معاون وزیر نیرو، وعده داده است که تا پایان دولت یازدهم ۸ هزار مگاوات ظرفیت نیروگاهی جدید از طریق تبدیل نیروگاه‌های گازی به سیکل ترکیبی ایجاد خواهد شد.

منفی

۱- عدم توجه به اصلاح الگوی مصرف در تعرفه‌گذاری‌های جدید برق

یکی از ریشه‌های بدهی وزارت نیرو، تثبیت تعرفه‌های برق و آب مشترکین وزارت نیرو از سال ۹۰ و اجرا نشدن گام دوم هدفمندی

درصد رشد قیمت برق برای پله‌های مختلف مصرفی در مرحله دوم هدفمندی یارانه‌ها

درصد افزایش گام دوم	تعرفه نهایی گام دوم	درصد افزایش وزارت نیرو	تعرفه مصوب وزارت نیرو	نرخ قبلی (بهمن ۹۲)	ردیف پله‌های مصرف ۳۰ روزه به کیلووات ساعت
۲۴٪	۳۷۲	۳۴٪	۴۰۲	۳۰۰	۰ تا ۱۰۰
۲۴٪	۴۳۴	۵۷٪	۵۵۰	۳۵۰	۱۰۰ تا ۲۰۰
۲۴٪	۹۳۰	۵۳٪	۱۱۴۰	۷۵۰	۲۰۰ تا ۳۰۰
۲۴٪	۱۶۷۴	۶۹٪	۲۲۹۰	۱۳۵۰	۳۰۰ تا ۴۰۰
۲۴٪	۱۹۲۲	۸۰٪	۲۲۷۰	۱۵۵۰	۴۰۰ تا ۵۰۰
۲۴٪	۲۴۱۸	۸۹٪	۳۷۰۰	۱۹۵۰	۵۰۰ تا ۶۰۰
۲۴٪	۲۶۶۶	۹۱٪	۴۱۰۰	۲۱۵۰	مازاد بر ۶۰۰

۴- توجه بیش از حد به مهار حق آبه های مرزی

چیت چیان در چند جا بحث لزوم مهار آب های مرزی را مطرح کرده است و استنادش به قوانین بین المللی است که به زودی کشورها را از تغییر در سهم بری از حق آبه های مرزی منع می کند. در حال حاضر ۱۳ میلیارد مترمکعب آب از کشورهای همسایه به کشور ما وارد می شود و ۱۲ میلیارد مترمکعب آب به کشورهای همسایه می رود.

لذا به نظر می رسد مدیریت صحیح و بهره ور از منابع آب مهم تر از ایجاد تنش برای کسب سهم بیشتر از آب و محروم کردن کشورهای همسایه است. حدود

۱،۶۵ برابر نیاز، سد در کشور ساخته شده است، اما احداث این سازه های عمرانی همچنان بیش ترین سهم بودجه تأمین آب را به خود اختصاص می دهد؛ حال آنکه اولویت در توزیع بودجه باید

با بخش هایی از قبیل ارتقای بهره وری شبکه آبرسانی، مدیریت آبخیزداری و افزایش بازده آبیاری باشد. جالب تر اینکه عمر سدها، در کشوری که سه برابر متوسط جهانی تیخیر دارد، در حالی به اتمام می رسد که هنوز شبکه های انتقال آب پایین دستی آن احداث نشده است.

لازم به ذکر است هم اکنون سالیانه بیش از ۴۳۰ میلیارد مترمکعب آب در اثر بارش به کشور وارد می شود و اگر این آب ها به درستی مدیریت شوند قطعاً به آب های مرزی نیازی نبوده و این موضوع از اولویت خارج خواهد شد.

۲- سوء مدیریت منابع آبی

۹۲٪ ذخایر آبی به مصرف بخش کشاورزی می رسد، حال آنکه نه وزارت نیرو متولی کشاورزی است و نه وزارت کشاورزی پاسخگوی مدیریت منابع آبی. این نقص ساختاری سبب می شود وزارت نیرو ابزارهای لازم برای ارتقاء بهره وری را در اختیار نداشته باشد و اصولاً نتواند اقدام قابل توجهی در زمینه بهینه سازی مصرف آب انجام دهد. طبق قانون قرار بر تحویل حجمی آب توسط وزارت نیرو به وزارت جهاد بوده که هیچ گاه این امر محقق نشده است. نگاهی به روند رهاسازی آب ذخیره ای سدها نشان می دهد تأمین برق در فصل گرما بر ذخیره سازی آب برای فصل کشت و زرع مناطق پایین دست، ترجیح داده شده است.

بنابراین سوء مدیریت منابع آبی بحرانی تر از وضع منابع آبی است و این شرایط، تهدیدات ناشی از کم آبی را تشدید می کند. ناهماهنگی در رهاسازی آب سدها، اتلاف شدید آب در شبکه های توزیعی، کم توجهی به طرح های آبخیزداری و نبود آمار واقعی از میزان آب مورد نیاز (نه وارد شده) بخش کشاورزی نتیجه تشدت در مدیریت منابع آبی کشور و ناهماهنگی بین بخش عرضه و تقاضاست و به نظر می رسد وزیر نیرو نسبت به اصلاح مدیریت منابع آب کشور غافل بوده است. شرایط به گونه ایست که مدیر بخش منابع آب، تنها دغدغه بخش کوچکی از آب (خانگی، صنعتی و نیروگاه برقایی) را دارد، که این حجم آب سهمی کمتر از ۸ درصد از کل آب تجدیدپذیر را شامل می شود.

۳- انفعال در برخورد با مشترکان پرمصرف آب

نحوه مصرف آب در مصارف خانگی و تجاری نیز از دیگر موضوعاتی

است که مورد توجه چیت چیان

بوده است. یکی از مهم ترین راه کارهایی که برای اصلاح وضعیت مصرف آب دنبال می شود استفاده از سیگنال قیمت ها است که بر مبنای آن اگر با افزایش مصرف، هزینه آن نیز به صورت

نمایی افزایش پیدا کند خودبه خود بسیاری از مردم به فکر کاهش مصرف می افتند. اما وزارت نیرو اعلام کرده که در حال حاضر مجوزی برای برخورد با مشترکان پرمصرف آب ندارد و البته برای این منظور درخواست مجوز کرده است تا پس از دریافت آن و بعد از اعلام هشدار، آب مشترکان پرمصرف قطع شود. در پی کاهش شدید منابع آبی، مدیرعامل آبفای تهران اخیراً اعلام کرده است که آب مشترکین پرمصرف قطع خواهد شد. همچنین برای تعیین قیمت اقتصادی آب و در نتیجه منطقی شدن مصرف، وزیر نیرو از آغاز مطالعات طرح تشکیل بازار آب خبر داد.

مدیر بخش منابع آب، تنها دغدغه بخش کوچکی از آب (خانگی، صنعتی و نیروگاه برقایی) را دارد، که این حجم آب سهمی کمتر از ۸ درصد از کل آب تجدیدپذیر را شامل می شود.

حدود ۱,۶۵ برابر نیاز، سد در کشور ساخته شده است، اما احداث این سازه‌های عمرانی همچنان بیش‌ترین سهم بودجه تأمین آب را به خود اختصاص می‌دهد؛ حال آنکه اولویت در توزیع بودجه باید با بخش‌هایی از قبیل ارتقای بهره‌وری شبکه آبرسانی، مدیریت آبخیزداری و افزایش بازده آبیاری باشد. جالب‌تر اینکه عمر سدها، در کشوری که سه برابر متوسط جهانی تخیل دارد، در حالی به اتمام می‌رسد که هنوز شبکه‌های انتقال آب پایین دستی آن احداث نشده است.

چیت چیان چه نمره ای می‌گیرد؟

گرچه عملکرد یک ساله چیت چیان برای ارزیابی جامع و مانع کارآمدی او چندان کافی نیست، اما به طور کلی می‌توان گفت وزارت نیرو در حوزه برق اقدامات مثبت و قابل توجهی داشته و علیرغم وجود کاستی‌های فراوان در این بخش، می‌توان به آینده‌ای روشن امیدوار بود. جدا کردن صنعت برق از سازوکار تأمین منابع یارانه‌ها، افزایش تعرفه خرید برق تضمینی از تولیدکنندگان برق از منابع تجدیدپذیر، تعیین قیمت خرید برق از مولدهای پراکنده و حمایت از تولیدکنندگان برق خورشیدی از جمله اقدامات مثبت وزارت نیرو در یک سال گذشته است. همچنین می‌توان استفاده از ظرفیت هدفمندی یارانه‌ها و تاکید بر صادرات

۵- برخورد‌های نادرست با برداشت‌های بی‌رویه از

آب‌های زیرزمینی

کشاورزان جهت تأمین سوخت موتور- پمپ‌های گازوفیلی خود باید از وزارت نیرو مجوز دریافت نمایند. از سوی دیگر، این وزارتخانه فقط به چاه‌های دارای مجوز گازوئیل تحویل می‌دهد. این در حالی است که در طی چند دهه اخیر، بیش از ۴۰ درصد چاه‌های فعال کشور به صورت غیرمجاز گسترش یافته و هم اکنون کشاورزان مالک این چاه‌ها با کمبود شدید گازوئیل مواجه شده‌اند. در واقع باید گفت رفتارهای پلیسی جایگزین سازوکارهای توسعه متوازن بین بخشی شده است و در آینده نزدیک مشکلات امنیت اجتماعی و غذایی برای کشور به وجود خواهد آورد.

آنچه چیت چیان با آن مواجه شد

تحولات آب‌وهوایی از عواملی هستند که تأثیر بسزایی بر حوزه آب و برق دارند. کاهش بارندگی‌های سالیانه و گرمای بی‌سابقه هوا در بسیاری از نقاط کشور در سال ۹۳ وزارت نیرو را در تأمین آب و برق مورد نیاز کشور دچار چالش نمود. گرمای هوا تا آنجا مصرف برق کشور را افزایش داد که وزارت نفت از تأمین گاز مورد نیاز نیروگاه‌های برق عاجز شد و برخی نیروگاه‌ها از ذخیره زمستانی سوخت مایع خود استفاده کردند.

برق به جای صادرات گاز را، نشانه تلاش این وزارتخانه برای همسویی با جهت گیری های اقتصاد مقاومتی دانست. از سوی دیگر، بازده پایین نیروگاه های حرارتی بر خلاف تصریحات قانون برنامه پنجم توسعه و برداشت بی رویه از آب ذخیره سدها جهت تولید برق، کارنامه یک ساله وزارت نیرو را خدشه دار کرده است. به علاوه، علیرغم وعده ای که وزیر نیرو مبنی بر دخالت دادن هزینه سوخت نیروگاه ها در مناسبات مالی صنعت برق داده بود، تا کنون اقدام قابل توجهی در این زمینه صورت نگرفته و به همین دلیل تغییر چشمگیری در کاهش مصرف انرژی نیروگاه ها و کاهش مصرف برق رخ نداده است. در زمینه آب به نظر می رسد کمبود منابع مالی، نقایص عمیق ساختاری، سدسازی های بی رویه و مهم تر از همه، فقدان برنامه ریزی جامع و واحد برای مدیریت منابع آب و روی آوردن به اقدامات سطحی و کوتاه مدت در این مورد، عملکرد دولت را با انتقاد جدی مواجه کرده است. در پایان نتیجه ارزیابی میزان تطابق وعده ها و اقدامات وزارت نیرو در یک سال اخیر به صورت خلاصه در قالب جدولی در انتهای این بخش آمده است.

مهمترین برنامه های وزیر نیرو و اقدامات متناسب با آنها

برنامه	عملکرد
برق	
اصلاح ناسامانی اقتصاد آب و برق و پرداخت بدهی های هنگفت این وزارتخانه	- اقدام در جهت خارج کردن صنعت برق از تأمین کنندگان منابع پرداخت یارانه های نقدی - افزایش تعرفه های مصرف برق
اقدام در راستای تنوع بخشی به سبد انرژی کشور و استفاده از انرژی های تجدیدپذیر	- افزایش قیمت خرید تضمینی برق منابع تجدیدپذیر - کمک بلاعوض برای تأمین هزینه اولیه صفحات خورشیدی
افزایش بازدهی تولید برق از طریق تبدیل نیروگاه های گازی به سیکل ترکیبی و CHP	- تصویب آیین نامه اجرایی مربوطه در هیئت دولت - آغاز تبدیل نیروگاه گازی پرند به سیکل ترکیبی - آغاز احداث نیروگاه سیکل ترکیبی هریس
بهینه سازی مصرف برق	- اقدام در خلاف جهت برنامه: برابری در درصد افزایش تعرفه های پله های مصرفی مختلف در فاز دوم هدفمندی
کاهش تلفات انتقال برق	- اعلام تعرفه های معین خرید برق از تمامی مولدهای پراکنده حرارتی - هوشمندسازی کنتورهای برق
متناسب سازی قیمت فروش برق با قیمت سوخت تحویلی به نیروگاه ها	- اقدام خاصی صورت نگرفته است
إعمال هزینه های سوخت در مناسبات مالی و خرید و فروش برق	- اقدام خاصی صورت نگرفته است
آب	
مهار آب های مشترک و استفاده از حق آبه های مرزی	در مرحله برنامه ریزی
شبکه های انتقال آب	عدم توسعه کافی شبکه های پایین دستی انتقال آب
مدیریت تقاضا در بخش کشاورزی	اجرای سیاست افزایش قیمت آب های سطحی
صیانت از آب های زیرزمینی و جلوگیری از برداشت های بی رویه	ایجاد محدودیت تأمین گازوئیل برای چاه های غیرمجاز
بهینه سازی مصرف آب	تلاش ناکام برای افزایش قیمت آب
تغییر رویه در شیوه تأمین مالی طرح های آب	- اقدام خاصی صورت نگرفته است
اقدام علاج بخش برای حفظ تالاب ها	
گسترش پژوهش های کاربردی و توسعه فناوری	
هوشمندسازی سامانه های توزیع آب	

زیر سایه سند تحول

عملکرد یکساله علی اصغر فانی

وزیر آموزش و پرورش دولت یازدهم

فانی کیست؟

علی اصغر فانی، در سال ۱۳۳۳ در شهر تهران به دنیا آمد. او دیپلم خود را از دبیرستان دکتر هشترودی تهران دریافت کرد و سپس دوره‌ی کارشناسی و کارشناسی ارشد مهندسی راه و ساختمان را در دانشکده فنی دانشگاه تهران پشت سر گذاشت. پس از آن، مدرک کارشناسی ارشد مدیریت دولتی را اخذ نمود و موفق شد دوره‌ی دکترای مدیریت منابع انسانی و رفتار سازمانی را نیز در دانشگاه تربیت مدرس بگذراند. وی هم‌اکنون به‌عنوان عضو هیئت‌علمی در همین دانشگاه فعالیت می‌نماید.

فانی سابقه نسبتاً طولانی در وزارت آموزش و پرورش دارد و در سطوح مختلف مدیریتی خدمت نموده است. وی در سال ۵۹ به استخدام وزارت آموزش و پرورش درآمد و تا سال ۶۴ مدیریت سطوح مختلف این وزارتخانه را تجربه کرد. در سال ۸۰ برای دومین بار در سمت معاونت آموزشی مشغول به خدمت شد. در دولت دهم، مدتی را به‌عنوان سرپرست وزارتخانه فعالیت نمود و از سال ۸۴ تا ۸۸، ریاست کمیسیون تعلیم و تربیت و کمیسیون فرهنگی شورای عالی انقلاب فرهنگی را عهده‌دار بود. پس از عدم رأی اعتماد مجلس به دکتر نجفی در سال ۹۲، دکتر علی اصغر فانی به‌عنوان سرپرست وزارت آموزش و پرورش از سوی رئیس‌جمهور تعیین شد و در نهایت نیز به‌عنوان وزیر پیشنهادی از مجلس رأی اعتماد گرفت.

فانی همچنین مجری طرح‌های پژوهشی کلان و ملی نظیر «الگوی نظری زیر نظام تربیت معلم و تأمین نیروی انسانی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» و «مطالعات بنیادی و تحلیلی کلان برای تدوین سیاست‌های کلی در بخش نظام آموزش و پرورش کشور» بوده است. یافته‌های پژوهش‌های اخیر تأثیر به‌سزایی در شکل‌گیری اولویت‌ها، برنامه‌ها و اقدامات فانی در وزارت آموزش و پرورش داشته است. به‌ویژه گرایش و تخصص وی در مباحث مدیریت آموزشی، نمود بارزی در نوع نگرش وی به مسائل آموزش و پرورش دارد.

۱. ساماندهی نیروی انسانی؛ نخستین اولویت وزارت

آموزش و پرورش در سال ۹۳

به نظر فانی کمیته نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش، از چالش‌های این وزارتخانه به شمار می‌رود. اولین مسئله به «توزیع نامتوازن معلم‌ها» برمی‌گردد، به نحوی که این وزارتخانه ۵۸۰۰۰ نیروی مازاد و ۵۰۰۰۰ کسری نیرو دارد. به عبارتی، آموزش و پرورش در برخی مناطق کشور با کمبود نیرو و برخی مناطق دیگر با مازاد نیرو مواجه است. از این رو فانی اعلام نموده است که در سال ۹۳ و ۹۴ این مشکل را برطرف می‌کند.

«عدم کفایت انگیزه و مهارت‌های حرفه‌ای معلم‌ها» نیز چالش دیگر نیروی انسانی آموزش و پرورش از نظر وزیر محسوب می‌شود که رفع آن در برنامه فانی به عهده دانشگاه فرهنگیان گذاشته شده است. از جمله اقدامات انجام شده در دانشگاه فرهنگیان می‌توان به «اصلاح برنامه درسی تربیت معلم با تأکید بر افزایش واحدهای کارورزی دانشجویان معلمان»، «برگزاری هم‌اندیشی به منظور استفاده از نظر متخصصین حوزه آموزش و پرورش» و «طراحی فعالیت‌های فرهنگی در معاونت فرهنگی آن» اشاره نمود.

۲. توسعه‌ی مشارکت مردمی؛ اولویت دوم وزیر در سال

۹۳

یکی دیگر از اولویت‌های آموزش و پرورش در سال ۱۳۹۳، توسعه مشارکت مردمی در امور این وزارتخانه در نظر گرفته شده است. «استفاده از ظرفیت خیرین مدرسه‌ساز» و «حمایت از مدارس غیردولتی از طریق پرداخت سرانه به دانش‌آموزان این مدارس» مهم‌ترین مصادیق این توسعه در برنامه دولت یازدهم است. در این رابطه، از نخستین اقدامات فانی در ابتدای مسئولیت، برگزاری جلسه با خیرین مدرسه‌ساز بود. همچنین وزیر متعهد شده که ۵۰ درصد از ظرفیت خالی مدارس غیردولتی را خریداری نماید.

فانی چه برنامه‌ای دارد؟

وزیر آموزش و پرورش برنامه‌های اداره‌ی وزارتخانه متبوع خویش را در ۱۳ بند کلی ارائه نموده است که عبارت‌اند از: «ارتقاء رهبری و مدیریت در آموزش و پرورش، منابع انسانی و ارتقای آن، بسط عدالت آموزشی و تربیتی، اعتلای برنامه‌های آموزشی و تربیتی، توسعه فعالیت‌های پرورشی، تربیت بدنی و غنی‌سازی اوقات فراغت، توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کارآفرینی، اقتصاد آموزش و پرورش و رفاه فرهنگیان، تقویت مشارکت عمومی در آموزش و پرورش، بهسازی فضا و تجهیزات، ارتقای جایگاه پژوهش و ارزشیابی، خلاقیت و نوآوری و توسعه همکاری‌های بین‌المللی». هر یک از بندهای یادشده، بیانگر اهداف کلی است که ذیل آن‌ها، راهکارها و راهبردهایی نیز ذکر گردیده است. در یک نگاه کلی، برنامه‌های ارائه‌شده از سوی وزیر، واجد چند ویژگی است که در ادامه بدان‌ها اشاره می‌شود:

۱. برنامه دکنتر فانی، تلخیصی از مفاد «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش^۱» و سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور محسوب می‌شود؛ به گونه‌ای که مهم‌ترین راهکارهای ارائه‌شده در سند تحول بنیادین با کمترین تغییر در برنامه‌های دکنتر فانی قرار گرفته‌اند.

۲. در برنامه وزیر آموزش و پرورش، مفاد «مدیریتی، ساختاری و اقتصادی» نسبت به مفاد ناظر به «تربیت معلم و برنامه درسی» فراوانی بیشتری دارد. در این برنامه «چابک سازی سازمانی، تمرکززدایی و برنامه محوری» رویکرد اصلی فانی در مدیریت وزارتخانه است. همچنین «استقرار بودجه‌ریزی عملیاتی، شفاف‌سازی عملکرد مالی و پرداخت بر اساس رتبه‌بندی فرهنگیان» جزو مهم‌ترین برنامه‌های وزیر در ساماندهی به اقتصاد آموزش و پرورش است.

لازم به ذکر است که رویکرد وزیر در اصلاح برنامه درسی کاملاً مشخص نیست، زیرا اکثریت قریب به اتفاق برنامه‌های مربوط به این حوزه از منظر مدیریتی طراحی شده است. به عنوان مثال، برنامه وزیر در ساماندهی به برنامه درسی، شامل «تقویت مشارکت حوزه و دانشگاه در تدوین کتب، نظارت و ارتقای کیفیت برنامه‌های آموزشی و پرورشی مدارس غیردولتی و اجرای برنامه درسی ملی» است؛ اگرچه فانی اجرای سند برنامه درسی را پذیرفته است، اما این نوع برنامه‌ها گویای رویکرد ایشان به برنامه‌ریزی درسی نیست.

مهم‌ترین تصمیمات و اقدامات فانی

مدیریت وزارت آموزش و پرورش در یک سال اخیر با اقدامات و تصمیماتی همراه بوده است که مهم‌ترین آن‌ها به شرح ذیل است:

۱. سند مذکور، در سال ۱۳۹۰ به عنوان مبنای اقدامات تحولی در وزارت آموزش و پرورش به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسیده است.

پژوهش و آموزش نیروی انسانی قرار داشت، حذف شود و وظایف آن‌ها به‌عنوان یک گروه در اداره سنجش پیگیری شود. به نظر می‌رسد که اقدامات مذکور در راستای چابک سازی وزارتخانه صورت گرفته است اما سرعت تغییرات در یک‌فصله‌ی زمانی کوتاه حاکی از عجله وزیر در تحولات ساختاری است و این رویکرد با منش اعلام‌شده‌ی فانی سازگار نیست.

برخی از اقدامات وزیر آموزش و پرورش ناظر به تحولات ساختاری وزارتخانه بوده است؛ از جمله می‌توان به تأسیس «دفتر آموزش کاردانش» در معاونت آموزش متوسطه اشاره نمود.

۶. بهره‌گیری از پست‌های مشاوره‌ای جدید در مسائل

کلیدی آموزش و پرورش

یکی از اقدامات مثبت دکتر فانی در بدو تصدی وزارت آموزش و پرورش، تعیین مشاور در مسائل کلیدی آموزش و پرورش بود. از جمله این پست‌ها می‌توان به «مشاور وزیر در امور اتاق‌های فکر»، «مشاور اقتصادی» و «مشاور وزیر در اجرای سند تحول بنیادین» اشاره نمود. عمده این مشاوران از میان مدیران باسابقه و مجرب این وزارتخانه انتخاب شده‌اند. شایان ذکر است که استفاده از مشاوران جوان در کنار مشاوران مجرب چندان مورد توجه دولت یازدهم نبوده است.

۷. توقف در اجرای طرح‌های غیر کارشناسی

به نظر فانی برخی از طرح‌های تحولی آغاز شده در دولت قبل، با عجله و بدون پشتوانه کارشناسی کافی طراحی شده بودند. از این رو وی پس از پذیرش مسئولیت، اجرای برخی از این طرح‌ها را به‌صورت موقت متوقف نمود که از جمله می‌توان به طرح نظام رتبه‌بندی معلمان و تعطیلی پنج‌شنبه‌ها اشاره نمود. به نظر ایشان برخی از اقدامات دیگر دولت قبل، نظیر تغییر ساختار نظام آموزشی به ۶-۳-۳ نیز به‌صورت غیر کارشناسی، غیرموجه و بدون آماده‌سازی زیرساخت‌های لازم آغاز شده بود. اما با توجه به اینکه توقف این طرح با سردرگمی بدنه‌ی وزارتخانه و تحمیل هزینه‌های سنگین همراه خواهد بود، اجرای آن در دوره‌ی مسئولیت فانی همچنان ادامه یافت.

۸. کندی روند تدوین نقشه راه اجرای سند تحول

بنیادین آموزش و پرورش

اگرچه اجرای سند تحول بنیادین اولویت بسیار بالایی دارد، تمهید مقدمات این تحول نیز بسیار ضروری است که مهم‌ترین و اولویت‌داری‌ترین مقدمه، تدوین نقشه‌ی راه برای اجرای سند

لازم به ذکر است که در دولت جدید، برخی از راهکارهای سند برای توسعه‌ی مشارکت عمومی مغفول مانده است. به‌عنوان مثال، راهکار ۳-۹ سند مذکور از سیاست «چند تألیفی» در کتاب‌های درسی حمایت می‌کند. با وجود این، در دولت جدید هنوز نسبت به این سیاست مهم و کلیدی تصمیمی اتخاذ نشده است.

۳. آغاز بودجه‌ریزی عملیاتی به‌صورت آزمایشی

بودجه‌ریزی بر اساس عملکرد، سومین اولویت دولت یازدهم در آموزش و پرورش است و در همین راستا مقرر گردیده است که بودجه نیم درصد از مدارس کشور به‌صورت عملیاتی تعیین شود. ضرورت بودجه‌ریزی عملیاتی در سند تحول بنیادین ذکر نشده است، اما راهکار ۱-۲۰ از سند مذکور به شفاف‌سازی عملکرد مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی اشاره دارد. با توجه به اینکه بودجه‌ریزی عملیاتی می‌تواند یکی از مصادیق شفافیت عملکرد مالی باشد، می‌توان اولویت سوم وزارتخانه‌ی فانی در سال ۹۳ را همسو با راهکار یادشده دانست.

۴. برنامه تعالی بخشی مدیریت مدرسه

ارتقای مدیریت آموزشگاهی اولویت چهارم فانی در سال ۱۳۹۳ است. در همین راستا، بخشنامه‌ای به مدیران کل استانی ابلاغ شده و ایشان را موظف نموده است مقدمات اجرای طرح تعالی بخشی مدیریت مدرسه را فراهم نمایند. چنانچه این طرح از پشتوانه کارشناسی لازم برخوردار باشد و به‌گونه‌ای صحیح اجرا گردد، از عوامل بسیار مؤثر در تحول آموزشی خواهد بود. همچنین این تصمیم در راستای اجرای سند تحول بنیادین معنا دار است، زیرا برخی از مؤلفه‌های سند بر «طراحی و اجرای الگوی بالندگی شغلی - حرفه‌ای برای منابع انسانی» و «ایجاد سازوکارهای لازم برای تربیت مدیران آموزشی» تأکید می‌کند. شایان ذکر است که به دلیل در دسترس نبودن محتوای این طرح، اظهار نظر در باب اتقان و کارآمدی آن میسر نیست.

۵. انجام برخی تحولات ساختاری در وزارتخانه

برخی از اقدامات وزیر آموزش و پرورش ناظر به تحولات ساختاری وزارتخانه بوده است؛ از جمله می‌توان به تأسیس «دفتر آموزش کاردانش» در معاونت آموزش متوسطه اشاره نمود. بر این اساس دفتر «آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش» به دو دفتر مجزا تبدیل می‌شود. در سال تحصیلی گذشته، مرکز «برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی» نیز با مرکز «آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات» ادغام گردید و مرکز جدیدی با عنوان «برنامه‌ریزی منابع انسانی و فناوری اطلاعات» ایجاد شد. همچنین مقرر شد که گروه‌های «بررسی محتوای آموزشی و پرورشی» و «تجزیه و تحلیل فضاها، دانش‌آموز و نیروی انسانی»، که در معاونت

به اعتقاد مدیران جدید آموزش و پرورش، پنج‌شنبه‌ها نباید تعطیل باشد، اما دانش‌آموزان در این روز بدون کیف و کتاب به مدرسه بیایند و در فعالیت‌های پرورشی مشارکت نمایند.

اعتقادی، اخلاقی، اجتماعی، سیاسی، هنری، بدنی و اقتصادی کفایت نمی‌کند.

سومین نقد به «عنوان» طرح مذکور وارد می‌شود، زیرا روز بدون کتاب را روز بانشاط نامیدن، خود یک برنامه درسی پنهان است که پنج روز همراه با کتاب را به‌طور ضمنی به‌عنوان روزهای بدون نشاط معرفی می‌کند. به نظر می‌رسد علی‌رغم اینکه فانی برخی طرح‌های وزیر قبلی را به دلیل غیر کارشناسی بودن متوقف کرد، خود دچار اجرای طرح‌های عجولانه و غیر کارشناسی نظیر برنامه «یک روز بانشاط» شده است.

۱۰. غفلت از برخی اقدامات اولویت‌دار برای تحول در

آموزش و پرورش

یکی از نقاط ضعف وزارت آموزش و پرورش در یک سال اخیر، غفلت از اقدامات و راهبردهایی است که اولویت بالایی در تحول نظام تربیت رسمی و عمومی دارند. می‌توان در مجموع به سه دسته از فعالیت‌های مغفول اشاره نمود:

الف) فقدان سازوکار استفاده از خرد جمعی نخبگان حوزه

تربیت

در آغاز فعالیت وزارت فانی انتظار می‌رفت در این دوره، سازوکارهایی برای بهره‌مندی از آراء صاحب‌نظران و مجریان حوزه‌ی تربیت، طراحی و اجرا گردد. باین‌وجود در یک سال گذشته اقدامات لازم برای تحقق چنین مهمی صورت نگرفته است، به‌ویژه آنکه برخی از برنامه‌های وزیر قبل از طرح در فضای نخبگانی «حوزویان، دانشگاهیان و اصحاب تجربه» وارد عرصه‌ی اجرا شده است. لازم

به ذکر است که انتصاب مشاور وزیر در امور کانون‌های تفکر از اقدامات مثبت فانی محسوب می‌گردد که برای فراهم کردن فضای تعاملی مذکور ظرفیت خوبی ایجاد می‌کند. هرچند تاکنون اقدام درخوری در این

یکی از نقاط ضعف وزارت آموزش و پرورش در یک سال اخیر، غفلت از اقدامات و راهبردهایی است که اولویت بالایی در تحول نظام تربیت رسمی و عمومی دارند.

زمینه صورت نگرفته است.

ب) ضعف فعالیت رسانه‌ای

اجرای سند تحول بنیادین نیازمند مشارکت و همکاری معلمان، مدیران مدارس، کارشناسان وزارت آموزش و پرورش، دانش‌آموزان و خانواده‌های آن‌هاست. از این‌رو آموزش مستقیم و غیرمستقیم این عوامل به‌منظور هماهنگ‌سازی شناخت و انگیزه‌ی ایشان با

مذکور به شمار می‌آید. یکی از وعده‌های فانی در آغاز مسئولیت، تدوین این نقشه در یک بازه زمانی یک‌ساله بود و بدین منظور، بهرام کریمی، از مدیران اسبق آموزش و پرورش، به‌عنوان مشاور وزیر در اجرای سند تحول منصوب گردید و وظیفه‌ی تهیه‌ی نقشه راه به عهده ایشان گذاشته شد.

بر اساس اعلام معاون دبیر کل شورای عالی آموزش و پرورش، تدوین و تصویب زیر نظام‌های شش‌گانه وزارت آموزش و پرورش مقدمه‌ی تدوین نقشه راه است. تاکنون فقط زیر نظام برنامه درسی ملی تدوین شده است و به اذعان وی سایر زیر نظام‌ها تا سال ۱۳۹۴ آماده نخواهند شد. بر این اساس به‌طور طبیعی، نقشه راه اجرای سند نیز در موعد مقرر شده از سوی وزیر آماده نخواهد شد. علاوه بر این، روند تدوین نقشه‌ی راه نیز بسیار کند است و نگرانی‌هایی در مورد اجرای سند تحول را موجب شده است. یکی از دلایل این‌کندی، اشتغال مسئول تدوین نقشه راه در دانشگاه مذاهب اسلامی به‌عنوان سرپرست ادارات کل آموزش و تحصیلات تکمیلی است. از آنجایی که هر اقدام تحولی باید بر اساس نقشه‌ی راه اجرای سند تحول انجام شود و مقام معظم رهبری نیز بارها بر ضرورت تدوین این نقشه تأکید کرده‌اند، انتظار می‌رود با رفع موانع، هر چه سریع‌تر از آن رونمایی گردد. همچنین لازم است قبل از تصویب نقشه‌ی راه، مفاد آن در معرض نقد نخبگانی قرار گیرد تا از هدر رفتن فرصت زمانی و سرمایه‌ی مالی و انسانی جلوگیری شود.

۹. «یک روز بانشاط» در مدرسه و پنج روز بی‌نشاط

طرح موسوم به «تعطیلی پنج‌شنبه‌ها» تصمیمی است که در دوره وزارت حاجی بابایی گرفته شد، اما وزیر جدید در مواجهه با این تصمیم، طرح جایگزینی را با عنوان «روز بانشاط» پیگیری می‌کند. به اعتقاد مدیران جدید آموزش و پرورش، پنج‌شنبه‌ها نباید تعطیل باشد، اما دانش‌آموزان در این روز بدون کیف و

کتاب به مدرسه بیایند و در فعالیت‌های پرورشی مشارکت نمایند.

طرح مذکور از سه جهت قابل نقد است: اول اینکه معاون جدید پرورشی در اوایل دوران مسئولیت خود و پیش از کارشناسی‌های

دقیق و بررسی ظرفیت‌های موجود، آن را مطرح نمود. دوم اینکه بر اساس سند تحول بنیادین، علاوه بر اینکه فعالیت‌های پرورشی مجزا برای دانش‌آموزان ضرورت دارد، رویکرد اصلی در سند تحول، تلفیق فعالیت‌های «آموزشی» و «پرورشی» است و همه معلمان مدارس باید در این راستا نقش تربیتی ایفا نمایند. طرح روز بانشاط به‌نوعی باعث تفکیک امر تعلیم از تربیت خواهد شد. ضمن اینکه صرفاً یک روز در هفته برای پوشش دادن تربیت

اهداف و راهکارهای موجود در سند تحول ضرورت دارد. با توجه به اینکه رسانه‌ها به‌ویژه صداوسیما، در ترویج و گفتمان سازی شعارهای اصلی سند تحول ابزارهای مهم و کارآمدی محسوب می‌شوند، لازم است از ظرفیت بسیار بالای آن‌ها در این راستا بهره برد. اما وزارتخانه‌ی دکتر فانی تاکنون کمترین بهره را از این تعامل برده است.

ج) نادیده گرفتن برخی راهکاری اساسی سند تحول بنیادین

سومین دسته فعالیت‌هایی که در برنامه و اقدامات وزیر آموزش و پرورش مغفول واقع شده است، برخی از راهکارهای اساسی سند تحول بنیادین است. از جمله این راهکارها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- سیاست چند تألیفی در تدوین کتب درسی
- فاصله از حافظه محوری در برنامه درسی و ارتقای جایگاه پرورش قوه‌ی تفکر
- افزایش سهم اعتبارات آموزش و پرورش از تولید ناخالص داخلی
- اولویت‌بخشی به آموزش ابتدایی در تأمین و تخصیص منابع
- افزایش سهم هزینه‌های غیر پرسنلی در بودجه جاری آموزش و پرورش
- حاکمیت رویکرد فرهنگی- تربیتی در تولید محتوای کتب درسی

فانی چه نمره ای می گیرد؟

با توجه به آنچه ذکر گردید، سابقه اجرایی دکتر فانی در سطوح کلان مدیریتی این وزارتخانه از یک‌سو تجربیات ارزشمندی در اختیار او قرار داده و از سوی دیگر انجام پژوهش‌های راهبردی و ملی در کنار تخصص علمی وی، موجب نگرشی عمیق از مسائل آموزش و پرورش ایران شده است. این دو عامل تا حد قابل توجهی

در تعیین اولویت‌های کاری وزیر مؤثر واقع شده است. باین‌وجود برنامه‌ای که فانی در ابتدای مسئولیت ارائه کرده است، تلخیصی از سند تحول بنیادین و سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در تحول آموزش و پرورش و شامل مفاد زیادی است که عملیاتی کردن تمام آن‌ها در دوره چهارساله ممکن نیست. لازم به ذکر است که برخی از این مفاد، در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری ذکر نشده است. از جمله می‌توان به «طراحی و استقرار مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی استراتژیک آموزش و پرورش»، «استقرار بودجه‌ریزی عملیاتی»، «ارتقای جایگاه زنان در مدیریت‌های عالی و میانی و سطوح کارشناسی و برنامه‌ریزی آموزش و پرورش» و «تدوین و ترویج و اشاعه فرهنگ اعتدال در نظام آموزش و پرورش، به‌ویژه در سطوح مختلف مدیریتی» اشاره نمود.

جدا از برنامه ارائه‌شده، اقدامات وزیر در سال اول دولت یازدهم نیز با نقاط قوت و ضعفی همراه بوده است. مهم‌ترین نقاط قوت وزیر آموزش و پرورش، آغاز بودجه‌ریزی عملیاتی، توجه به مدیریت آموزشی، ساماندهی به توزیع نیروی انسانی و دانشگاه فرهنگیان است که از یک‌سو با مفاد سند تحول بنیادین سازگارند و از سوی دیگر به نحوی جزو زیرساخت‌ها و مقدمات اجرای عموم راهکارهای سند تحول به حساب می‌آیند. توقف برخی از طرح‌های تحولی غیر کارشناسی به‌صورت موقت (از جمله طرح رتبه‌بندی معلمان) از دیگر اقدامات مثبت ایشان محسوب می‌شود.

از جمله نقاط ضعف وزیر در یک سال اخیر می‌توان به کندی روند تدوین نقشه‌ی راه اجرای سند تحول بنیادین، فقدان فضای گفتگو و تعامل نخبگانی در طرح‌های تحولی، فعالیت ضعیف رسانه‌ای برای اجرای سند تحول، طرح ناقص و مخدوش «یک روز بدون کتاب» و غفلت از برخی مفاد سند تحول نظیر سیاست چند تألیفی کتب درسی اشاره نمود.

مهمترین اقدامات مثبت و منفی وزیر آموزش و پرورش

اقدامات مثبت	اقدامات منفی
<ul style="list-style-type: none"> - آغاز بودجه‌ریزی عملیاتی به‌صورت آزمایشی - برنامه تعالی‌بخشی مدیریت مدرسه - توقف موقت در طرح‌های تحولی غیر کارشناسی - آغاز ساماندهی به توزیع نامتوازن نیروی انسانی - اهتمام به ارتقای کیفیت دانشگاه فرهنگیان 	<ul style="list-style-type: none"> - نادیده گرفتن برخی راهکاری اساسی سند تحول بنیادین - نظیر سیاست چند تألیفی کتب درسی - کندی روند تدوین نقشه راه اجرای سند تحول بنیادین - «یک روز بانشاط» در مدرسه و پنج روز بی‌نشاط - فقدان سازوکار استفاده از خرد جمعی نخبگان حوزه تعلیم و تربیت - فعالیت ضعیف رسانه‌ای برای اجرای سند تحول

فرمان، جای دیگری است!

عملکرد یکساله علی طیب نیا

وزیر امور اقتصادی و دارایی دولت یازدهم

طیب نیا کیست؟

علی طیب نیا متولد ۱۶ فروردین ۱۳۳۹ در اصفهان پس از اتمام تحصیلات در مقطع متوسطه در رشته اقتصاد دانشگاه تهران مشغول به تحصیل شد. سپس با کسب رتبه اول در مقطع کارشناسی ارشد در همین رشته در دانشگاه تهران ادامه تحصیل داد و در نهایت دکترای خود را از این دانشگاه دریافت کرد. البته ایشان پایان نامه خود با عنوان «تورم ساختاری در ایران» را زیر نظر پرفسور لارنس هریس در مدرسه اقتصاد لندن گذرانده است.

علی طیب نیا در کنار بیش از دو دهه تدریس اقتصاد و راهنمایی بیش از ۱۱۰ رساله دکتری و پایان نامه کارشناسی ارشد، سابقه حضور مستمر و کارشناسانه به عنوان سیاست گذار و تصمیم ساز اقتصادی در سه دولت اخیر جمهوری اسلامی ایران را دارا است. سوابق اجرایی وی عبارتند از:

- دبیر کمیسیون اقتصاد نهاد ریاست جمهوری، ۱۳۷۳ تا ۱۳۷۶
- معاون طرح و بررسی نهاد ریاست جمهوری ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۰
- مشاور کمیسیون اقتصاد هیات دولت ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۴
- معاون هماهنگی امور اقتصادی و فنی نهاد ریاست جمهوری ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴
- عضو حقیقی شورای پول و اعتبار ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۷
- معاون اقتصادی و هماهنگی امور برنامه و بودجه سازمان مدیریت و برنامه ریزی ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۵
- دبیر هیات امناء حساب ذخیره ارزی ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۵

طیب نیا چه برنامه‌ای دارد؟

وزیر امور اقتصادی و دارایی پس از معرفی به مجلس شورای اسلامی برنامه‌های خود را برای تصدی این پست در ۱۹ صفحه تقدیم مجلس کرد. طیب نیا در این مجموعه پس از بیان مقدمه و ارائه‌ی تحلیل از مهم‌ترین چالش‌های اقتصادی کشور، محورهای زیر را به عنوان مقصد برنامه‌ها و اقدامات راهبردی وزارت امور اقتصادی و دارایی معرفی کرده است:

«ثروت آفرینی و افزایش درآمد سرانه»، «شغل آفرینی پایدار و مهار بیکاری»، «عدالت گستری و کاهش شکاف درآمدی»، «ایجاد تعادل در بازارهای مختلف (پول، سرمایه و ...)»، «بهبود وضعیت رفاهی مردم»، «کاهش تورم و افزایش قدرت خرید خانوار»، «تحکیم بنیان‌های اقتصاد داخلی (اقتصاد مقاومتی)»، «تعامل سازنده با اقتصاد جهانی».

نظام بانک و بیمه، نظام مالیاتی، بازار سرمایه و نظام گمرکی را می‌توان به عنوان مهم‌ترین محورهای برنامه ایشان معرفی کرد. در ادامه به مهم‌ترین برنامه‌های ایشان اشاره شده است:

- کمک به مدیریت نقدینگی کشور با استفاده از روش‌هایی همچون کارا نمودن بازارهای پولی و سرمایه‌ای و سوق دادن نقدینگی کشور به سمت سرمایه‌گذاری در بخش‌های مولد اقتصادی و توانمندسازی کشور برای مقابله با تحریم‌ها
- کمک به کنترل پایه پولی از طریق حذف هرگونه اثرپذیری منابع پایه پولی از سیاست‌های مالی و عملیات بودجه‌ای دولت و کاهش تدریجی بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی
- مشارکت فعال در بازساماندهی نظام پولی و بانکی با هدف حفظ ارزش پول ملی
- افزایش ضریب نفوذ بیمه و کارآمدی و کارایی شرکت‌های بیمه‌ای از طریق تشویق رقابت، و جلب مشارکت فنی و مالی بیمه‌گران خارجی
- مشارکت فعال در بهسازی و تجدید ساماندهی نظام بیمه‌ای
- افزایش سهم بیمه‌های غیردولتی
- یکپارچه‌سازی و ساده‌سازی قوانین مالیاتی
- پیاده‌سازی کامل نظام جامع مالیاتی در کشور
- ادامه و کارآمدسازی اجرای سیاست خوداظهاری مالیاتی
- شفافیت در اعمال سیاست‌های تشویقی مالیاتی و همچنین هدفمند نمودن آن‌ها در راستای حمایت موثر از تولید داخلی کشور
- توسعه سیستم اطلاعات مالیاتی در راستای ارتقاء اشرف اطلاعاتی دستگاه مالیاتی
- وضع مالیات بر جمع درآمد و ثروت به منظور تقویت روح عدالت محوری در نظام مالیاتی کشور

- توسعه بازار سرمایه و هدایت شرکت‌ها به تأمین مالی از بازار سرمایه
- کنترل آثار حساسیت بازار سرمایه به سیاست‌های متخذه ارکان نظام
- ایجاد شفافیت اطلاعاتی در بازار سهام با هدف اعتماد آفرینی و گسترش عدالت
- تفکیک تأمین مالی خرد و کلان و هدایت نظام بانکی به سمت تأمین مالی کلان و سایر مؤسسات غیر بانکی به تأمین مالی خرد
- پیاده‌سازی سریع طرح جامع گمرک الکترونیکی نوین
- ایجاد و استقرار پنجره واحد تجاری در اجرای ماده (۱۲) قانون امورگمرکی با فرماندهی واحد
- اجرای دقیق بسته‌های سازمان جهانی گمرک، و اجرای کامل کنوانسیون تجدیدنظر شده کیوتو
- اجرای برنامه مدیریت هماهنگ مرزی، برنامه استانداردهای امنیتی، و توسعه حسابرسی پس از ترخیص و ...

مهم‌ترین اظهارات و اقدامات طیب نیا

۱. تورم

دکتر طیب نیا در اولین روزهای مسئولیت خود به عنوان وزیر امور اقتصادی و دارایی با حضور در یک برنامه تلویزیونی یکی از برنامه‌های ۱۰۰ روزه خود را مهار رشد نامتناسب نقدینگی اعلام کرد. به اعتقاد ایشان: «یک برداشت غلط وجود دارد که حل مشکل تولید با افزایش نقدینگی میسر است و این تفکر در برخی تصمیمات مانند پروژه مسکن مهر اعمال شد، به طوری که حدود نیمی از پایه پولی و تورم کشور، ناشی از پروژه‌های مسکن مهر است. بنابراین جلوی رشد منابع پایه پولی را می‌گیریم و کنترل نقدینگی را به طور جدی پیگیری خواهیم کرد». در همین رابطه ایشان گفت: «مسئول کنترل قیمت‌ها و مهار تورم به طور مشخص بانک مرکزی است، اما منابع رشد پایه پولی و نقدینگی در کنترل بانک مرکزی نیست و بودجه دولت آن را ایجاد می‌کند، بنابراین بانک مرکزی بدون کمک وزارت اقتصاد و سازمان مدیریت نمی‌تواند این هدف را محقق کند».

با این حال بررسی عملکرد دولت در یک سال گذشته و تغییرات نرخ تورم نشان می‌دهد به دلیل ساختار وارداتی تولید در ایران، «تورم فشار هزینه» یکی از عوامل اصلی تورم در کشور است. بر این اساس، با توجه به کاهش تورم انتظاری ناشی از تغییر فضای سیاسی کشور و توقف افزایش فشارهای بین‌المللی علیه ایران - و کاهش حدود ۱۵٪ نرخ ارز و ثبات آن^۱ در کنار تخلیه کامل اثر افزایش نرخ ارز در شاخص قیمت‌های سال ۹۱ و نیمه اول سال ۹۲، از دلایل اصلی کاهش نرخ تورم در ۶ ماهه دوم سال ۹۲ و چهار ماهه اول سال ۹۳ است.

^۱ بر اساس آخرین گزارش بانک مرکزی از نمایه‌های آماري سال ۹۲، متوسط نرخ ارز از ۳۵۴۵ تومان در سه ماهه اول سال ۹۲ به ۲۹۹۸ تومان در سه ماهه سوم سال ۹۲ رسیده است. همچنین متوسط نرخ ارز از ۱۳۵۶ تومان در سال ۱۳۹۰ به ۳۵۲۱ تومان در سه ماهه چهارم سال ۹۱ رسید.

بر مالیات بر تولید بیان کرده و معتقد است حتی در جاهایی نیاز است برای حمایت از تولید، مالیات صنعت کاهش یابد. اما در این میان برخی رخدادهای همچون مخالفت وزیر مسکن با دو بند مهم از لایحه اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم که عبارتند از «مالیات بر عایدی سرمایه» و «مالیات بر خانه‌های خالی»، نشان از چند صدایی در دولت داشته و داشتن اختیار وزارت اقتصاد، در برنامه‌ریزی و اصلاح ساختار اقتصادی را با سؤال جدی روبرو کرده است.

فارغ از نقدهای وارده به بسته خروج از رکود، این شائبه به وجود می‌آید که آیا وزارت امور اقتصادی و دارایی به واقع در برنامه‌ریزی اقتصادی برای کشور دخیل است، یا فقط به عنوان یک مجری مشغول پیاده‌سازی سیاست‌های اقتصادی مشاوران رییس‌جمهور می‌باشد؟

۳. هدفمندی و حذف یارانه بگیران پر درآمد

اجرای فاز دوم قانون هدفمندی یارانه‌ها یکی از مهم‌ترین اقدامات اقتصادی بود که دولت یازدهم طی در یک سال اول خود با آن روبرو بود. چالش‌برانگیزترین مرحله اجرای این قانون را می‌توان حذف افراد پر درآمد از لیست دریافت کنندگان یارانه دانست. با توجه به کسری درآمدهای اجرای قانون برای پرداخت یارانه به تمام جمعیت کشور، موضوع حذف اقشار پر درآمد در دستور کار دولت و مجلس قرار گرفت. به دلیل نبود پایگاه‌های داده‌ای مناسب برای ایجاد شفافیت اطلاعاتی و مسایلی که در خصوص بررسی حساب‌های بانکی افراد ایجاد شد، این موضوع به انصراف داوطلبانه افراد از دریافت یارانه تغییر پیدا کرد.

وزیر امور اقتصادی و دارایی ۲۶ فروردین‌ماه سال جاری با حضور در مجلس شورای اسلامی با اشاره به اینکه دولت در مورد شناسایی دهک‌های غیر نیازمند به یارانه بنا را بر اعتماد به مردم گذاشته است، گفت: حدود ۱۰ میلیون نفر از افراد پر درآمد شناسایی شدند، که اگر برای دریافت یارانه ثبت‌نام کنند زمینه حذف آن‌ها از سوی دولت فراهم است. پنج ماه بعد از این تاریخ علی‌طیب‌نیا دهم مردادماه در چهارمین نشست فرصت تاریخی انقلاب (فتا) در اصفهان ادعای فروردین‌ماه خود در مجلس را تکرار کرد و گفت: با شناسایی ۱۰ میلیون نفر از افراد پر درآمد جامعه، به زودی فهرست جدید یارانه‌بگیران اعلام می‌شود. اما وزیر اقتصاد کمتر از یک ماه بعد، ۲۱ ام مردادماه در حاشیه‌ی همایش خروج از رکود تعداد قطعی افراد قابل حذف از لیست دریافت‌کنندگان یارانه را با کاهش ۵۰ برابری، ۲۰۰ هزار نفر اعلام کرد. عملیاتی نشدن حذف افراد پر درآمد از فرآیند پرداخت یارانه و تغییرات تعداد نفرات این لیست را می‌توان نشانی از

با توجه به اینکه نرخ رشد نقدینگی در سال ۹۱ و ۹۲ حدود ۳۰ درصد بوده است، این میزان از افزایش نقدینگی قطعاً نمی‌تواند کاهش حدود ۳۰ درصدی در تورم نقطه به نقطه را توضیح دهد. لذا پیش‌فرض اثرپذیری مطلق متغیر تورم از نقدینگی در اقتصاد ایران، از اشکالات اساسی در شکل‌گیری تحلیل مذکور است و به نقش سه برابر شدن نرخ ارز در افزایش شاخص بهای کالا و نقش آن در افزایش تورم کمتر توجه شده است.

۲. وابستگی به نفت، همچنان پاشنه آشیل اقتصاد ایران

از همان ابتدای معرفی آقای طیب‌نیا به عنوان وزیر پیشنهادی امور اقتصادی و دارایی تأکید ایشان بر مزمین بودن امراض اقتصاد کشور به دلیل وابستگی به درآمدهای نفتی بوده است. به عبارت دیگر منشأ اصلی پایین بودن نرخ رشد اقتصادی کشور و نوسانات آن از نظر طیب‌نیا، تکیه بر درآمدهای نفتی است. در همین راستا وزیر اقتصاد در مراسم تودیع و معارفه روسای سابق و جدید سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران تصریح کرد: «مسئله اگر این تحریم‌ها هم برطرف بشود، ما دیگر بنا نداریم از درآمدهای نفتی به عنوان موتور محرکه اقتصاد کشور استفاده کنیم.»

وزیر اقتصاد در مورد قطع وابستگی به نفت دو راهکار ارائه کرده

وزیر اقتصاد در مراسم تودیع و معارفه روسای سابق و جدید سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران تصریح کرد: «مسئله اگر این تحریم‌ها هم برطرف بشود، ما دیگر بنا نداریم از درآمدهای نفتی به عنوان موتور محرکه اقتصاد کشور استفاده کنیم.»

است. ارتقاء ثروت‌آفرینی و توان تولید در کشور به عنوان اولین اقدام معرفی شده است، زیرا اگر تولید انجام نشود دولت هم نمی‌تواند سهم خود را از آن برداشت کند. با بیان این راهکار، انتظارات بر این بود که وزارت اقتصاد بسته‌ای را برای حمایت از تولید در دوران رکود ارائه دهد. این در حالی است که بسته‌ی دولت برای خروج از رکود از جایی بیرون از وزارت اقتصاد ارائه شد. فارغ از نقدهای وارده به بسته خروج از رکود، این شائبه به وجود می‌آید که آیا وزارت امور اقتصادی و دارایی به واقع در برنامه‌ریزی اقتصادی برای کشور دخیل است، یا فقط به عنوان یک مجری مشغول پیاده‌سازی سیاست‌های اقتصادی مشاوران رییس‌جمهور می‌باشد؟

طیب‌نیا اصلاح نظام مالیاتی را به عنوان راهکار دوم برای قطع وابستگی بودجه به نفت می‌داند. وی مالیات بر مصرف را مقدم

^۲ بر اساس گزارشات بانک مرکزی، تورم نقطه به نقطه در تیر ۹۲ برابر با ۴۴٫۱ درصد بوده که در تیر ۹۳ به ۱۴٫۶ درصد رسیده است

در قالب تکالیف بودجه ای و دولتی طبقه بندی می شود و نباید با معوقات قطعی نظام بانکی جمع زده شود.»

هر چند کوتاهی دستگاه اقتصادی کشور - که دکتر طیب نیا به عنوان وزیر امور اقتصادی و دارایی جایگاه هدایت آن را به عهده دارد - در ایجاد پایگاه‌های شفاف اطلاعاتی را می‌توان یکی از عوامل مهم در ایجاد این وضعیت دانست اما پیگیری ضعیف این موضوع توسط بانک‌ها از اهمیت بیشتری برخوردار است. با توجه به اینکه بانک‌های دولتی زیر نظر وزیر امور اقتصادی و دارایی به عنوان رییس مجمع قرار دارند انتظار این بود که پیگیری قوی تری نسبت به این موضوع توسط بانک‌ها صورت گیرد.

آنچه طیب نیا با آن مواجه شد

هرچند طی یک سال گذشته اقتصاد کشور با تحولات مختلفی روبرو بوده است اما علیرغم عنوان وزارت خانه مطبوع دکتر طیب نیا، بسیاری از این تحولات به اقدامات ایشان مربوط نمی‌شود. مهم‌ترین تحولات مجموعه تحت مسئولیت دکتر طیب نیا عبارتند از:

۱. دریافت نخستین کارت زرد دولت، از مجلس شورای اسلامی

چگونگی وضعیت خزانه بانک مرکزی و موجودی آن، منابع صندوق توسعه ملی، فروش نفت و دیگر مباحث کلان اقتصادی محورهای سؤالاتی بودند که پس از طرح آن‌ها در جلسه کمیسیون اقتصادی مجلس و قانع نشدن نمایندگان از پاسخ‌های وزیر اقتصاد، در صحن علنی مجلس مطرح شدند. البته می‌توان اظهارات رییس کل بانک مرکزی در خصوص نرخ دلار را مهم‌ترین عامل طرح این سؤال عنوان کرد. جایی که به دنبال کاهش نرخ ارز، سیف گفته بود: «کاهش نرخ ارز برای ما مفید و مطلوب نیست.»

قانع نشدن نمایندگان مردم از پاسخ‌های وزیر باعث شد تا اولین کارت زرد مجلس به وزیری تعلق گیرد که بیش‌ترین رأی را در جلسه رأی اعتماد به کابینه دولت یازدهم از آن خود کرده بود.

۲. تصویب لایحه مالیات

می‌توان گفت یکی از مهم‌ترین تحولات مرتبط با زیرمجموعه‌های وزارت امور اقتصادی و دارایی تصویب کلیات لایحه اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم در مجلس شورای اسلامی بوده است. در نشست علنی سه شنبه ۸ بهمن‌ماه مجلس شورای اسلامی کلیات لایحه اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم مصوب سال ۱۳۶۶ و اصلاحات بعدی آن با ۱۵۸ رأی موافق، ۳۹ رأی مخالف و ۱۲ رأی ممتنع از مجموع ۲۳۰ نماینده حاضر در صحن علنی مجلس به تصویب رسید.

عدم وجود پایگاه‌های اطلاعاتی مناسب برای این کار دانست که ضروری است ایجاد آن‌ها توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی پیگیری شود.

علی طیب نیا دهم مردادماه در چهارمین نشست فرصت تاریخی انقلاب (فتا) در اصفهان ادعای فروردین‌ماه خود در مجلس را تکرار کرد و گفت: با شناسایی ۱۰ میلیون نفر از افراد پردرآمد جامعه، به زودی فهرست جدید یارانه‌بگیران اعلام می‌شود. اما وزیر اقتصاد کمتر از یک ماه بعد، ۲۱ ام مردادماه در حاشیه‌ی همایش خروج از رکود تعداد قطعی افراد قابل حذف از لیست دریافت‌کنندگان یارانه را با کاهش ۵۰ برابری، ۲۰۰ هزار نفر اعلام کرد.

۴. وزیر اقتصاد و معوقات بانکی

تنها مدتی کمی از آغاز یازدهمین دوره ریاست جمهوری گذشته بود که موضوع معوقات بانکی و بدهکاران بانکی مورد توجه رسانه‌ها و شخص ریاست جمهوری قرار گرفت. این موضوع در ابتدا با عناوین مختلفی مورد توجه مردم، رسانه‌ها و حتی مسئولان قرار گرفت اما می‌توان شاه‌بیت آن را وعده ارائه یک لیست ۳۰۰ نفره از جانب رئیس‌جمهوری نام برد. اما در روز ۷ دی ماه سال گذشته رییس‌جمهور به معاون اول خود دستور داد تا اقدامات لازم برای شناسایی و مجازات کسانی که با تبانی و سوءاستفاده از امتیازات خاص، زمینه ویژه‌خواری و درآمدهای غیرموجه را فراهم کرده‌اند، در اولویت کار قرار گیرد.

سرانجام در روز ۱۵ اردیبهشت و حدود ۴ ماه پس از دستور رئیس‌جمهور، جهانگیری معاون اول رئیس‌جمهور در نشست مجمع عمومی فراکسیون اصولگرایان رهروان مجلس تصریح کرد: «هم اکنون مجموع مطالبات معوق بانک‌ها با ۸۲ هزار میلیارد تومان رسیده است». جهانگیری با اعلام اینکه ۵۷۵ نفر به عنوان بدهکار کلان بانکی شناسایی شده‌اند، گفت: «اسامی این افراد به قوه قضائیه ارسال شده است.»

اظهارات وزیر امور اقتصادی و دارایی در خصوص مبلغ واقعی مطالبات بانکی در جلسه سه‌شنبه مورخ ۲۷ خرداد ۱۳۹۳ کمیسیون تلفیق مجلس در جمع فعالان صنعتی و تولیدکنندگان و اعلام مبلغ ۱۵۰ هزار میلیارد تومان به عنوان مبلغ واقعی این طلب را می‌توان نقطه عطفی در این زمینه دانست. البته دکتر طیب نیا پس از افزایش حساسیت‌ها پیرامون این موضوع در مصاحبه اختصاصی با خبرنگار واحد مرکزی خبر گفت: «آنچه در کمیسیون اقتصاد مجلس گفته ایم آن بود که ما حدود ۸۰ هزار میلیارد تومان معوقات بانکی داریم و حدود ۷۰ هزار میلیارد تومان هم از معوقات استمهال شده است که دیگر جزو معوقات قرار نمی‌گیرد». وزیر اقتصاد ادامه داد: «مبالغ استمهال شده عمدتاً

ویژگی را دارند که در صورتی که فضای واقعی بعد از یک وقفه، خود را با این شوکها و اثر روانی آن همراه نکند، تأثیر خود را از دست داده و اثر معکوس خواهند گذاشت؛ و این اتفاقی بود که در بورس افتاد.

طیب نیا چه نمره‌ای می‌گیرد؟

بررسی اقدامات و اظهارات وزیر محترم امور اقتصادی و دارایی در کنار توجه به تحولات اقتصادی کشور که در محدوده عملکرد این وزارت خانه بوده است، نشان می‌دهد علیرغم توجه دکتر طیب نیا به فضای کلان اقتصاد کشور، از آنجا که تصمیم‌های مجموعه‌ای مانند بانک مرکزی - که زیر نظر وزیر اقتصاد نیست - تأثیر قابل توجهی بر شرایط اقتصاد کشور دارد، نباید بهبود اقتصاد کشور را به تنهایی از ایشان انتظار داشت. اما با توجه به اینکه ایجاد شفافیت در اقتصاد، لازمه بهبود فضای کسب‌وکار و اساس جمع‌آوری مالیات می‌باشد، این موضوع به عنوان یکی از مهم‌ترین وظایف وزیر امور اقتصادی به شمار می‌رود که در این راستا نه تنها اقدام مهمی از طرف وزیر صورت نگرفته است، بلکه نمایندگان مجلس نیز این موضوع را از وزیر پیگیری نکرده‌اند.

اگرچه طیب نیا برنامه‌های جذاب و مثبتی ارائه کرده است، خواهان افزایش دریافت مالیات بیشتر از محل مصرف است تا تولید، خواهان حذف افراد پر درآمد از لیست یارانه بگیران است و قائل به این است که با لغو تحریم‌ها هم مشکل اقتصاد ایران حل خواهد شد، اما برخی اظهارنظرهای متناقض با اظهارات وی از سوی مسئولین دولت و تصمیم‌گیری‌های اقتصادی در مجموعه‌هایی خارج از وزارت امور اقتصادی و دارایی موجب شده است که وی در مقام وزیر «پاسخگوی اقدامات دیگران» باشد تا اقدامات خودش. به نظر می‌رسد «فرمان اقتصاد، جای دیگری است!».

مهم‌ترین بخش این لایحه، مالیات بر عایدی سرمایه و مالیات بر خانه‌های خالی است. درحالی که مالیات بر عایدی سرمایه و مالیات بر خانه‌های خالی در بسیاری از کشورهای پیشرفته و پیش‌رو در مسکن از مالکان اخذ شده و راهی برای کنترل سوداگری است، وزارت راه در نامه‌ای به لاریجانی خواستار حذف این دو بند از لایحه تحول مالیاتی شد.

۳. سقوط بورس

شاخص کل بورس تهران، پس از ۱۷ ماه صعود کم‌نوسان، از ۱۵ دی ماه ۱۳۹۲ تقریباً با نوسانات مشابه، سیر نزول را آغاز کرد و تا ۱۲ تیرماه این سیر نزولی ادامه داشت. تا جایی که جمعی از فعالان بازار سرمایه با ارسال نامه‌ای سرگشاده به رئیس‌جمهوری محترم خواستار توجه بیشتر دکتر روحانی به وضعیت نابسامان بورس شدند.

تحلیل‌های متفاوتی از علل این اتفاق ارائه شد به عنوان مثال احمد توکلی نماینده مردم تهران در مجلس، سیاست دولت در کنترل تورم به وسیله ایجاد رکود در بازار و نیز اجرای مبهم و نامشخص فاز دوم هدمندسازی یارانه‌ها را از علل اساسی سقوط بازار ذکر کرد و پیشنهاد داد که مسئولان اقتصادی، فعالان بازار سرمایه را به صورت واقع‌بینانه از فرصت‌ها و تهدیدهای حضور در این بازار آگاه سازند.

برخی فعالان بازار سرمایه نیز متولیان بازار سرمایه را به دلیل عدم کنترل شرایط بحرانی مقصر می‌دانستند. به اعتقاد این عده، متولیان بورس می‌بایست پس از مشاهده روند غیرمنطقی رشد شاخص‌ها در تابستان سال ۱۳۹۲ که ناشی از هیجان بازار بود و نه سودآوری شرکت‌ها، اقدامات مقتضی را جهت منطقی شدن بازار انجام می‌دادند. زیرا شوک‌های روانی وارد بر بازار این

غفلت ناظر، جولان پول

عملکرد یکساله ولی الله سیف

رئیس کل بانک مرکزی در دولت یازدهم

سیف کیست؟

سر ولی الله سیف دارای مدرک لیسانس و فوق لیسانس حسابداری از دانشکده حسابداری و بوم مالی شرکت ملی نفت ایران است. وی دارای دکتری حسابداری و امور مالی از دانشگاه مهاباد است و عضو هیئت علمی گروه حسابداری و مدیریت مالی دانشکده مدیریت حسابداری می باشد.

چنین اهم سوابق مدیریتی و اجرایی ولی الله سیف، رئیس کل بانک مرکزی به قرار زیر است:

مدیر مالی و عضو هیئت عامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، (از ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۲)

عضویت هیئت مدیره بانک سپه

رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل بانک ملت

معاون اقتصادی و برنامه ریزی بنیاد مستضعفان و جانبازان

معاون بازرگانی و بین الملل بنیاد مستضعفان و جانبازان

رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل بانک صادرات ایران

رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل بانک سپه (۲۳ اردیبهشت ۱۳۷۵ تا ۱۴ شهریور ۱۳۷۹)

رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل بانک ملی ایران

رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل فیوچر بانک (بحرین)

عضو هیئت مدیره و مدیر عاملی بانک کارآفرین

عضو شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی

نائب رئیس کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین المللی

شاخص‌ها عبارتند از:

- انتشار اطلاعات مربوط به صورت‌های مالی (تسهیلات به تفکیک عقود، شاخص‌های مرتبط با اجزای مانده سپرده‌ها و تسهیلات و...)
 - انتشار اطلاعات مربوط به مدیریت ریسک (به تفکیک انواع ریسک اعتباری، نقدینگی، عملیاتی و بازاری)
 - ارائه شاخص‌های مرتبط با تسهیلات کلان و تسهیلات به اشخاص مرتبط، سرمایه‌گذاری و مشارکت حقوقی، مطالبات غیرجاری، دارایی‌های ثابت (اموال غیرمنقول و تملیکی) و کفایت سرمایه
 - انتشار اطلاعات مربوط به حاکمیت شرکتی و کنترل داخلی (ساختار هیئت‌مدیره و سهامداران و مصوبات مجمع عمومی)
 - انتشار اطلاعات مربوط به رویدادهای با اهمیت شامل تغییر در سرمایه، اعضای هیئت‌مدیره و...)
- البته اگرچه تصویب این بخشنامه قدم بزرگی بوده که بانک مرکزی در راستای ایجاد شفافیت اطلاعات در مهم‌ترین بخش اقتصادی کشور برداشته است، اما باید توجه داشت که این تازه اول راه است و بانک مرکزی باید با دقت فراوان، بر حسن اجرای این ضوابط نظارت کند و با متخلفین برخورد جدی نماید.

۲- تثبیت نوسانات نرخ ارز

در ۱۰ سال گذشته، نرخ ارز تعدیل نشده بود. این در حالی است که به دلیل تورم بالای اقتصاد کشور و در مقابل، تورم پایین دلار، لازم بود هر سال نرخ ارز تعدیل شود. اما دولت‌ها هر سال با تزریق دلارهای نفتی به بازار، مانع افزایش نرخ دلار می‌شدند. در نهایت بعد از تحریم‌ها و محدودیت‌های ارزی کشور، در اواسط دولت دهم، نرخ دلار جهشی چشمگیر یافت. این جهش سبب شد تا نرخ دلار از مبلغ ۱۲۲۶ تومان به بیش از ۳۰۰۰ تومان طی یک سال افزایش پیدا کرده و نابسامانی‌هایی را ایجاد کند.

بانک مرکزی در یک سال اخیر، با کنترل نوسانات نرخ ارز، این نرخ را در محدوده ۳۱۰۰ تومان مدیریت کرد تا جایی که می‌توان گفت که کنترل نرخ ارز طی یک سال اخیر دلیل و عامل اصلی بر کنترل تورم بوده است.

سیف چه برنامه‌ای دارد؟

بر اساس بند ب از ماده ۱۰ قانون پولی بانکی کشور با آخرین اصلاحات در دی ماه ۱۳۹۲، هدف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، حفظ ارزش پول و موازنه پرداخت‌ها و تسهیل مبادلات بازرگانی و کمک به رشد اقتصادی کشور است. در واقع می‌توان گفت که طبق قانون، حفظ ارزش پول و ایجاد رشد اقتصادی از مهم‌ترین اهداف بانک مرکزی است.

سیف در روز معارفه خود در بانک مرکزی اهم برنامه‌های خود را به شرح زیر اعلام کرد:

- کنترل پایه پولی با هدف مهار تورم
- ممانعت از بدهکاری دولت و شرکت‌های دولتی
- چاره‌اندیشی برای بدهی مسکن مهر
- اصلاح رابطه مالی بانک مرکزی و خزانه
- بازگرداندن آرامش به بازار ارز و ممانعت از مداخله در این بازار
- برقراری انضباط در بازار پول
- دکتر سیف با ارائه برنامه‌هایی جهت کنترل تورم و ایجاد ثبات در بازار ارز، به درستی به موضوع حفظ ارزش پول توجه کرده‌اند، اما موضوع رشد اقتصادی که از دیگر اهداف مهم بانک مرکزی می‌باشد در برنامه‌های ایشان مورد غفلت قرار گرفته است.

مهم‌ترین تصمیمات و اقدامات سیف

مثبت

۱- ارائه بخشنامه شفافیت

شورای پول و اعتبار در جلسه مورخ ۱۳۹۳/۴/۲۴ اقدام به تصویب بخشنامه «ضوابط ناظر بر حداقل استانداردهای شفافیت و انتشار عمومی اطلاعات توسط مؤسسات اعتباری» کرد و اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی در تاریخ ۱۳۹۳/۵/۲ این بخشنامه را به همه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری کشور ابلاغ کرد. این بخشنامه

در راستای تکلیف قانونی موجود در بند (د) ماده ۹۷ برنامه پنجم توسعه کشور که بیش از ۳ سال از تصویب آن می‌گذرد، تصویب و ابلاغ شد و در آن به افزایش شفافیت و الزام بانک‌ها به رعایت استانداردهای تعیین‌شده توسط بانک مرکزی در ارائه گزارش‌های مالی، اشاره شده

است. جامعیت شاخص‌های ذکرشده در این بخشنامه، از جمله نقاط قوت آن به شمار می‌رود. برای مثال تعدادی از این

۲- عدم جدیت در مقابله با شرکت داری بانکها

شرکت داری بانکها بخصوص فعالیت بانکها در ساختوساز برجهای مسکونی و تجاری، باعث انتقاد بسیاری از کارشناسان شده است. این رویکرد غلط، زمینهساز انحراف منابع به سمت فعالیتهای سوداگرانه و کم توجهی به تولید می شود. بسیاری از کارشناسان علت اصلی معوقات بانکی را، ورود منابع بانکی به بازارهای موازی تولید می دانند. اما با نگاهی به قوانین بانکداری در میابیم که فعالیت بانکها در زمینه شرکت داری و بنگاهداری بسیار محدود شده است و حتی اجازه ساختوساز واحدهای مسکونی را هم به آنها نمی دهد.

سیف در واکنش به این اقدامات بانکها، گفته است: «در دوره ای اعلام شد که مجمع عمومی بانکها، شرکتداری را آزاد کرده است در حالی که مجمع عمومی چنین اختیاری ندارد». به گفته سیف، بانک مرکزی محدودیت های بسیاری برای این فعالیت بانکها وضع کرده است. به گفته معاون بانک مرکزی، میزان شرکت داری بانکها در شورای پول و اعتبار ۴۰ درصد سرمایه پایه بانک تعیین شده است اما در حال حاضر این میزان به طور میانگین به بیش از ۵۱ درصد رسیده است.

مسئولان بانک مرکزی، به جای برخورد با بانکهای متخلف، از آنها در خواست می کنند تا میزان فعالیتشان در این زمینه را کاهش دهند. برای مثال می توان به نامه رئیس کل بانک مرکزی در تاریخ ۲۲ تیرماه سال جاری به بانکها اشاره کرد که طی آن مقرر شد تا بانکها در مدت سه تا پنج سال، شرکتها و اموال غیرمنقولشان را واگذار کنند و منابع خود را جهت وام دهی آزاد کنند. به نظر می رسد با اقداماتی همچون درخواست و نامه زدن، فعالیت های غیرقانونی بانکها در این زمینه متوقف نشده و بانکها همچنان در جهت کسب سود بیشتر، به حرکت خود در این مسیر ادامه دهند.

ضریب فزاینده نیز با حرکت از ۵,۱ به ۵,۵ در طی این مدت، افزایش حدود ۱۰ درصدی داشته است که منجر به افزایش نقدینگی حدود ۶۰ هزار میلیارد تومان شده است.

۳- عدم پیگیری مصرا نه مطالبات معوق بانکی

بعد از مطرح شدن موضوع مطالبات معوق در رسانه ها و پیگیری رسانه ها و همچنین اظهارات وزیر اقتصاد در ۲۷ خردادماه سال جاری در کمیسیون تلفیق مجلس مبنی بر اینکه معوقات بانکی ۱۵۰ هزار میلیارد است، سیف مطرح شدن مطالبات را سیاسی

بانک مرکزی در یک سال اخیر، با کنترل نوسانات نرخ ارز، این نرخ را در محدوده ۳۱۰۰ تومان مدیریت کرد تا جایی که می توان گفت که کنترل نرخ ارز طی یک سال اخیر دلیل و عامل اصلی بر کنترل تورم بوده است. البته نمی توان از نقش توافق ژنو و آرامش روانی موقت در این حوزه چشم پوشی کرد. البته این خطر نیز وجود دارد که بانک مرکزی با کنترل نرخ ارز جهت جلوگیری از افزایش تورم، دوباره دلار را سرکوب کند و بعد از مدتی، آزادسازی آن دوباره آثاری منفی بر اقتصاد داشته باشد.

منفی

۱- عدم کنترل نقدینگی

طبق آمار بانک مرکزی، نقدینگی در کشور از خردادماه سال گذشته تا خردادماه سال جاری به مقدار حدود ۳۰ درصد افزایش پیدا کرده است. این افزایش با اظهارات رئیس کل بانک مرکزی که کنترل تورم را ناشی از کنترل نقدینگی اعلام کرده بود، در تناقض است. حتی اظهارات مسئولین بانک مرکزی مبنی بر اینکه کنترل اجزای نقدینگی عامل کنترل رشد تورم بوده است نیز نمی تواند صحت داشته باشد، چرا که طی یک سال اخیر، هم پایه پولی و هم ضریب فزاینده با رشد قابل توجهی

مواجه شده اند. برای مثال پایه پولی از حدود ۹۲۵۰۰ میلیارد تومان در خردادماه ۹۲ به حدود ۱۱۲۵۰۰ در پایان خرداد ۹۳ رسیده است که رشدی حدود ۲۰ درصدی را نشان می دهد. جالب اینجاست که این مقدار پایه پولی افزایش یافته نه

در جهت رفع نیازهای اساسی مردم بلکه در بودجه دولت و در مسیرهای هزینه ای و غیر بازگشتی صرف شده است. این در حالی است که دولت یازدهم همواره خطوط اعتباری مربوط به مسکن مهر را که در جهت رفع نیازهای مردم بود مذبوم می دانست. در مقابل می بینیم که ضریب فزاینده نیز با حرکت از ۵,۱ به ۵,۵ در طی این مدت، افزایش حدود ۱۰ درصدی داشته است که منجر به افزایش نقدینگی حدود ۶۰ هزار میلیارد تومان شده است. سؤال اینجاست که این مقدار افزایش نقدینگی که از مسیر ضریب فزاینده و توسط بانکها و با چراغ سبز بانک مرکزی صورت پذیرفته است، در کجا به مصرف رسیده است؛ چرا که مشکلات سرمایه در گردش تولید هنوز پابرجاست. با این اوصاف، از جمله اقدامات منفی بانک مرکزی عدم توجه به کنترل رشد نقدینگی و اجزای آن و بی ارتباطی این رشد نقدینگی با تولید و رشد اقتصادی در شرایط فعلی کشور بوده است که می تواند به تورم دامن بزند.

غیرمولد در اقتصاد، منابع نقدینگی همواره به سمت این حوزه‌ها حرکت می‌کند و تولید مظلوم واقع می‌شود. در این شرایط، افزایش نقدینگی به هر شکلی که اتفاق بیفتد، به سمت تولید نرفته و تنها به گسترش فعالیت‌های غیرمولد دامن می‌زند. در نتیجه هدایت منابع بانکی از جمله اقدامات بانک مرکزی است که می‌تواند سبب حمایت از تولید و بخش مولد شود، موضوعی که تاکنون مغفول واقع شده است.

۵- ارتباط نادرست و بدون برنامه مشخص با صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی

طیبنیا و سیف به عنوان نمایندگان ایران به همراه، در دو اجلاس گذشته بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول حضور یافته‌اند و به گفته خودشان، با توجه به میزان سهم ایران در بانک جهانی به دنبال افزایش کمک‌های بانک جهانی به ایران هستند. بعد از رایزنی‌های وزیر اقتصاد، کارشناسان بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول به ایران آمده‌اند و ارزیابی‌های خود را انجام داده‌اند. نکته قابل توجه آن است که این نهادهای بین‌المللی با اهداف مشخص به کشورهای عضو کمک می‌کنند و در راستای کمک‌های آن‌ها باید خواسته‌های مدنظرشان تأمین و اجرا شود. تجربه‌های تلخ توصیه‌های صندوق بین‌المللی پول در کشور ما نیز تکرار شده است. از جمله توصیه‌های صندوق بین‌المللی پول به ایران، حذف روش مبادلات کالا بدون ارز واسط در سال‌های ابتدایی بعد از جنگ بوده است که زمینه وابستگی هرچه بیشتر اقتصاد کشور به دلار را فراهم کرد. این وابستگی در زمان تحریم، میزان آسیب‌پذیری اقتصاد کشور را به خوبی مشخص کرد. ضروری است دولت و بخصوص بانک مرکزی به توصیه‌ها و برنامه‌های این دو نهاد به دید واقع‌بینانه بنگرند.

از جمله توصیه‌های صندوق بین‌المللی پول به ایران، حذف روش مبادلات کالا بدون ارز واسط در سال‌های ابتدایی بعد از جنگ بوده است که زمینه وابستگی هرچه بیشتر اقتصاد کشور به دلار را فراهم کرد.

۶- بی‌توجهی به پیمان پولی دو جانبه

شاید بتوان گفت مهم‌ترین بخش تحریم‌ها مربوط به تحریم‌های پولی و بانکی است و از این جهت، بانک مرکزی در خط مقدم جنگ اقتصادی قرار دارد و مسئولیت این بخش از اقتصاد بر عهده بانک مرکزی است. عامل اصلی تشدید فشار تحریم‌های پولی و بانکی، استفاده از دلار است که فعالیت‌های کشور را برای بیگانگان قابل رصد می‌کند. این در حالی است که دلار تا قبل از تحریم‌ها و حتی بعد از آن به عنوان اصلی‌ترین ارز رایج در مبادلات کشور با سایر کشورها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

دانست و رسانه‌های شدن آن در دوران دولت یازدهم به نظر وی هدفی سیاسی داشته است.

در آبان ماه سال گذشته، ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور، مسئولیت پیگیری مطالبات معوق را به بانک مرکزی محول کرد. با این حال اژه‌ای دادستان کل کشور، پیرامون معوقات گفته است که عزم جدی برای پیگیری مطالبات معوق بانک‌ها وجود ندارد. به گفته دادستان کل کشور، خلأ قانونی در این موضوع وجود ندارد بلکه دلیل اصلی عزم نداشتن بانک‌ها و بانک مرکزی است، تا جایی که مشاهده می‌شود، برخی اوقات بانک‌ها از بدهکاران بانکی شکایت نمی‌کنند. این در حالی است که بانک‌ها اخیراً همواره از کمبود منابع مالی خود گلایه داشته‌اند، در صورتی که پیگیری و دریافت مطالبات معوق می‌تواند منابع بسیار زیادی را برای آن‌ها آزاد کند.

به نظر می‌رسد، علت اصلی ایجاد مطالبات معوق، شرکت داری بانک‌ها و ورود نقدینگی بانک‌ها به شرکت‌های زیرمجموعه خودشان و سرمایه‌گذاری در بازارهای موازی تولید است و با توجه به اظهارات دادستان، این سخن تأیید می‌شود زیرا بانک‌ها انگیزه‌ای در راستای بازپس‌گیری معوقات ندارند.

۴- عدم توجه به مدیریت و هدایت نقدینگی به سمت

فعالیت‌های تولیدی

از جمله مسائلی که در بانک مرکزی به ویژه در شرایط فعلی که اقتصاد در رکود تورمی قرار دارد و افزایش نقدینگی به تورم دامن می‌زند بایستی مورد توجه قرار گیرد، هدایت نقدینگی به سمت فعالیت‌های مولد و در مقابل جلوگیری از تخصیص منابع به بخش‌های غیرمولد است. این مهم علاوه بر اینکه سبب می‌گردد تا نیاز بخش تولید به منابع بدون افزایش نقدینگی و تنها با مدیریت و هدایت آن مرتفع گردد، گسترش فعالیت‌های غیرمولد چون دلالی زمین و مسکن و خرید و فروش طلا و ارز و ... را پابان می‌دهد و از دامن زدن این قبیل فعالیت‌ها به شرایط نابسامان اقتصادی و تورم و رکود جلوگیری می‌کند.

متأسفانه این مسئله از ابتدا مورد توجه بانک مرکزی قرار نداشت و در این مهم اقدامی از جانب ایشان صورت نگرفت؛ مسئله آن جایی حادث می‌شود که می‌بینیم حتی بانک مرکزی با چنین اقداماتی که می‌تواند سبب حمایت از تولید شود مخالف است. برای مثال همان طور که گفته شد می‌توان به اظهارنظر اکبر کمیجانی قائم‌مقام بانک مرکزی اشاره کرد که در ۱۵ بهمن سال ۱۳۹۲ در مصاحبه با روزنامه دنیای اقتصاد در بحث تخصیص منابع به سمت تولید و فعالیت‌های مولد گفت: «در میان فعالیت‌های اقتصادی چیزی به عنوان مولد و غیرمولد نداریم».

با این اظهارنظر و با توجه به سوددهی بالای فعالیت‌های

ارائه می‌دهند را با سودهای بالا واگذار می‌کنند. در حال حاضر نرخ سود تسهیلات بانکی، بسیار بالا است و تنها اقدام بانک مرکزی در این راستا، تعیین کف نرخ سود تسهیلات مشارکتی بوده که تأثیری در کاهش نرخ این تسهیلات نداشته است. با توجه به شرایط رکود تورمی و نیاز شدید تولید به نقدینگی، نرخ سود تسهیلات ۲۵ الی ۳۵ درصد در توان تولید نیست و تولید همچنان در عطش نقدینگی می‌ماند.

این در حالی است که بر خلاف اظهارنظرهای موجود، نرخ سود سپرده و تسهیلات هر دو توسط خود بانکها تعیین می‌شود و دستوری بودن نرخ سود واقعیت بیرونی ندارد. برای مثال در نشست‌هایی که بین شورای هماهنگی بانکهای خصوصی و دولتی با حضور رئیس بانک مرکزی در تاریخ

۳ اردیبهشت‌ماه سال جاری برگزار شد، توافق شد تا بانکها نرخ سود سپرده‌های بانکی را به صورت توافقی مشخص کنند. بر اساس این توافق، نرخ سود سپرده‌های روزشمار تا یک ماه ۱۰ درصد، سپرده‌های سه ماهه ۱۴ درصد، سپرده‌های ۶ ماهه ۱۶ درصد، سپرده‌های ۹ ماهه ۱۸ درصد و سپرده‌های یک‌ساله و بیشتر ۲۱ درصد تعیین شد. در طرف تسهیلات نیز بانکها همانطور که گفته شد اکثر تسهیلات خود را به صورت مشارکتی تخصیص می‌دهند که بانک مرکزی تنها کف سود این تسهیلات را مشخص می‌کند و در حال حاضر بانکها از اعطای این تسهیلات سودهای بالای ۲۵ درصدی دریافت می‌کنند.

لذا عدم استفاده بانک مرکزی از ابزارهای قانونی خود جهت کنترل وضعیت بانکها و جلوگیری از تخلفات آنها به ویژه در نرخ سود، منجر به افزایش نرخ سود تسهیلات بانکی گردیده است که اقدامی منفی تلقی می‌شود و به شدت به ضرر تولید در کشور است.

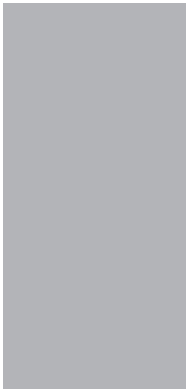
از سال ۲۰۰۸ به بعد روشی جدید در مبادلات تجاری بین کشورهای جهان ابداع شد. «پیمان پولی دو جانبه» در این روش دو کشور طرف معامله، ارز واسط را از مبادلات پولی حذف می‌کنند و با ارزهای دو کشور مبادلات انجام می‌گردد. یکی از دلایل اصلی ابداع این روش، کاهش ریسک مبادلات تجاری بین دو کشور است و مهم‌ترین علت آن تجربه چنین ضررهایی

بعد از بحران جهانی ۲۰۰۷ است که برای بسیاری از کشورها رخ داد. پیشران‌های این طرح در کشورهای جهان‌های مرکزی کشورها هستند. برای نمونه می‌توان به بانک مرکزی چین اشاره کرد تا به حال بیش از ۲۰ پیمان با کشورهای

طرف مبادله انعقاد کرده است. این موضوع در کشور ما از ۲ سال گذشته به صورت علنی مطرح شده است. با این حال و با وجود ضربه‌پذیری اقتصاد کشور از محل تحریم مبادلات پولی، بانک مرکزی به عنوان مسئول اصلی پیگیری این طرح تا به حال اقدامی درخور توجه انجام نداده است. مردادماه امسال و بعد از مدت‌ها سکوت، بالأخره بانک مرکزی پیرامون این طرح موضع‌گیری کرد و چنین پیمان‌هایی را دارای فواید بسیاری دانست. اما ظاهراً تنها کاری که در این رابطه انجام شده است، تشکیل یک کارگروه بوده است.

۷- عدم تأثیرگذاری در تنظیم نرخ سود بانکی مناسب

بانکها با مجوزی که از جانب حاکمیت در هدایت و خلق پول دریافت کرده‌اند، علاوه بر آنکه از فعالیتهای مولد حمایت نکرده و بیش‌ترین حجم منابع خود را به فعالیتهای غیرمولد تخصیص می‌دهند، اندک منابعی را که در قالب تسهیلات به تولیدکنندگان

۸- عملکرد منفعلانه در مقابل صرافی‌ها

طی سال گذشته، بانک مرکزی دستورالعمل فعالیت صرافی‌ها را تغییر داد. از طرفی بانک مرکزی تلاش کرد تا صرافی‌ها دارای مجوز شوند و در صورت دارا بودن مجوز، باید از سامانه نظارت ارزی استفاده کنند که زمینه افزایش نظارت بر بازار ارز ایجاد خواهد شد. اما اقدامات بانک مرکزی تا به حال منجر به مجوز گرفتن و در پی آن ضرورت استفاده از سامانه نظارت ارزی و شفاف شدن بازار ارز نشده است. ضرورت دارد تا بانک مرکزی اقدامات قاطعی در این زمینه انجام دهد و ابزارهای لازم جهت کنترل و مدیریت بازار ارز ایجاد کند.

خودتنظیم بازار در اقتصاد» و «حرکت به سمت تعادل بدون دخالت و سیاستگذاری» است. این بدان معناست که نیازی نیست که در اقتصاد، تعیین شود نقدینگی باید به چه سمتی حرکت کند؛ چرا که در شرایط بازار آزاد، آن چه سودده تر است مورد توجه سرمایه‌گذاران قرار می‌گیرد و در آن سرمایه‌گذاری صورت می‌گیرد. طبق این دیدگاه، نظام بانکی نباید در تخصیص منابع، حوزه خاصی را مدنظر خود داشته باشد. روشن است که اعتقاد به این سیاست، در کشوری که بازارهای موازی تولید مانند سکه و طلا در آن از سوددهی بیشتری برخوردار است، منابع را به سمت این بازارهای غیرمولد جذب کرده و تولید و رشد اقتصادی را با مخاطره روبرو خواهد کرد.

به نظر می‌رسد که مهم‌ترین اقدامات صورت گرفته توسط بانک مرکزی در یک سال اخیر، بیشتر از آنکه در جهت حمایت از رشد اقتصادی در کشور و تولید ملی باشد، در جهت حمایت از بانک‌ها و افزایش سوددهی آن‌ها بوده است؛ چرا که در این مدت بانک مرکزی در مقابل تخلفات بانک‌ها، تنها به توصیه و درخواست از آن‌ها بسنده کرده است. برخورد بانک مرکزی با بانک‌های متخلف در مواردی چون نرخ سود، معوقات بانکی، شرکت داری بانک‌ها و مسائلی از این دست بیانگر این مسئله است. در ادامه مهم‌ترین اقدامات مثبت و منفی دکتر سیف آمده است:

سیف چه نمره‌ای می‌گیرد؟

با توجه به تصمیمات، اظهارنظرها و همچنین سوابق اجرایی دکتر سیف باید گفت که ایشان بیشتر در زمینه‌ی امور بانکی و حسابداری تخصص داشته و دیدگاه اقتصادی خاصی ندارند. خلأ نبود دیدگاه خاص اقتصادی در رییس بانک مرکزی، توسط قائم‌مقام ایشان یعنی دکتر کمیجانی پر شده است. یکی از مهم‌ترین خطوط فکری دکتر کمیجانی، «اعتقاد به نظام

مهم‌ترین اقدامات مثبت و منفی رئیس بانک مرکزی

اقدامات مثبت	اقدامات منفی
- ارائه بخشنامه شفافیت - تثبیت نوسانات نرخ ارز	- عدم کنترل نقدینگی - عدم جدیت در مقابله با شرکت داری بانک‌ها - عدم پیگیری مصراانه مطالبات معوق - عدم توجه به مدیریت و هدایت نقدینگی به سمت فعالیت‌های تولیدی - ارتباط نادرست و بدون برنامه مشخص با صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی - بی‌توجهی به پیمان پولی دوجانبه - عدم تأثیرگذاری در تنظیم نرخ سود بانکی مناسب - عملکرد منفعلانه در مقابل صرافی‌ها

کلاف سردرگم!

پرونده ویژه عیار آنلاین از بررسی روند تدوین طرح جامع انرژی کشور

با آثار و گفتاری از:

- غلامحسین حسن ناس

- حسین امیری خلنگانی

- حامد حوری جعفری

- جواد کی پور

مهم‌تر از طرح جامع
حکایت
دیرینه داشتن منوالی انرژی

بدون سند
ارتباط
سند راهبرد و طرح جامع

۴ سال در مرحله پیش‌نویس
سندهی که قرار بود سال ۸۹ برسد

شهر بی حاکم
نیود دستگاه
آکمیتهی در بخش انرژی

شماره ۲
خرداد ۱۳۹۳

گزارش تحولات حوزه اقتصاد کلان بر اساس سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

اصلاح نظام بانکی
مالیات
شفافیت اطلاعات
مبارزه با مفسد اقتصادی
بیمان های پولی دو جانبه
تصریم های پولی و مالی

رصد عیار

www.AyarOnline.ir

شماره ۱
اردیبهشت ۱۳۹۳

گزارش تحولات حوزه ی نفت، گاز و انرژی بر اساس سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

اصلاح الگوی مصرف
فروش نفت
صادرات گاز
صادرات پتروشیمی
صادرات فرآورده های نفتی
میادین مشترک

رصد عیار

www.AyarOnline.ir

پایگاه خبری و تحلیلی

عیار آنلاین

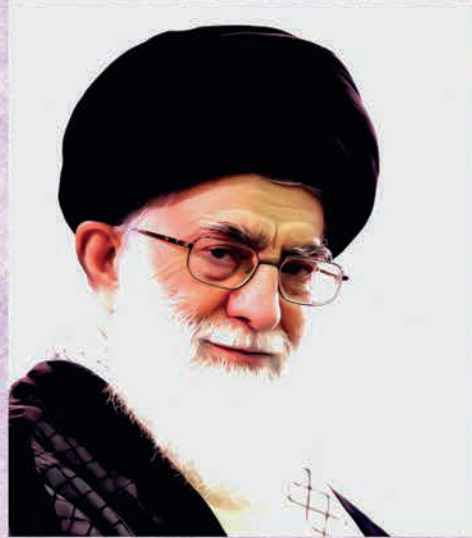
www.ayaronline.ir

عیار آنلاین

www.ayaronline.ir

مرجع رصد و پایش مسائل اصلی نظام

آخرین تحولات و تحلیل های مسائل اصلی را در عیار آنلاین مطالعه کنید.

یک شاخص دیگر تکیه به ظرفیت درون‌زای کشور است؛ نگاهمان به بیرون نباشد. این، توصیه‌ی ما است؛ این معنایش این نیست که از امکاناتی که در بیرون هست استفاده نکنیم؛ این دو حرف با هم اشتباه نشود. امیدمان را به بیرون از ظرفیت داخلی کشور ندوزیم. در بیرون از مجموعه‌ی کشور و نظام جمهوری اسلامی، جبهه‌ی بزرگی وجود دارد که با همه‌ی توان از سی و چند سال پیش به این طرف کوشیده نگذارد که این انقلاب ریشه‌دار بشود، نگذارد که این نظام جمهوری اسلامی پایدار بماند، نگذارد که پیشرفت کند، نگذارد که در زمینه‌های گوناگون الگو بشود. همیشه از دشمن و روشهای خصمانه‌ای که کرده، انتظار دوستی و محبت و صمیمیت داشت. نمی‌گوییم از اینها استفاده نکنید، اما می‌گوییم اطمینان نکنید، اعتماد نکنید، چشم به آنجا ندوزید، چشم به داخل بدوزید. در داخل کشور خیلی امکانات وجود دارد که اگر چنانچه نگاه ما چه در زمینه‌های اقتصادی، چه در زمینه‌های فرهنگی، چه در زمینه‌های گوناگون دیگر به آنها باشد و اگر بتوانیم از این نیروهای داخلی استفاده کنیم، کلید حل مشکلات اینجا است.

بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت ۹۲/۶/۶

عبدال